JOSEPHI JACOBI PLENCK

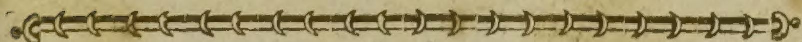
Chirurgiæ Doctoris, Chemiæ atque Botanices Profeſſoris publici, ordinarii in Academia chirurgica militari, nec non Directoris pharmacopœarum militarium atque chirurgi ſtatus militaris ſupremi.

TOXICOLOGIA
SEU
DOCTRINA
DE
VENENIS ET ANTIDOTIS.

Ingens ſub minima mole latet malignitas.

SYDENHAM. *Sect. I.*

VIENNÆ,
Apud Rudolphum Græffer. 1785.

AUGUSTISSIMO

GLORIOSISSIMO

ROMANORUM IMPERATORI

JOSEPHO II.

HUNGARIÆ, BOHEMIÆ, DALMATIÆ, CROATIÆ, SCLAVONIÆ, HALLICIÆ, NEC NON LODOMERIÆ, BOSNIÆ, SERVIÆ ET BULGARIÆ

REGI APOSTOLICO.

ARCHIDUCI

AUSTRIÆ.

DUCI

BURGUNDIÆ, BRABANTIÆ, MEDIOLANI, STYRIÆ, CARINTHIÆ, CARNIOLIÆ, MANTUÆ, PARMÆ, PLACENTIÆ, LIMBURGI, LUXEMBURGI, GELDRIÆ, QVASTALLÆ, DUCATUS AUSCHVICENSIS ET ZATOVIENSIS, WÜRTEMBERGÆ ET UTRIUSQUE SILESIÆ.

PRINCIPI

SUEVIÆ ET TRANSYLVANIÆ.

MARCHIONI

S. R. IMPERII, BURGOVIÆ, MORAVIÆ, SUPERIORIS ET INFERIORIS LUSATIÆ.

COMITI

HABSBURGI, FLANDRIÆ, TYROLIS, NAMURTIÆ, FERRETIS, KIBURGÆ, GORITIÆ, GRADISCÆ, ARTESIÆ ET SICULORUM.

LANDGRAVIO

ALSATIÆ.

DOMINO

MARCHIÆ SCLAVONICÆ, PORTUS NAONIS, SALINARUM, MECHLINÆ ETC. ETC.

DOMINO, DOMINO

CLEMENTISSIMO.

AUGUSTISSIME

IMPERATOR

DOMINE DOMINE

CLEMENTISSIME!

Quamvis ſcientiarum & artium, quæ ad communem perfectamque populorum felicitatem exiguntur, nulla ſit in univerſis, qua late patent, TUO ſceptro ſubjectis regnis, quæ clementia liberalitateque TUA non fruatur. Nulla tamen magis quam chirurgia, quæ ſaucio ægrotoque militi medetur, vigorem incrementumque ſuum TIBI, INVICTISSIME IMPERATOR debet. Luculentiſſimum, æterneque duraturum Academia chirurgica militaris præbet monimentum, quod jam magna imitatur Ruſſia, tota admiratur Europa, nomenque TUUM ſeræ reddet poſteritati. Hanc ſcollam tam profuſis theſauris, tam benefica, tam liberali exſtruxiſti manu, ut jam nihil profecto deeſſe nobis videatur ad ſummum rei chirurgicæ litterariæ culmen adipiſcendum. Dignare igitur CLEMENTISSIME DOMINE, ut exiguum hoc impenſorum meorum laborum

ſpecimen, quod ſcollæ TUÆ præmaturus levissimusque fructus eſt, ad pedes SACRATISSIMÆ TUÆ MAJESTATIS deponam. Hæc clementia me votorum meorum, quo grati animi teſtimonium exhibere valeam, compotem reddet & mihi atque cæteris hujus ſcollæ Profeſſoribus efficaciſſimus ad præſtantiora opera molienda erit ſtimulus. Immortale NUMEN TE, AUGUSTAMque FAMILIAM in communem ſubditorum felicitatem quam diutiſſime conſervet.

SACRÆ, CÆSAREÆ, REGIÆ, APOSTOLICÆ MAJESTATIS

Fideliſſimus ſubditus
JOSEPHUS PLENCK.

PRÆFATIO.

Toxicologiam in epitomen redactam editurus in limine operis eo minus hujus ſcientiæ neceſſitatem, utilitatemque adſtruere, opus eſſe arbitror; quum noſtro præprimis ævo omnibus artis Hippocraticæ cultoribus notiſſimum ſit, vix ullum elabi annum, quo non mortalium plures vel culinæ errore aut caſu fortuito, aut imperitia medentis, aut impietate malevoli vel vitæ tædio, furiisve conſcientiæ agitati toxicum hauriant.

Non rari igitur ſunt caſus legales, in quibus medicus forenſis ad tribunal, quod crimina judicat, opinionem ſuam de certitudine exhibiti venéni interponere tenetur. Nullum denique malum adeo perpetim vitæ mortalium inſidiatur, nullusque fere morbus promptiorem requirit medelam, quam qui ex hauſto provenit veneno. Eo demum felicitatis recentiorum naturæ ſcrutatorum induſtria devenit, ut multorum venenorum nomen noſtro præprimis ævo terribile eſſe deſinat. Doſis enim utpluri-

mum non benefica Natura venenum a medicamento distinguit.

Multa etenim venena, quæ deleteria ex integro olim habita, hodie tanquam dona pretiosissima in vindicias sanitatis divinitus data veneramur. Multorum enim virtus medicata auxilium adhuc præstat desperatissimis in morbis, in quibus mitiora medicamenta utplurimum fallunt; exemplo opii, belladonnæ, aconiti, præparatorum mercurialium, antimonialium, cantharidum &c.

Hac in medicinæ parte laudem maximam sibi pepererunt viri illustres, qui haud solum vim deleteriam, sed insimul vim medicatam & antidota venenorum recensent. E numero toxicologorum primarii sunt MERCURIALIS, ARDOYNUS, GESNERUS, FRICCIUS, LINDESTOLPE, MEAD, RHEDI, PROGIANI, WEPFERUS, NAVIER, FONTANA, KRAPF, CÆLSI, STOERCK, MURRAY præ omnibus vero *Celeberrimus* GMELIN, cui præstantissimum de venenis opus debemus. Horum virorum dogmata in aphorismos redegi prælectionibusque adaptavi. Sola vero venena hominibus deleteria, non simul ea, quæ animantibus lethalia recensui.

DE VENENIS GENERATIM.

Ens, quod perexigua doſi, corpori humano ingeſtum aut extus applicatum, vi quadam peculiari morbum gravem vel mortem cauſat, *Venenum* ſeu *Toxicum* audit.

Omne venenum ſolummodo certæ doſis reſpectu deleterium eſt, nam atrociſſima venena paucis exceptis, in valde exigua doſi ſæpe optima ſunt medicamenta.

Dantur tamen talia entia, quæ corpus ſemper deſtruunt & e quibus nulla doſis medicamentoſa eſt, ut venenum hydrophobicum, peſtilentiale, &c. hinc dantur venena *medicamentoſa & non medicamenta* ſeu *ſemper deleteria*.

Sunt iterum, quæ deglutita non destruunt, sed cum aëre ad pulmones delata, vel vulneri instillata enecant. Aer fixus cum musto fermentante copiose deglutitur impune, cum aëre inspirato ad pulmones delatus subito necat. Venenum viperinum ventriculo ingestum impune fertur, vulneri instillatum mortem caussat. Sunt denique alia venena, quæ non solum *interne* sed etiam *externe* applicata nocent, ut arsenicum.

Dantur denique venena *communia*, quæ omni homini & cuilibet animali noxam inferunt ut arsenicum, mercurius sublimatus corrosivus. Dantur demum venena *relativa*, quæ vel soli homini vel solis animalibus & sæpe uni solummodo animalium generi nocent. *

---

* Sic *Nux Vomica* brutis non æque hominibus deleteria est; *Aloe* canibus & vulpibus nociva; non homini; *Cocculi indici* piscibus & pediculis deleterii; *Phellandrium aquaticum* equis lethale, bobus innoxium est. *Doronicum* canes necat, rupicapras, alaudas & hyrundines nutrit. Semen *Petroselini* avibus; *Piper* suibus damnosum est; *Amygdalæ amaræ* vulpes, felles & gallinas necant. *Conii maculati* semine sturni, *stramonii* semine phasiani, *lolii temulenti* semine coturnices, *hyosciami* radicibus sues sine damno vescuntur.

Ex his ergo patet quodlibet venenum ſolummodo agere reſpectu *doſeos*, qua exhibetur, reſpectu *partis noſtri corporis*, cui applicatur & reſpectu animalis ſeu *ſubjecti*, cui propinatur.

Dividuntur venena reſpectu *regni*, e quo depromuntur

in *animalia*, quæ ex regno animali
— *vegetabilia*, quæ ex vegetabili
— *mineralia*, quæ ex minerali deſumuntur;
— *halituoſa* quæ ex atmoſphæra hauriuntur.

Reſpectu *temporis*, quo venena necant, dividuntur

in *velocia*, quæ mortem cito inferunt, ut magna doſis arſenici, ſublimati corroſivi vel aëris fixi pulmonibus hauſti.

in *lenta*, quæ lente inducunt mortem, ut ſaturnina.

Reſpectu *indolis principiorum conſtitutivorum*, quibus venena maximam partem conſtant, dividuntur

in *acria*, ut *vegetabilia* draſtica, corroſiva, *mineralia* acida, alcalina, metallica, & acido-metallica. *Animalia* deleteria, necrotica.

in *narcotica* ut vegetabilia quædam
— *narcotico-acria*, quæ utroque principio nocent.
— *halituoſa*, quæ halitu noxio ſuffocant.
— *mechanica*, quæ ſtructura mechanica agunt.

Respectu *symptomatum*, quæ venena producunt, habentur

1. *Inflammatoria*, quæ inflammationem & gangrænam inducunt.
2. *Drastica*, quæ sursum ac deorsum primas vias validissime evacuant.
3. *Convulsiva*, quæ convulsiones aut spasmos toto in corpore excitant.
4. *Paralytisantia*, quæ paralysin extremitatum ut saturnina, vel cordis ut laurocerasus inducunt.
5. *Narcotica*, quæ soporem, delirium, amaurosim causant.
6. *Suffocatoria*, quæ suffocant halitu mephitico.
7. *Exsiccantia*, quæ corpus tabe conficiunt, ut saturnina.
8. *Septica*, quæ sanguinem solvunt, putrefaciunt, gangrænam inducunt.

Diagnosis generalis veneni velociter agentis, interne exhibiti, depromitur

1. Ex *subitanea invasione symptomatum*, ut si homo sanus ex ingesto quodam cibo, vel potu vel medicamento, aut re quadam incognita paullo post corripiatur vertigine, cardialgia, colica, vomitu, cholera, spasmis, convulsionibus, debilitate, ani-

mi deliquiis aut ſopore &c. Aut ſi labia, lingua, fauces, ventriculus & abdomen cum ſenſu ardoris intumeſcant.

2. Ex *ſaburra egeſta*, ut ſi ſaburra vomitu vel alvo ejecta maſticatam herbam, vel radicem, vel fungum, vel pulverem, ſalem, ſuccum vel pilulam referat, & ſi hæc ſaburra cani, felli, vel gallinæ ad devorandum data animal interimat, aut ſaltem graviſſime afficiat. Sed memor ſis, venena quædam homines non vero animalia interficere.

3. Ex *cadaveris inſpectione*. Si in tali cadavere ventriculus inflatus, vel ſpaſmodice contractus, aut inflammatus vel gangrænoſus, vel ſaltem maculatus inveniatur, abſque alia prægreſſi prius morbi cauſa.

4. Ex *notitia botanica*. Si in ſaburra vomitu vel alvo egeſta, vel in cadaveris ventriculo inventa, adhuc appareat ſemen, radix, foliolum, fungus vel pulvis vegetabilis, vel ſi tale vegetabile in domo denati inveniatur, quod ex notitia botanico-pharmaceutica ſcimus eſſe venenatum.

5. Ex *notitia chemica*, ſi ex adhibito criterio chemico inventi in ſaburra veneni mineralis indolem inveniamus.

Unicum ſignum *certum* dati veneni eſt *notitia botanica* inventi veneni vegetabilis, & *criterium chemicum* dati veneni mineralis. Cum vero perſæpe hæc duo ſigna certa ob paucitatem inventæ materiæ ſuſpectæ, aut vegetabilis nimium maſticati, vel in ventriculo mutati adhiberi nequeant, hinc patet, cur ſæpe *judicium* de dato veneno maneat *incertum*.

Signa ſpecialia cujuslibet peculiaris veneni adhucdum deſiderantur, quorumdam vero ſigna habemus, quæ in ſpeciali venenorum conſideratione ſumus relaturi.

Poſſunt venena *quintuplici via* corpus noſtrum ingredi.

1. Per *os* & *œſophagum*, quo forma cibi, potus, medicamenti vel aëris in ventriculum deglutiuntur.
2. — *anum* ope enematis.
3. — *nares* ope odoris.
4. — *pulmones* ope halitus inſpirati.
5. — applicationem ad *cutem* integram vel læſam.

Ergo reſpectu *ſedis* quam venenum occupat, poſſunt venena dici *ſtomachica* — *enterica* — *narina* — *pulmonica* — *cutanea*. Et ſi ex his viis ipſum ſanguinem jam ingreſſa ſunt, *ſanguinea* ſeu in *toto corpore reſidentia* audiunt.

MEDELA VENENORUM.

Medicamenta quæ venena enervant, *Antidota* & *Alexipharmaca* dicuntur.

Hæc dividuntur

in *generalia*, quæ omnibus venenis conveniunt ut evacuantia, pinguia, mucilaginosa plastica.

— *specifica*, quæ vi specifica venenum enervant.

Venena *gastrica*, seu quæ in ventriculo solo adhuc resident, optime eliminantur dato vomitorio; venena vero *enterica* seu quæ in intestinis resident, optime evacuantur purgantibus. Si vero jam valida inflammatio ventriculum vel intestina occupet, tunc sola diluentia, & obvolventia, ut lac, emulsio, ova tenua cocta, oleosa, pinguia, mucilaginea, aqua tepida copiosissime hausta conveniunt.

Venena *sanguinea* seu sanguini immixta iisdem remediis circurantur & simul datis sudoriferis & diureticis e sanguine eliminantur.

Venena *pulmonalia* seu halitus noxii pulmonibus hausti, halitibus contrariis ut acidi alcalinis, alcalini acidis, phlogisticati aëre dephlogisticato &c. sæpe feliciter destruuntur.

Venena *narina* eluuntur e naribus vel mox dictis remediis invertuntur.

Venena *cuti externæ* applicata exigunt ablationem vel ſuppurationem, qua eliminantur; vel applicationem remedii involventis aut ſpecifici; de quibus in ſpeciali venenorum conſideratione dicetur.

Reſpectu *antidoti* habentur venena, quorum antidota nobis ſunt *comperta* & alia quorum antidota *ignoramus*.

ELEN-

VENENA

EX

REGNO ANIMALI.

ELENCHUS.

De venenis animalibus generatim.

COLUBRI AMERICANI.

Crotalus horridus *die Schauerſchlange.*
——— miliarius *der Schleiderſchwanz.*
——— Dryinas *die Ungezieferſchlange.*
——— Duriſſus *der Klapperer.*
——— mutus *der Stumpfſchwanz.*

Coluber Atropos *die Giftſchlange.*
——— Leberis *der Schlangenbalg.*
——— Dipſas *die Durſtnatter.*
——— Myctericans *die Rumpfnaſe.*
——— Lacteus *der Milcher.*

COLUBRI ASIATICI.

Coluber Naja *die Brillenſchlange.*
——— ſeverus *die Japoniſche Natter.*
——— ſtolatus *die Schleppennatter.*
——— atrox *der Tyran.*
——— corallinus *die Corallennatter.*
——— Ammodytes *der Sandkriecher.*
——— lebetinus *die Kupfernatter.*

B 2

COLUBRI AFFRICANI.

Coluber Vipera *die Vippernatter.*
——— niveus *die Schneeſchlange.*
——— Haje *die Kropfnatter.*

COLUBRI EUROPÆI.

Coluber Berus *die Europœiſche Natter.* Germanicus.
——— Preſter *die ſchwarze engliſche Natter.* Anglicus,
——— Cherſea *die ſchwediſche Natter.* Suecicus.
——— Aſpis *die franzöſiſche Natter.* Gallicus.
——— Iliiricus *die illiriſche Natter.* Italicus.

INSECTA VENENATA.

Furia infernalis *der Tollwurm.*
Meloe veſicatorius *die ſpaniſche Fliege.* Cantharis.
——— majalis *der Maywurm.*
——— Proſcarabæus *der Zwitterkäfer.*
Scorpio affricanus *der africaniſche Scorpion.*
Phalangium araneodes, *die Scorpionenſpinne.*
Sirex Gigas *die Holzweſpe.*
Bupreſtis *der Stinkkäfer.*
Aranea domeſtica *die Hausſpinnerin.*
——— Tarantula *die Tarantel.*
Pulex penetrans, *der amerikaniſche Floh.*
Culex pipiens, *der Musqueton.*
——— pulicaris, *die Flohmücke.*
Culex Lanio, *die Viehtödtende Mücke.*

Apis mellifica, *die Biene.*
Vespa vulgaris, *die Wespe.*
——— Crabro, *die Hornisse.*

VERMES VENENATI.

Gordius medinensis, *der Hautwurm.*
——— marinus, *der Seewurm.*
Hirudo medicinalis venenatus, *der giftige Blutigel.*
Tethis marina, *der Meerhase.*
Urtica marina, *die Seenessel.*

AMPHIBIA VENENATA.

Rana Buffo, *die Kröte.*
Lacerta Gecko, *der Gecko.*
——— Salamandra, *der Salamander.*

PISCES VENENATI.

Tetradon ocelatus, *der gefleckte Stachelbauch.*
——— lineatus, *der gestrichelte Stachelbauch.*
Trachinus Draco, *das Petermännchen.*
Perca venenosa, *der Giftbarsch.*
Raja Pastinaca, *der Pfeilschwanz.*
——— Torpedo, *der Krampffisch, der Zitterroche.*
Gymnotus electricus, *der Zitteraal.*
Sparus Pagurus, *die Sackflosse.*

VENENA EX MORBO ANIMALIS.

Mytilus edulis venenatus, *die giftige Küchenmuschel.*
Ostrea edulis venenatus, *die giftige Küchenaustern.*

Ovum putridum, *gefaultes Ey.*
Pinguedo rancida, *ranzige Fette.*
Animal putridum, *faules Thierfleiſch.*
Virus luis bovillæ, *Thierſeuchengift.*
—— rabioſum, *tolles Hundsgift.*
—— varioloſum, *Pockengift.*
—— morbilloſum, *Maſerngift.*
—— ſcarlatinum, *Scharlachgift.*
—— ſcabioſum, *Kräzengift.*
—— venereum, *Luſtſeuchgift.*
—— plicoſum, *Wichtelzopfgift.*
—— cancroſum, *Krebsgift.*
—— leproſum, *Ausſazgift.*
—— peſtilentiale, *Peſtgift.*
—— morborum putridorum, *Gift fauler Krankheiten.*

DE VENENIS ANIMALIBUS GENERATIM.

Omne animal vel productum animale, quod corpori noſtro ingeſtum vel externe applicatum mortem aut gravem ſaltem morbum cauſat, *venenum* dicitur *animale*.

Regnum animale pauciſſima ſuppetitat venena reſpectu regni vegetabilis & mineralis.

Dividi poſſunt venena animalia
in *ſerpentes venenatos*.
— *Inſecta venenata*.
— *Vermes venenatos*.
— *Amphybia venenata*.
— *Piſces venenatos* &
— *animalia ex morbo venenata*.

Ex ſerpentum claſſe, quorum *Immortalis* LINNÆUS 132 nobis deſcriptos dedit, ſolummodo 24 ſunt veneno præditi.

Omnes ſerpentes venenati ex ordine Crotalorum vel Colubrorum ſunt. Nec *Boæ* nec *Angues*

nec *Amphisbœnæ* nec *Cœciliæ* fatum dente minantur.

NOSCUNTUR ſerpentes venenati, quod in ſuperiori mandibula præter dentes omnibus ſerpentibus communes adhuc 2 vel 3 longioribus, pro lubitu ſerpentis exſerendis vel retrahendis dentibus caninis, exiguo foramine pertuſis, gaudeant. Crotali ſeu Caudiſonæ præter hos dentes adhuc crepitaculo, quo cauda terminatur, inſtructæ deprehenduntur.

VENENUM VIPERARUM eſt humor flavus, nec acidus, nec alcalinus nec ſalinus; olei amygdalini conſiſtentia gaudens, inodorus, pinguedinis recentis ſapore præditus, qui in peculiaribus foliculis ſub baſi dentium caninorum locatis ſecretus, ſub ipſum hominis vel animantium morſum ex caninis viperæ dentibus gingivarum appreſſu effluit & vulneri infunditur.

VIS NOXIA. Venenum viperarum ſi deguſtetur, linguam non inflammat ſed ſtupefacit; nec deglutitum noxam infert ventriculo, inteſtinis aut reliquo corpori, quod mirum at ſanguini per vulnus inmixtum lethale eſt. * Non ve-

* Id veteres jam aliquatenus perſpexiſſe ex LUCANO L. IX. v. 517. patet.

Noxia ſerpentum eſt admiſſo ſanguine peſtis.
Morſu virus habent & fatum in dente minantur,
Pocula morte carent.

ro lethale eſt ipſis viperis a ſe ipſo vel aliis demorſis. Etiam nervis, integumentis, muſculis, tendinibus applicatum innoxium eſt. Nec cuilibet animantium generi nocet. *

QUANTITAS veneni, quæ ad necanda animalia requiritur pro animalis necandi magnitudine major, minorve requiritur.

SYMPTOMATA maxime conſueta ſunt partis demorſæ dolor, intumeſcentia inflammatoria, emphyſematoſa, gangrænoſa; anxietas & languor ingens, ſitis, icterus, ſpaſmi, vomitus, vomituritio, diarrhæa, tormina, ventris inflatio; leipothymia, pulſus debilis, intermittens, mors.

Ne vero genus animalium adeo exitioſum in homines cæteraque animantia nimium ſeviret, nimiumque ſeſe multiplicaret, dedit Providus ac Beneficus CREATOR Indis *ichneumonem;* Americanis *ſuem*, Europæis *ciconiam;* quæ animalia noxios ſerpentes avidiſſime venantur atque ſine noxa devorant.

ANTIDOTA SERPENTUM ſeu remedia *anticolubrina* dividuntur

---

* *Cel.* FONTANA *Traitè ſur le vènin de la vipere, ſur les poiſons americains, ſur le laurier — ceriſe. Florence* 1781. 2 *Tomes.* id variis experimentis ſolide demonſtrat.

in *generalia*, quæ in omnium vel plurium saltem viperarum veneno conveniunt.

— *specialia*, quæ in unius vel alterius viperæ morsu juvant, quodlibet enim viperæ genus *distincto* instructum esse videtur viru.

Ad *generalia* pertinent

1. *Scarificatio* vulneris ope lanceolæ & *extractio* sanguinis ope ventosæ.
2. *Exsuctio* vulneris ope oris. *
3. *Elutio* vulneris ope muriæ vel urinæ.
4. *Ligatura* partis supra locum vulneris.
5. *Defossio* membri demorsi in terram.
6. *Amputatio* membri demorsi.
7. *Insperſio pulveris cantharidum* & applicatio emplastri vesicatorii ut suppuratio vulneris per 2 vel 3 hebdomades sustineatur. **
8. *Lac* & *oleum olivarum* magna copia potatum.

---

* Apud veteres Psylli, Lybiæ & Marsi, Italiæ populi hominibus serpente ictis vulnus exsugendo mederi solebant. CELSUS *L.* V. *cap.* 27. Sed cave ne ore, ulceroso id fiat.

** *Schwed. Abhandlung* 40 *Band* p. 100. *Ill.* ACRELL duos recenset casus ægrorum colubro Chersea demorsorum, qui sola applicatione externa cantharidum & usu interno lactis sanitati restituebantur. In cantharidum defectu insperſio tabaci vel salis culinaris vel alius quid acris tentetur.

9. *Theriaca*, *Roob* & *infusum sambuci* pro sudore movendo.

Ad Anticolubrina *specifica* revocantur

1. Radix *Mungos*. Profuit in morsu *Najæ* & aliis colubris *Asiaticis*. Pulveris drachma una datur interne & externe aqua humectata vulneri applicatur. *

2. Radix *Senegæ*. Est antidotum in Crotalophoris & Colubris *Americanis* nec non in *Chersea*. Americani radicem masticatam vulneri imponunt & grana 15 pulveris deglutiunt. ** Tentetur quid Polygala *vulgaris* & *amara* præstet, si Polygala *Senega* deest.

3. Radix *Serpentariæ virginianæ*. Succus deglutitus & simul vulneri applicatus morsum venenatissimi Crotali, Indis *Boiconinga* dicti, enervare fertur. ***

4. Radix *Aristolochiæ anguicidæ*. Gutta una vel altera serpentis ori instillata serpentem adeo per tempus inebriat, ut impune tractari queat. Pluribus guttis deglutitis serpens sub convulsionibus moritur. Est circumforaneorum artificium, qui quæ-

---

* *Cel.* DARELL *diss. de ligno colubrino*.

** *Cel.* KERNANDER *diss. de Senega.* in *Ill.* LINNÆI *amœnit. acad. Vol.* VI. p. 214.

*** *Cel.* GEOFFROY *mat. med.* T. 2. p. 248.

ſtus cauſa venenatos ſerpentes tractant, ut plebi ſpectaculum faciant. Odor radicis ſerpentibus tam ingratus, ut oblata modo radice auffugiant. Radix vulneri a ſerpente inflicto impoſita & ſimul interne uſurpata morſus periculum avertere dicitur. *

5. *Lignum colubrinum* &

6. *Ophioxyllum ſerpentinum* ſimiles ac radix mungos dicitur habere vires in morſu viperarum.

7. Folia *Fraxini*. In ictu Colubri *Cherſeæ* & Colubri *Beri* ſpecifice laudantur. *Externe* folia contuſa loco læſo applicantur. *Interne* ℥ ij ſucci foliorum cum vino expreſſorum bis in hora propinantur, donec ſymptomata remittant. **

8. *Nux vomica* ad ʒ j bis de die data in Ceylona ut ſpecificum contra morſum *Najœ* propinatur. ***

9. *Alcali volatile* tum *ſimplex*, ut ſpiritus ſalis ammoniaci, tum *ſuccinatum*, ut ſpiritus ſalis ammoniaci ſuccinatus lacteus, qui *Eau de luce* dicitur in morſu viperæ gal-

---

* *Ill.* DE JACQUIN *ſel. ſtirp. americ.* p. 232.

** *Cel.* MONTIN in *Schwed. Abh.* 26 *Band.*

*** *Cel.* LE GRAND in notis ad J. RIBEYRO *Hiſtoire de l' Isle de Ceylon.* p. 154.

licæ laudatur. * Guttæ 10 interne dantur & aliquot vulneri inſtillantur.

10. Radix *gentianæ luteæ* &

11. *Mercurius gummoſus* in morſu viperæ Italicæ laudantur. **

12. *Saccharum*. In Cajenna contra morſum colubrorum interne & externe adhibent ſaccharum. ***

13. *Sal culinare* vulneri inſperſum in Caudiſonæ morſu profuiſſe fertur.

14. *Oleum olivarum*. Locus læſus ſæpius de die ſuper carbonibus ardentibus oleo inungatur & lavetur. Interne ſæpius de die aliquot unciæ olei bibantur. **** Profuit oleum in morſu *Beri* & *Preſteris* nihil vero in *Aſpidis* & *Cherſeæ* morſu. An *axungia viperarum* & *butyrum vaccinum* loco olei olivarum in *Bero* & *Preſtere* idem præſtat?

15. *Radix* vel *folia belladonnæ*, quæ generatim in morſu viperæ nuper laudata fuit. *****

---

* *Cel.* CHARAS *experiences de la vipere*, & *Cel.* JUSSIEU in *Acad. des ſcienc.* 1747.

** *Cel.* LAURENTI *ſynopſis reptilium emendata* p. 210.

*** *Ill.* RICHTER *Ch. Biblioth.* 5 *B.* 2 *St.* p. 171.

**** *Ill.* MURRAY *app. med. Vol.* II. p. 48.

***** *Ill.* RICHTER l. c. 6 *B.* p. 169.

Ex his patet accerrima bella & diſſenſus authorum æternum de antidotis duraturos ſola diſtinctione ſpecierum ſerpentum componi poſſe.

COLUBRI AMERICANI.

CROTALUS HORRIDUS.

CROTALUS horridus L. *die Schauerſchlange.*

HABITAT in America. Omnibus crotalis provida Natura crepitaculo caudam munivit; ut illius ſonitu, dum ſerpens caudam agitat, admonitus quilibet tempeſtive fugiat a vicino hoſte. Denique hic ſerpens ſuo fœtore aves, ſciuros, aliaque minora animalia adeo ſtupefacit & conſternit, ut in ejus prædam ex arboribus decidant, ac ſi faſcinata eſſent.

VIS NOXIA. Eſt omnium crotalorum venenatiſſimus. Ab eo ſauciati ingentem ſentiunt dolorem; reſpiratio redditur difficilis, ſumma oritur anxietas, tuſſis, ſputum cruentum: Pulſus fit durus, quandoque celer & debilis. Vulnus inflammatur, dein ſphaceleſcit. Totum demum corpus intumeſcit ac in putredinem cito abit. Quandoque intra 10 quandoque intra 5 minuta, ſapius vero tardius mors ſequitur.

ANTIDOTA hucusque tentata fuerunt radix *senega. Lac. Spiritus salis ammoniaci.* * *Sal culinare.* **

Sues sunt crotalorum infensissimi hostes, hi totum serpentem excepto capite devorant. Tutus est itinerator, qui suem secum habet.

CROTALUS MILIARIS.

CROTALUS *miliaris* L. *der Schleiderschwanz.*

HABITAT in Carolina.

CROTALUS DRYINAS.

CROTALUS *Dryinas* L. *die Ungezieferschlange.*

HABITAT in America.

CROTALUS DURISSUS.

CROTALUS *Durissus* L. *der Klapperer.*

HABITAT in America.

CROTALUS MUTUS.

CROTALUS *mutus* L. *der Stumpfschwanz.*

HABITAT Surinami.

---

* *Journal de Medicine* T. 24. p. 533.

** *Cel.* LESKE *med. Abhandl. aus den philosophischen Transaktionen 5 Theil. Cel.* GALE duos ægrotos caudinosa morsos insperso sale culinari curavit.

VIS NOXIA hujus & præcedentium crotalorum eadem fere ac crotali horridi, hinc

ANTIDOTA eadem.

COLUBER ATROPOS.

COLUBER *Atropos* L. *die Giftſchlange.*

HABITAT in America.

COLUBER LEBERIS.

COLUBER *Leberis* L. *der Schlangenbalg.*

HABITAT in Canada.

COLUBER DIPSAS.

COLUBER *Dipſas* L. *die Durſtnatter.*

HABITAT in America.

COLUBER MYCTERICANS.

COLUBER *Mycterїcans* L. *die Rumpfnaſe.*

HABITAT in America.

COLUBER LACTEUS.

COLUBER *Lacteus* L. *der Milcher.*

HABITAT in Indiis.

ANTIDOTA. In colubrorum Americanorum morſu eadem ac in crotalis Americanis tententur Antidota.

COLUBRI ASIATICI.

COLUBER NAJA.

COLUBER *Naja* L. *die Brillenſchlange.*

HABITAT in India orientali. Iratus in utroque cervicis latere cutem adinſtar alæ, quæ maculam perſpicillum referentem gerit, inflat.

VIS NOXIA. Eſt omnium colubrorum Aſiaticorum venenatiſſimus. Nudipedes Indi nullum aliud ſerpentum genus adeo quam Najam timent. Homines a Naja demorſi ſubito anxietatem cordis & lipothymias patiuntur, neglectoque alexipharmaco convulſi moriuntur. Antidoto ſerius aſſumpto partis læſæ gangrænam, difficulter ſanabilem raro effugiunt.

ANTIDOTA ſunt radix *mungos*, externe & interne applicata. Inimicus ſummus Najæ eſt *Viverra Ichneumon;* hoc animal Najam ita ſectatur ut felis apud nos murem.

COLUBER SEVERUS.

COLUBER *ſeverus* L. *die Japoneſiſche Natter.*

HABITAT in Aſia.

COLUBER STOLATUS.

COLUBER *ſtolatus* L. *die Schleppennatter.*

HABITAT in Aſia.

COLUBER ATROX.

COLUBER *atrox* L. *der Tyrann.*

HABITAT in Asia.

COLUBER CORALLINUS.

COLUBER *corallinus* L. *die Corallennatter.*

HABITAT in Asia.

COLUBER AMMODYTES.

COLUBER *Ammodytes* L. *der Sandkriecher.*

HABITAT in Oriente.

COLUBER LEBETINUS.

COLUBER *lebetinus* L. *die Kupfernatter.*

HABITAT in Oriente.

ANTIDOTA. In omnibus Colubris Asiaticis præter antidota generalia radix *mungos* tentanda.

COLUBRI AFRICANI.

COLUBER VIPERA.

COLUBER *Vipera* L. *die Egyptische Vippernatter. Aspis Cleopatræ.*

HABITAT in Aegypto. Cæde CLEOPATRÆ, novissimæ Aegypti Reginæ celebris. Inde quotannis accersita Romam pro confectione theriacæ.

COLUBER NIVEUS.

COLUBER niveus L. *die Schneeſchlange.*

HABITAT in Africa.

COLUBER HAJE.

COLUBER Haje L. *die Kropfnatter.*

HABITAT in Aegypto inferiore.

ANTIDOTA, tententur anticolubrina generalia & ſpecialia.

COLUBRI EUROPÆI.

COLUBER BERUS.

COLUBER Berus L. *die Europäiſche Natter. Vipera Rhediana.*

HABITAT frequens in Europa. In Germania, Anglia, Italia.

VIS NOXIA. Pars demorſa cito intumeſcit, ingens languor, anxietas, cardialgia, & vomituritio cum totius corporis emphyſematoſa intumeſcentia & leipothymiis mortem minantur.

ANTIDOTA, præter anticolubrina generalia folia *Fraxini* * & *ſpiritus ſalis ammoniaci ſuccinatus*

---

* *Cel.* MONTIN in *Schwed. Abh.* 26 *Theil* plures Beri morſu læſos foliis fraxini ſanatos refert.

lacteus seu *Eau de luce* * laudatur. Axungia viperina & oleum olivarum in morsu Beri nil juvarunt.

VIRTUS MEDICATA. In Germaniæ officinis est usualis pro conficienda theriaca & jure viperino, quæ in virium defectu & variis morbis cutaneis laudantur.

COLUBER PRESTER.

COLUBER *Prester* L. *die schwarze Englische Natter. Vipera Anglicana.*

HABITAT in Europa septentrionali præsertim in Anglia.

VIS NOXIA aliquantum minor, quam præcedentis.

ANDITOTA. *Oleum olivarum* specifice laudatur.

VIRTUS MEDICATA. In Angliæ officinis adhibetur.

COLUBER CHERSEA.

COLUBER *Chersea* L. *die schwedische Natter, die Esping. Vipera suecica.*

HABITAT in Coryletis, aliisque fruticosis depressis Smolandiæ, Scaniæ nec non in ipso agro Upsaliensi.

VIS NOXIA. Morsus inducit symptomata teterrima & mortem.

---

* *Cel.* MARTIN in *Recueil periodique d' observation de Medecine* I. vi. p. 412.

ANTIDOTA. Post *scarificationem* vulneris & *extractionem sanguinis* inspergatur vulnus pulvere *cantharidum* atque tegatur emplastro vesicatorio, ut suppuratio per 2 vel 3 hebdomadas sustineatur. Interne hauriatur magna quantitas *lactis*. * Alii radicem *senegæ* ** & folia *fraxini* *** laudant. Oleum olivarum profuit nihil. In emphysemate totius corporis & febre gangrænosa optimum forsant erit corpus fimo equino fumante sufficienter tegre. Rustici suecici a chersea in digito manus vel pedis demorsi sibi digitum illico abscindunt.

---

* *Ill.* ACRELL in *Schwed. Abhandl.* 40 *Band* p. 99. duos ægrotos chersea demorsos sola hac methodo nempe cantharidibus & lacte curavit.

** *Ill.* LINNÆUS *amœnit. acad. vol.* VI *p.* 214. In itinere scanico occurrentem habuit feminam ab hac vipera demorsam, obtulit statim oleum olivarum in præscripta contra anglicam dosi. At infelix mulier rapta est. Adducit vero vir Illustris exemplum ancillæ suecicæ quæ alvi dejiciendæ causa ruri pone fruticem secedens a serpente quodam in ipsis muliebribus vulnerabatur. Hæc sub gravissimorum symptomatum satellitio duabus dosibus senegæ convaluit. At non patet certo, an serpens hicce Berus vel Chersea fuit.

*** *Cel.* MONTIN in *Schwed. Abhandl.* 26 foliis fraxini excelsioris chersea demorsum sanavit.

COLUBER ASPIS.

COLUBER *Aſpis* L. *die franzöſiſche Natter. Vipera gallica* ſeu MOYSIS CHARAS.

HABITAT in Gallia in Delphinatu in agro Lugdunenſi & Pictavienſi.

VIS NOXIA præcedentis.

ANTIDOTA. Alcali volatile *ſimplex*, ut ſpiritus ſalis ammoniaci & *ſuccinatum*, ut ſpiritus ſalis ammoniaci ſuccinatus lacteus. Inde aliquot guttæ vulneri imponuntur & hoc linteolo ſpiritu imbuto tegitur. Interne guttæ 10 in aqua dantur. * *Oleum olivarum* eſt in aſpide inefficax. **

---

* *Cel.* CHARAS in *experiences de la vipere* alcali volatile primus propoſuit. Id peculiari obſervatione confirmavit *Cel.* JUSSIEUR in *Acad. des ſciences* 1747. Spiritum tartari fœtidum ABRAH. BOEK in *Actis ſuecicis* 1748. efficacem deprehendit.

** *Cel.* GEOFFROY & HUNAUD in numeroſis experimentis coram Academia Pariſienſi inſtitutis oleum olivarum deprehenderunt inefficax at videtur quod Aſpidem vel alium colubrum non vero Preſterem vel Berum adhibuerunt pro experimento. *Cel.* POUTEAU vero, qui in Gallia oleum olivarum cum ſucceſſu in quatuor vipera commorſis utile deprehendit, aliam forſan viperæ ſpeciem quam priores academici adhibuerunt.

COLUBER ILLYRICUS.

COLUBER illyricus. * *Die Illirische Natter. Vipera Italica.*

HABITAT in Illyriæ locis montosis maxime circa Castel de Duino.

VIS NOXIA. Teterrima symptomata & mortem inducit.

ANTIDOTA. Radix *gentianæ* & *mercurius gummosus* censentur specifica. Potest unum vel utrumque mixtum adhiberi. Sequens formula in cuniculis & catulo a colubro demorsis efficacissima fuit deprehensa. Recipe mercurii vivi depuratissimi ʒ ß gummi arabici ʒ ij m. terantur invicem in mortario lapideo guttatim instillando aquæ fontanæ ℥ iij in mucum, cui adde extracti gentianæ ℈ ij sacchari albi ʒ ij m. fiat haustus pro una dosi. **

INSECTA VENENATA.

FURIA INFERNALIS.

FURIA infernalis L. *der Tollwurm.* Est insectum

---

* *Cel.* SCOPOLI in *Anno* V. p. 13. hunc colubrum sic definit: *Coluber scutis abdominalibus* 177 *& squammarum caudalium paribus* 68. hinc distinctus a Col. Bero L. Videtur esse *vipera illyrica Cel.* LAURETI. vide ejusdem *specimen reptilium* p. 101.

** *Cel.* LAURENTI l. c. p. 210.

lineam ciliatam, vix duas lineas longam referens. *

HABITAT in Bothniæ, Sueciæ ſeptentrionalibus vaſtis paludibus cæſpitoſis.

VIS NOXIA. Hoc inſectum in Suecia a ſolſtitio æſtivali ad hyemale usque ex äere delabitur & momento citius tum in hominum tum in jumentorum corpora penetrat, atque tam diros excitat dolores, ut miſeri homines quandoque intra horæ quadrantem pereant. Dantur tamen qui diutius durant. Cognoſcitur locus ex ſtigmate exiguo, fuſco, dolentiſſimo.

ANTIDOTA. Fenones *lac recenter coagulatum* parti vulneratæ imponunt, ſic dolor remittit & inſectum foras prorumpit: Alii cultro locum incidunt, & animal extrahunt. An inſperſio cantharidum, vel ſublimati non juvaret? Inſperſio ſalis ammoniaci cum pulvere tabaci & loci affecti punctura ope acus ab aliis laudatur. **

CANTHARIS.

MELOE veſicatorius L. *Spaniſche Fliege.*

ODOR teterrimus piceus. *SAPOR* acris, piceus.

---

* *Nova Acta Upſalienſia. Vol.* I. p. 44. *Furia infernalis & ab ea concitari ſolitus morbus deſcripta* a *D.* SOLANDER.

** *Ill.* BALDINGER *neues Magazin* 3 *Band* 1 *St.* p. 73.

VIS NOXIA. Cantharides interne majori dosi datæ non solum ventriculum, hepar & intestina inflammant, sed princeps earum vis in vias urinarias agit, unde præter vomitum & dysenteriam torminosam striis sanguineis notatam, immensosque dolores ventriculi, præcordiorum & hypochondrii dextri, sitim, saporem piceum etiam penis erectio molesta, libido immoderata seu insatiabile coeundi desiderium, stranguria, ischuria, mictus cruentus, inflammatio renum, vesicæ, penis & tandem his ipsis in partibus gangræna, quam mentis alienatio & mors sequitur.

ANTIDOTA. Cantharides adhuc in ventriculo residentes emetico & ex intestinis purgante antiphlogistico eliminentur. Simul symptomata lacte, emulsione, oleo, mucilagineo decocto ex salep, hordeo, malva, althæa, jusculis pinguibus, ovis sorbilibus, clysmatibus & injectionibus mucilagineis, oleosis, lacteis compescantur. Præsertim vero ut antidotum specificum laudatur *camphora*, quæ in lacte vel emulsione cum gummi arabico danda.

VIRTUS MEDICATA. Usus *internus* cantharidum in hydrophobia, epilepsia, tussi convulsiva,

---

* *Cel.* STOCKAR *a* NEVFORN *diss. de usu cantharidum interno.* GOETTINGÆ 1781.

morbis cutaneis, hydrope, menoſtaſia, lithiaſi, enureſi, iſchuria renali, iſchuria veſicæ paralytica; diabete, gonorrhoea habituali, typho nervoſo * anaphrodiſia. Sed abſtine a cantharidibus, ſi febris, inflammatio vel plethora hos morbus cauſet vel comitetur. **

Dosis. *Pulveris* granum unum datur in bolo. *Tinctura cantharidum* a guttis x ad xxx bis de die cum ſyrupo altheæ vel mucilagine gummi arabici vel emulſione amygdalina exhibetur, quæ formula commodiſſima eſt.

Emplastrum vesicatorium laudatur in morbis ſeroſis abſente febre, plethora & inflammatione ſanguinea, ut cephalalgia, apoplexia, paralyſi præcipue hemiplexia, epilepſia, vertigine, mania, ophthalmia, amauroſi, morbis aurium, rheumatiſmo, dolore arthritico vero, podagra, aſtmate, tuſſi, incontinentia urinæ *** iſchuria renali. ****

De *uſu cantharidum chirurgico* vide *Pharmacologiam chirurgicam*.

---

* *Cel.* Home *Cliniſche Verſuche* p. 21.

** *Cel.* Stockar l. c.

*** *Cel.* Tralles *uſus veſicantium ſalubris & noxius in morborum medela. Vratislaviæ* 1783. 2 *volumina.*

**** *Samml. für Aerzte* 3 *B.* 3 *St.* p. 453.

MELOE MAJALIS.

Meloe majalis L. *der Mayenwurmkäfer.*

Habitat in campis apricis.

Vis noxia. Meloe majalis puero 6 annorum propinatus, mortem inducebat, antegressa summa anxietate, doloribus colicis, convulsionibus, hæmorrhagia narium, mictu cruento, sanguinis denique excretione per alvum & cutis poros. *

Antidota præcedentis.

Virtus medicata. In morsu canis rabidi ad hydrophobiam avertendam censetur specificus.

MELOE PROSCARABÆUS.

Meloe proscarabœus L. *der Zwitterkäfer.*

Habitat in campis apricis.

Odor nullus; Sapor acris.

Vis noxia præcedentis.

Antidota eadem.

Virtus *medicata* antihydrophobica.** Vermes mense Majo colligendi, ea cum cautela, ut for-

---

* *Göttinger gelehrte Anzeigen* 1778. *Zug.* 46 *St.*

** *Illustre collegium Medicum Berolinense* Anno 1777 jussu Regis Augustissimi publicavit remedium contra rabiem caninam, quod Ipse emerat a rustico Silesiensi. *Meloe proscarabœus* & *Meloe majalis* L.

cipula, leviter absque pressione, ne exsudans mucilago perdatur, capti, statim ollæ vel vitro melle aliquantum repleto, postea bene obturando, immittatur.

Dosis. Adultis omni hora unum granum hujus insecti cum aliquot granis nitri contriti datur. Continuetur hoc medicamentum, donec urina stranguriosa vel cruenta evadit, simul decoctum mucilaginosum desuper hauriatur. *

SCORPIO AFFRICANUS.

Scorpio maurus L. *der Affrikanische Scorpion.*

Habitat in Affrica.

Vis noxia. Ejus ictum gravissima symptomata, mortemque causare itineratores referunt. Scorpionem vero *europœum* esse innoxium experimentis demonstratum est. ** Hinc symptomata ab ictu europæi illata vel a terrore vel ab ictu grandioris cujusdam nervi esse videntur.

---

principem hujus antidoti virtutem continent. Dolendum, hoc remedium non ea simplicitate gaudere, quæ in specifico desideratur, nec plumbum, quod in ejus compositionem intrat ad usum internum tutum videtur. Vide *Ill.* Murray *med. pract. Biblioth.* p. 640.

* *Cl.* Dehne *Etwas über und wider den tollen Hundsbiss* 1782. p. 68. dicit solo hoc insecto interne dato sex homines a cane rabido morsos curasse.

** *Cl.* Maupertuis in *Academie des sciences* 1731.

ANTIDOTUM esse dicitur *oleum scorpionum* externe applicatum.

VIRTUS MEDICATA. Hoc oleum in dolore nephritico & suppressione urinæ illinitur lumbis, perinæo, pubi.

PHALANGIUM ARANEODES.

PHALANGIUM araneodes L. *die Scorpionenspinne.*

HABITAT in Asia & Russia.

VIS NOXIA. Morsi præ dolore perpetim clamant, delirant, dein aphonia, risu sordonio & æstu afficiuntur. Pars demorsa præsertim facies vulnerati, intumescit, rubet, livescit & quidam intra biduum vel triduum moriuntur. *

ANTIDOTA. Plurimi intra aliquot dies evadunt, si vulnus theriaca tegitur, & idem hoc remedium interne detur.

CULEX LANIO.

CULEX Lanio L. *die Viehtödtende Mücke. Die giftige Beissfliege.*

HABITAT in Russia, in Bannatu Temeswariensi.

VIS NOXIA. Morsu magnum tuberculum excitat. Minimæ hæ muscæ copiosissimæ hominum & animalium intrant anum, narres, fauces, pulmones, quos inflammatione afficiunt, & sic mortem inferunt. **

---

* *Neue Nordische Beytrage.* 2 *Band* p. 346.

** *Loco* mox *citato.* p. 349.

ANTIDOTA. Viatores caput reti oleo betulino inuncto tegunt, hujus olei odor etiam his insectis est infestus.

SIREX GIGAS.

SIREX Gigas L. *die gröſste Holzwespe.*

VIS NOXIA. Hominibus & brutis ſuo ictu tuberculum cauſat, quod intra 24 vel 48 horas mortem infert, ni tuberculum ilico exſcindatur, ut virus excitata ſuppuratione larga effluere poſſit. *

PUPRESTIS.

PUPRESTIS L. *der Stinkkäfer.*

VIS NOXIA. Deglutitum inſectum mortem induxit. ** Etiam boves aliaque animalia ab hoc deglutito rapiuntur. Eſt enim hujus acrimonia cantharidi ſimilis.

ANTIDOTUM. Oleum, vomitorium.

ARANEA DOMESTICA.

ARANEA domeſtica L. *die Hauſs-Spinnerin.*

HABITAT in feneſtris domuum non diligenter purgatarum.

---

* *Cel.* GLASER *von der Knottenkrankheit unter dem Rindvieh. Leipzig* 1781.

** *Cel.* MONTI *mediciniſche Diktata.* p. 24.

VIS NOXIA. Araneæ punctura inflammationem caussare dicitur. Nondum vero experimentis fide dignis evictum araneas cum cibo vel potu deglutitas venenata caussasse symptomata.

ANTIDOTA. Inflammatio ab araneæ punctura spiritu salis ammoniaci aut essentia castorei illinita sanatur.

VIRTUS MEDICATA. Plebs tela araneæ sanguinem e vulnere sistere & fumo telæ accensæ hæmorrhoides dolentes dissipare sibi solet.

ARANEA TARANTULA.

ARANEA Tarantula L. *die Tarantel.*

HABITAT in Italia imprimis in Apulia, Barbarie, Oriente.

VIS NOXIA. Romæ capta experimenta cum tarantulis docent horum morsum excitare dolorem, dein tumorem livescentem, paucis post diebus crusta nigricante obsitum; accedit somnolentia, cardialgia vel cordis oppressio & dein dolores in singulis corporis articulis; sed nunquam saltandi vel necessitas vel cupiditas demorsos incessit.

TARANTISMUS est morbus in Apulia endemius, cujus præcipuum symptoma est inexplebilis saltandi aut choreas agendi cupiditas. Tarantatorum plurimi fatentur se a nulla tarantula

demorsos unquam fuisse, quantum meminerint. *

ANTIDOTA. *Interne* dentur diaphoretica. *Externe* applicetur spiritus salis ammoniaci.

PULEX PENETRANS seu AMERICANUS.

PULEX penetrans L. *der amerikanische Flohe.*

HABITAT in America.

VIS NOXIA. Hoc insectum in America degens vix conspicuum est, cutim peregrinantium maxime in cruribus subit, imo quandoque sub unguibus in cutem penetrat. Intra aliquot dies sub epidermide magnitudinem pisi acquirit & partem obsessam subinde ad ossa usque erodit, ideo venenatus a quibusdam censetur.

ANTIDOTA. Curatio exigit, ut insecta hæc quotidie ope cultri acuti ex cute evellantur & locus cinere tabaci combusti inspergatur. Ubi vero totum crus his insectis obsidetur, linteum oleo picis intinctum applicari debet, hoc remedio hæc insecta cito separantur.

---

* *Ill.* SAUVAGES *Nosol.* T. 2. p. 229. & Cel. BÜSCHINGS *Nachrichten von der Tarantel, welche zur gänzlichen Vertilgung des Vorurtheils von der Schädlichkeit des Bisses und der Heilung desselben durch die Musik hinlänglich sind. Berlin* 1782.

CULEX PIPIENS.

CULEX pipiens L. *der Musqueton.*

HABITAT in America & in Europæ locis aquofis.

VIS NOXIA. Ictus caufat tuberculum dolentiffimum. Advenis in Americam primo anno tot quot ictus oriuntur tubercula; altero autem anno vix amplius ictus nocent. *

ANTIDOTA, theriaca, fpiritus falis ammoniaci.

CULEX PULICARIS.

CULEX PULICARIS L. *die Flochmüke.*

HABITAT in America.

VIS NOXIA. Ictus rubicundam, ardentiffimam maculam cum tumore infert, diu quandoque durantem. **

ANTIDOTA præcedentis.

APIS MELLIFICA.

APIS mellifica L. *die Biene.*

HABITAT in Europæ arboribus cavis, frequentius culta hofpitatur in apiariis.

VIS NOXIA. Aculeo venenato pungens infert tuberculum rubrum admodum pruriens. Puer ab agmine apum demorfus peffima febre inflammatoria corripiebatur.

---

* *Cel.* SCHOPFF *von der Wirkung des Mohnfafts in der Luftfeuche. Erlang.* 1781. p. 47.

** *Schwed. Abh.* 34 *Th.* p. 352.

ANTIDOTA. Applicatione aquæ frigidæ vel aceti curatur, extracto prius aculeo cuti infixo.

VESPA VULGARIS.

VESPA vulgaris L. *die Wespe.*

HABITAT in Europa frequens sub tectis.

VIS NOXIA. Vesparum aculeus guttulam liquidi cujusdam minimam vulnusculo instillat. Pars demorsa paucas intra horas erysipelatoso tumore afficitur. *

ANTIDOTA. Applicatio aquæ frigidæ vel vegeto-mineralis.

VESPA CRABRO.

VESPA Crabro L. *die Hornisse.*

HABITAT in Europæ arboribus cavis seu sub earum radicibus.

VIS NOXIA præcedentis.

ANTIDOTA præcedentis.

VERMES VENENATI.

GORDIUS MEDINENSIS.

GORDIUS medinensis L. *der Hautwurm. Vena medinensis Arabum* seu *Dracunculus Persarum.* **

* *Cel.* FRIZE *medicinische Annalen* 1 *B.* p. 265.

** *Cel.* GRUNER *de vena medinensi Arabum in Actis Academ. Moguntinæ quæ Erforti est. an.* 1777.

Habitat in utraque India frequens in rore matutino.

Vis noxia. Est vermis non solum circa Medinam & in Persia sed etiam in omnibus æstuosarum regionum lacubus obvius. In hominum cutem inter lavandum vel ambulandum in aqua lacustri se insinuare solet. Frequentissime crura & scrotum occupat. Hic vermis sæpe ad plurium pedum longitudinem in tela cellulosa hominis, quem afficit, increscit, musculorum tractus sequi amat, subinde, quod pejus est, ossa serpentis adinstar amplectitur. Modo unus, modo plures adesse deprehenduntur.

Hic vermis per annum in corpore latitat & præter dolorem loci affecti nullum incomodum facit. Non raro autem tumorem rubentem cum febre plurium dierum, quæ nuncia est prodituri vermis, excitat. Exsurgit demum in tumore vesica pellucida vel nigricans, ex qua rupta prosilit rostellum vermis, qui sensim magis erumpit, & ita extrahi paullatim potest.

Antidota. Curatio exigit, ut tumor cataplasmate lacteo emolliatur, dein ut erumpentis vermis portio circa ligulam rotetur, sic intra 10 circiter dies totus vermis, cavendo ne rumpatur, extrahi potest. Ulcus extracto verme ut aliud curatur.

Enormis vermis longitudo, tarda maturatio, implicatio vermis circa oſſa vel muſculos, vermis ruptura curationem longiorem & difficiliorem reddunt, Alii *mercurium* laudant. *

GORDIUS MARINUS.

GORDIUS *marinus* L. *der Seewurm.*

HABITAT in maris Norvegici piſcibus, frequentiſſimus in viſceribus Clupeæ Halecis intra puſtulam reſidet.

VIS NOXIA. Piſcatorum Norvegicorum lepra ab eſu horum piſcium oriri creditur. **

HIRUDO VENENATUS.

HIRUDO medicinalis L. *der Blutigel.*

HABITAT in aquis dulcibus.

VIS NOXIA. Hirudo medicinalis ex palude impura captus ac cuti applicatus dolorem inflammationemque cauſat. *** Cum aqua deglutitus hirudo etſiamſi ex aqua pura hauſtus ſanguinem e ventriculo ſugens vomitum cruentum, & inflammationem ventriculi inferre poſſe creditur.

ANTIDOTA. Hauſtus ſalis culinaris, olei.

---

* *Ill.* RICHTER *Chir. Bibl.* 5 *B.* 2 *St.* p. 171.

** *Ill.* LINNE *diſſ. de lepra. Vide amœnitat. academ.*

*** *Cel.* SCHMUCKER *vermiſchte Schriften* I B. p. 86.

TETHYS MARINA.

TETHYS marina L. *der Meerhase lepus marinus.* Est vermis mollusca.

HABITAT in mari mediterraneo.

VIS NOXIA. Gravidis & hystericis ob fœtorem infesta dicitur esse. At peculiare venenum ut quidam opinantur, alere non videtur. *

URTICA MARINA.

MEDUSA æquorea L. *die Seenessel. Die Qualle.*

HABITAT in mari.

VIS NOXIA. Est zoophytum gelatinosum, aquæ marinæ innatans, rubellum, quod intensam oculis & manibus tangentibus uredinem & pruriginem excitat, non secus ac urtica vegetabilis, unde vulgo *urtica marina* vocatur.

ANTIDOTA. Spiritus salis ammoniaci, oleum, aqua frigida.

AMPHYBIA VENENATA.

RANA BUFO,

RANA Bufo L. *die Kröte.*

HABITAT in Europæ locis nemorosis & ruderatis umbrosis.

---

* *Cel.* GMELIN T. 3. p. 266. VESPASIANUM hoc verme fuisse eneccatum vero simile non esse dicit.

VIS NOXIA. Urina & ſuccus lacteſcens verrucarum dorſalium cenſetur acris atque venenatus. Caro autem buſonum ſæpe loco ranarum eſculentarum absque noxa comedebatur. *

ANTIDOTA præcedentis.

LACERTA GEKO.

LACERTA Geko L. *der Gecko.*

HABITAT frequens in Indiis, etiam in domibus.

VIS NOXIA. Pedibus exhalare venenum in eſculenta, ſuper quibus repit, & Javanos ſaliva hujus lacertæ ſua tela inficere fertur.

ANTIDOTA præcedentis.

LACERTA SALAMANDRA.

LACERTA Salamandra L. *der Salamander.*

HABITAT in Europa auſtraliori.

VIS NOXIA. Hoc animal venenatum non eſſe experimenta docuere. **

Salamandram in igne vivere antiquitus ferebatur, at animal e poroſo ſuo corpore lac fundit, quod igne in formam perlæ induratur, quo mors aliquo tempore arcetur.

---

* *Ill.* SPIELMANN *mat. med.*

** *Cel.* MAUPERTUIS in *Academie des ſciences.*

PISCES VENENATI.

TETRADON OCELLATUS.

TETRADON ocellatus L. *der gefleckte Stachelbauch.*

HABITAT in Afiæ & Aegypti aquis dulcibus.

VIS NOXIA. Caro eft venenata. Venenum pifcis acuitur ramulo Illicii decoctioni pifcis addito, quo nefando artificio multi fibi mortem accelerare dicuntur. *

ANTIDOTUM. Vomitoria. Dein detur rex amaroris. **

TETRADON LINEATUS.

TETRADON lineatus L. *der geftrichelte Stachelbauch.*

HABITAT in Nilo.

VIS NOXIA. Carnis efus eft noxius. Aculei abdominis cenfentur venenati, pungunt urticatione in gangrænam abeunte, fi cura negligatur.

ANTIDOTUM præcedentis.

TRACHINUS DRACO.

TRACHINUS Draco L. *das Petermännchen.*

HABITAT in Oceano feptentrionali.

---

* *Ill.* MURRAY *app. medicam.* T. 3. p. 564.
** *Cel.* RUMPF T. 2. p. 49.

VIS NOXIA. Piſcis hujus ſpinas dorſales puncturas venenatas inferre ſcribitur. *

PERCA VENENOSA.

PERCA venenoſa L. *der Giftbarſh.*

HABITAT in America.

VIS NOXIA. Caro in Anglia cenſetur venenata.

ANTIDOTA. Vomitorium, ſuccus citri.

RAJA PASTINACA.

RAJA Paſtinaca L. *der Pfeilſchwanz.*

HABITAT in Europa.

VIS NOXIA. Hic piſcis, fato *Ullyſſis* infamis, caudæ aculeo venenato vulnus difficillimæ ſanationis inducere dicitur.

RAJA TORPEDO.

RAJA Torpedo L. *der Krampffiſch, der Zitterroche.*

HABITAT in mari mediterraneo ſinus Perſici.

VIS NOXIA. Si quis manu piſcem tangit, ingenti ſtupore brachii afficitur.

GYMNOTUS ELECTRICUS.

GYMNOTUS electricus L. *der Zitteraal.*

---

* *Cel.* BARTHOL. *Acta Hafnienſ.* Vol. 3. obſ. 48.

HABITAT in Surinamo aliisque Americæ meridionalis oſtiis fluviorum.

VIS NOXIA. Qui hunc piſcem manu vel baculo præſertim cujus manubrium metallicum eſt, tangit, ingenti percuſſione dolorifica ab exeunte *fulmine electrico* afficitur. Imo a majori piſce & cujus vis electrica non ab iterato tactu fuit debilitata homo tangens proſterni ſolet. Hoc piſce in ſcapho conſtituto, digito aquæ immiſſo per 15 pedes ſentitur tremor, hinc natantes a tactu piſcis vel aquæ eum circumdantis commotione electrica percuſſi ſubmergi poſſunt. Si quis piſcem cera ſigillatoria tangit, nullam ſubit percuſſionem brachii. Eſus *carnis* ejus cenſetur ſuſpectus.

SPARUS PAGURUS.

SPARUS Pagurus L. *die Sackfloſſe.*

HABITAT in oceano.

VIS NOXIA. Cenſetur venenatus. *

ANTIDOTA. Emeticum, ſuccus citri.

VENENA EX MORBO ANIMALIS.

MYTILUS VENENATUS.

MYTILUS edulis L. *die Küchenmuſchel.*

---

* *Phyloſophical. Transactionis Vol.* 65. p. 544. *Cel.* ANDERSON *de piſcibus venenatis in mari auſtrali.*

HABITAT in oceano.

VIS NOXIA. Mytili quandoque ex morbo, qui omnibus teſtaceis communis eſt, evadunt *venenati*, hi comeſti anxietatem, convulſionem, tremorem, capitis intumeſcentiam, maculas in cute effloreſcentes, delirium & febrem producunt.

ANTIDOTA ſunt acetum, ſuccus citri, piper præmiſſo vomitorio. * Mytili recentes in aqua ſalita per horam retenti tuto in cibum adhiberi poſſunt. **

OSTREA VENENATA.

OSTREA edulis L. *Auſter.*

HABITAT in oceano europæo.

VIS NOXIA. Oſtreæ eo tempore, quo ova pariunt, innumeris vermiculis rubicundis replentur & ſumme nocent in cibum adhibitæ.

ANTIDOTA præcedentis.

OVUM PUTRIDUM.

OVUM gallinæ domeſticæ L. putreſcens, *gefaultes Ey.*

VIS NOXIA. Ova antiqua ut plurimum partim inania & ſubputrida ſunt, hinc pravi odoris & ſaporis. Si valde putreſcunt, vomituriti-

---

* *Gothaiſche Gel. Zeitung.* 1782. p. 6.

** *Cel.* SCHERFF *Anzeige der Rettungsmit.* p. 206.

onem, diarrhœam, tormina, anxietates, horripilationem & febrem putridam producunt.

Antidota præmiſſo vomitorio dentur acida, antiſeptica.

PINGUEDO RANCIDA.

Pinguedo rancida, ranzige Fette

Vis noxia. Ranceſcens pinguedo ventriculo ingeſta in primis viis pyroſin, cardialgiam, colicam, febrem ardentem cauſat. *

Antidota. Evacuantia, ſaccharum, aër fixus, magneſia aërata.

ANIMAL PUTRIDUM.

Animal putridum, faules Thierfleiſch.

Vis noxia. Nihil potentius humores noſtros corrumpit quam putrilago ventriculo vel vulneri ingeſta. Cibus putridus nauſeam, vomiturionem, virium proſtrationem, irritabilitatis deletionem, febrem putridam cauſat. *Tunguſi* & *Baratti* ſagittas ſuas putrida avis carne inficiunt. Lympha ſcorbutica in ventrem effuſa adeo acris fuit, ut chirurgorum digitos excoriaret. **

Antidota. Ingeſta putrilago vomitorio excutiatur, dein acida, antiſeptica.

---

* *Ill.* Gaubii *inſtitut. pathol.* p. 320.

** *Memoires de l'academ. des ſciences.* 1699. p. 176.

MIASMA LUIS BOVILLÆ.

Eſt virus, quod luem bovillam generat. *Thierſeuchen Gift.*

Vis noxia. Homines interdum ſub incauta pecorum ægrotantium medicatione vel a detractione pellis mortuorum, imo etiam coriarios alutam e pellibus demortuorum animalium fabricantes inficit & febrem putrido-inflammatoriam cum bullis ichoroſis aut papulis nigris, partem cui inſident, valde inflammantibus excitat.

Antidota. Interne præmiſſis purgantibus *Elixir Hierneri* detur. Loca inflammata ceſpite vivo contegi debent. *

VIRUS RABIOSUM.

Eſt venenum ſui generis quod in animalibus præſertim canibus a cauſa adhuc ignota quandoque naſcitur. *Hundswuthgift.*

Solummodo genus caninum animalium ſua ſponte rabioſum fit, homo & reliqua animantia ſola communicatione virus inficiuntur.

---

* *Acta Holm.* 1764. & *Ill.* Hartmann *ſciagraphia morborum. Aboæ* 1779. p. 140. &c. Ruſticus quidam in ſuecia bono cum ſucceſſu defodit boves & equos ægrotantes in terram levem & ſolutam, arenaque vel humo texit, quo facto animalia intra paucas horas convaluiſſe dicuntur.

CAUSÆ, quæ rabiem canibus inducunt nondum certo cognitæ. Permagnus aëris *calor* vel *frigus*, aut horum ſubitanea *viciſſitudo*. Eſus *carnium putridarum*, potus *aquæ corruptæ*; *fames*, *ſitisque* diu tolerata; potulentorum *fervidorum* aut *gelidorum* æſtuante corpore ingurgitatio; *curſus* velociſſimus diu continuatus. *Salacitas* nimia; *coitus petulantior* aut in œſtro venereo *prohibitus*. *Ira* nimis commota, vel *triſtitia* canis valida pro cauſa aſſignantur.

Male accuſantur *vermes*, hi enim frequentiſſime in cadaveribus canum etiam non rabioſorum reperiuntur. * Nec *vermiculus ſublingualis* (qui tendinoſa, muſculis vicina, ope telæ celluloſæ adnexa ſubſtantia eſt, qua longa & tenuis canum lingua firmari & in motibus adjuvari videtur **) catulis non exemptus rabiei cauſa ſtatui poteſt. Hac enim ſubſtantia dudum exſecta rabies tamen obſervata legitur. ***

SIGNA CANIS RABIDI. Naſcente in canibus rabie ſequentia ſigna ſe offerunt. **** Triſtitia, cibi

* *Ill.* VAN SWIETEN in *comment.* §. 1134.

** *Cel.* MORGAGNI *Epiſtol.* 8. n. 35.

*** *Cel.* JAMES *treatiſe on canine madneſſ.* p. 202.

**** *Cel.* UIBERLACHER *diſſ. de hydrophobia. Viennæ* 1783, p. 13.

potusque inappetentia, tardus segnisque vocante hero accessus; fuga hominum atque amor solitudinis latebrarumque; murmuratio, ululatus, nullus autem latratus; ingressus languidus subtitubans, caput somnolentum, nutans, aures, caudaque demissæ, oculi tristes, lachrymosi; nares muco madidæ, stillantes, os apertum, lingua sordibus obducta. Hic *primus* est mali *gradus*, ex quo autem rabies certo prædici nequit, cum eadem symptomata etiam in aliis canum morbis observentur.

Ex *secundo* autem rabiei *gradu* certior hauritur diagnosis. Hac subeunte canis omnem cibum, maxime autem potum aversatur, vocem quamcunque non percipit, neminem ne herum quidem suum amplius cognoscit, oculos nunc flammeos, trucesque contendit rotatve, inquietus est, accessuros indignatur, accedentes autem mordet; emaciatur, improbe masticat, ore hiante spumat, linguam sordidam, plumbeamque exserit, anhelat, aquam & omne aquosum horret, domicilium, qua data porta fugit; profugus contentis oculis, demissa cauda celerrime & recta plerumque via decurrit; amni vel fluvio si forte occurrit, territus terga vertit, obvia quæque plerumque invadit, mordet; canes, a quibus odoratu procul certissime noscitur, summo terrore incusso in fugam conjicit; viribus fractis,

vacillans, somnolenti, ebriive instar incedit, consumptis collabitur; collapsus quasi terræ affixus jacet, raro resurgit & membra resoluta trahit, convellitur, moritur.

Alter hicce gradus raro in diem tertium, rarissime in quartum & sæpe vix per triginta horas fertur.

Enarrata rabiei phœnomena sunt symptomata *febris acutæ nervosæ* seu febris symptomatibus mere nervosis stipatæ.

Si contingat, ut de rabie canis occisi vel mortui dubitetur, tunc frustum carnis elixæ, quod gingivis & ori canis mortui bene affrictum fuit, cani sano offeratur; hic cum clamore carnem oblatam repudiare, si canis mortuus rabidus fuit, sin minus avide comedere dicitur. Cum autem canes, quidquid cadaver caninum olet, nisi fame coacti respuere soleant, hinc alii micam panis vulneri inflicto imponunt, inde eam gallinæ propinant, quæ panem vel repudiare vel ab ejus esu rabida fieri dicitur, si canis rabie laboravit.

Modus, quo rabies canum & rabiei communicatio præcaveri possit, exigit

1. ut canum non absolute necessariorum *numerus* imminuatur.
2. — *causæ* rabiei a canibus removeantur.

3. — canis rabidus in via occurrens ocyssime *occidatur*, & rabiosi canis domuncula & quidquid ejus saliva contaminari potuit, igni sub dio excitato committatur.

4. — canis cujus valetudo suspecta est, *includatur*, & si rabie incipiente affectus vidatur, variis remediis antihydrophobicis propinatis tentamina fiant a peritis medicis vel chirurgis, ut virtus horum remediorum certior reddatur.

5. Homo autem ab animale rabido demorsus illico vulnus aqua salita, urinave probe eluat, cepam discissam applicet, aut ferro ignito urat & ad medicum vel chirurgum peritum confugiat.

MODI, quibus virus rabiosum homini *communicari* potest, sunt.

1. *morsu* vel levissimo etiam animalis vel hominis rabidi.

2. *osculo*, quo saliva venenata hominis sani ori ingeritur.

3. *lambitu* corporis venenata saliva etiam dudum exsiccata infecti.

4. *Adspersione* salivæ venenatæ ad cutim nudam, nisi illico abluatur.

SEDES VENENI in sola saliva esse videtur. Indubiis enim observatis constat, carnem, lac, sanguinem animalis rabidi assumi; cutem hydro-

phobo-

phoborum etiam ſudore madentem tangi, cadavera hydrophoborum aperiri, vulnera inſtrumento, quo animal rabioſum occiſum fuit, infligi; coitum denique celebrari poſſe, quin hydrophobia ſubſequatur. *

Tempus, intra quod *actuoſum* fieri virus communicatum incipit, varium eſt. Nunquam ante primum, raro ante tertium, ſæpe circa octavum, ſæpiſſime circa *quadrageſimum* a veneno ſuſcepto diem hydrophobia comparet. Subinde poſt plures menſes imo annos inopinate erumpit. Eo citius comparet, quo vulnus inflictum glandulis ſalivalibus propius eſt; hinc citius a vulnere faciei, tardius a vulnere artuum. Si canis ſaliva ſub morſu veſtitui deterſa inhæret, adeo, ut dens ſolus & deterſus mordeat, nulla infectio contingit. Acceſſu cauſarum excitantium malum citius erumpit.

Signa rabiei in homine. Vulnera cane rabido inflicta utplurimum cito & facile ſua ſponte conſolidantur. Dum vero virus communicatum actuoſum fieri incipit, plerumque in parte demorſa prima ſigna comparent. Vulneris conſolidati cicatrix prurit, dolet, ardet, rubet, hinc inde elevatur, aſpera & inæqualis

* *Cel.* Uiberlacher l. c. authores hujus ſententiæ allegat.

fit, sæpe etiam dehiscit, & rubellam, atramve foetentem, acrem saniem stillat, carnem quasi fungosam & corrupto sanguine farctam, labia autem retorida exhibet; ambitus intumescit & mollescit. Similì modo vulnus contagio acturo nondum cicatrisatum mutatur. Si cuidam parti absque vulnere virus communicatum fuit, hæc dolere & rubere incipit. Circa locum demorsum & vicinia dolores pungentes, pressorii, vagi, quasi rheumatici percipiuntur, qui deinde trium, quartuorve dierum spatio ad caput usque ascendunt, vertiginem faciunt & hydrophobiam brevi secuturam nunciant. Tunc sequitur.

Lassitudo, gravitas, mœstitia; amor solitudinis, inquietudo, frequens leipothymia; suspiria; anxietas; pectoris constrictio; respiratio difficilis; vox interrupta, tremula, mox acuta, mox gravis; faucium angustatio; inappetentia; colica; alvus inordinata; urina aquosa aut sponte fluens, aut difficilime mittenda; cutis sicca, aspera; facies pallida contracta; frigus continuum, musculorum tremor, maxillæ inferioris motitatio, aut ad superiorem arcta appressio; somnus inquietus, insomniis horrendis, convulsione, rigore aut calore febrili turbatus; pulsus aut immutatus, aut debilis, parvus, inæqualis, intermittens. Hic est *primus morbi gradus, die stille Wuth*,

quam poſt aliquot dies vel ſeptimanas *ſecundus morbi gradus, die offenbare Wuth*, excipit.

Hoc ſubeunte frigus recedit & calor æquabilis per totum corpus diffunditur, is brevi caput, fauces & locum deinorſum tanto ardore afficit, ut ægerrime feratur. Pulſus fortiſſimus & celerrimus fit, hujus febris vehementia ſubinde tanta eſt, ut delirium, convulſiones, apoplexiam & mortem inducat. Subinde nulla febris adeſt, ſed frigus & ſyncope frequens. Tandem ſitis & potus deſiderium accedit, ſed aquæ & omnis aquoſi deglutitio impoſſibilis eſt. Subinde fieri quidem poteſt, ſed inſigni cum difficultate & acerrimo cum dolore. Si ſiti urgente tentatur aquæ hauſtus, horror, anxietas, convulſio furorve ſequitur. Aquæ etiam conſpectus, nomen & quidquid aquæ idæam renovat, res pellucida ut ſpeculum, glacies, vitrum, ſplendidus culter &c. ferri nequit, et tremores muſculorum, faciei diſtorſiones, ſummam reſpirandi anguſtiam &c. creat. Offa autem ſolida plerumque facile, citoque deglutitur, & ſæpe avide commeditur. Ipſa ſaliva, quæ magna copia in os fluit, cum horrore longe exſpuitur. Ineluctabile adſtantes conſpuendi vel etiam mordendi deſiderium ſæpiſſime per vices invadit. Satyriaſis & libidinoſa ſeminis ejaculatio viros, nymphomania fæminas frequenter afficit. Quidam de-

lirant, alii præ anxietate aufugere vel mortem ſibi inferre tentant; aliis tamen mens ſana eſt, adeo ut adſtantibus conſulant, ut a morſu & ſputo ſuo caveant, ut vincula ſibi injici petant. Alii nec lucem nec leviſſimum aëris motum perferre valent, alii bilem nigricantem vomunt, &c. ſpumoſa ſaliva os circumfluit; lingua arida & aſpera ex ore prominet, vox rauca interrumpitur, perit.

Omnia hæc ſymptomata continuo pejora fiunt, tandem corpus vel convulſionibus agitatur, vel ſpaſmo riget vel paralyſi reſolvitur, pulſus vacillat, deficit, reſpiratio ſummo molimine peragitur, ſudor gelidus & viſcidus per totum corpus exit & mors finem miſerrimæ vitæ imponit.

Raro vel nunquam hic morbus, ab acceſſu aquæ metus computando quartum diem excedit. Subinde hydrophobia *periodice* per plures menſes recurrens obſervata fuit. *

CADAVERUM INSPECTIO inflammationem in faucibus vel aliud vitium raro deprehendit, œſophagus valde anguſtus & contractus, uvula in velum introtracta ſpaſmi poſt mortem etiam perſiſtentis teſtimonium præbet hydrophobiam morbum eſſe *mere nervoſum* a viru canino excitatum.

* *Cel.* HILDANI *obſ. chirurg. cent.* 1. p. 65. *Miſcell. cur. dec.* 1. *anni* 9. p. 118.

CURATIO hominis ab animale rabido demorsi duplex est,

1. *prophylactica* seu hydrophobiam arcens.
2. *therapeutica*, seu hydrophobiam jam praesentem curans.

MEDELA PROPHYLACTICA requirit, ut venenum e vulnere illico aufferatur aut in eo destruatur. Aut si jam e vulnere absorptum esset, ut antidoto vel iners reddatur vel aptis remediis expellatur.

Ablatio & destructio veneni exigit, ut fiat illico:

1. *Elutio vulneris* cum sale & aceto. *Scarificatio* & *cucurbitae* applicatio, qua venenum cum sanguine extrahitur.
2. *Exustio vulneris* ope cauterii, vel pulveris pyrii, qui vulnere impleto accenditur, lapidis caustici * butyri antimonii.
3. *Abscissio* vel *excisio* partis demorsae.
4. *Supputatio* sex septimanarum, qua virus e vulnere eliminatur. Haec optime inspersis cantharidibus, vel unguento cantharidum emplastro vesicatorio tecto sustinetur. **

Methodus absorptum venenum iners reddendi vel expellendi est multiplex.

---

* Cel. MEDERER *syntagma de rabie cannina*. *Friburgi* 1783. p. 36. &c.

** Cel. SCHMUKER *Ch. Wahrnehmungen*. 2 *Theil*.

1. Methodus *mercurialis*. Interne detur *mercurius gumosus*, * vel *dulcis* vel *turpethum minerale*. Externe vulnus & ambitus unguento mercuriali deligetur. Vel adhibeantur frictiones more in syphiliticis solito.

2. — *diuretica*. Interne cantharides, vel earum tinctura, in infuso corticis peruviani, vel Meloe majalis aut Meloe Proscarabæus ** aut Nitrum cum oxymelle squillitico dentur. Etiam ceparum cru-

---

* Ego feminæ 27 annorum a cane rabido in crure sauciatæ ter de die per 6 septimanas 5 pillulas e mercurio gummoso dedi, & vulnera unguento digestivo cum neapolitano mixto deligavi. Vidi hanc fœminam post duos annos sanam adhuc & vegetam. Canis certo rabidus fuit, idem enim momordit venatorem, qui hydrophobus periit. *Frater* DU CHOISEL inunctionibus mercurialibus, quibus omni decimo die catharticum mercuriale interposuit, trecentos ab animali rabido demorsos restituisse & iisdem binos jam hydrophobos e mortis faucibus eripuisse dicit. *Method of treating persons bit by mad animals* 1765. Interim tamen non infallibile mercurius est remedium, nihil enim præstitit aliquoties. V. VAUGHAN in *Samml. für pr. Aerzte*, & *Medical* Esais T. 5. P. 2. p. 590. ubi mercurius hydrophobiam non avertit.

** *Cel.* STOCKAR *diss. de usu interno cantharid.*

darum eſus * & externa earum applicatio laudatur.

3. *ſudorifera.* Interne exhibeatur belladonna ** moſchus, alcali volatile, acetum, oleum animale Dippelii, cinnabaris, antimonium, camphora, opium, *externe* Balneum tepidum.

4. — *amaricantium.* Amygdalæ amaræ *** Cortex peruvianus *) qui in hydrophobia periodica conducere videtur.

5. — *compoſita.* Optime forſan medemur ſi cum methodo mercuriali, diaphoreticam, diureticam, & antiſpaſmodicam conjungamus. *Pilulæ* ex mercurio gummoſo, pulvere cantharidum, foliis belladonnæ & camphora atque moſcho compoſitæ in hunc finem exhibeantur. Ab aliis laudatur *Arcanum* WERLHOFII **) *Pulvis*

---

* *Gazette ſalutair* 1773. n. 8.

** *Ill.* RICHTER *Chir. Biblioth.* 5. *B.* 2 *St.* *p.* 377.

*** *Cel.* THEBESIUS in N. A. N. C. T. 2. p. 181. duodecim exemplis laudat amygdalas amaras mane per unam vel alteram hebdomadem comeſtas.

*) *Cel.* HOOGWERFF *diſſ. de hydrophobia. Lugd. Patav.* p. 22.

**) Eſt ſequens. R. cantharid. gr. 1. mercurii dulcis gr. iß turpethi mineralis gr. ß camphoræ gr. x mucilag. gummi tragacanth q. s. ut fiant pillulæ,

chinensis * *Pulvis antilyssus* ** MEADII.

THERAPIA HYDROPHOBIÆ. Si curatio prophylactica aut non aut frustra adhibita fuit, atque hydrophobia jam revera accedat, tunc

1. Vulnus clausum caustico vel scarificatione aperiatur & apertum insperso pulvere cantharidum & unguento mercuriali pulvere cantharidum animato in magnam suppurationem deducatur.
2. Interne detur *bolus* e cortice peruviano, mercurio gummoso, opio, moscho & sale cornu cervi. Simul fiant frictiones mercuriales ad levem salivationem usque. Sic aliqui saltem e multis evasere.

VIRUS VARIOLOSUM.

Est virus sui generis, quod *variolas* inducit. *Pockengift*

Ex Aegypto, ut communi miasmatum sentina saeculo VI haustum, una cum religione Mahumedana per Asiam & Affricam disseminatum, per

---

quæ sumantur pro dosi & repetantur per sex septimanas singulis diebus. *Cel.* WICHMANN *diss. de insigni venenorum quorumdam efficacia.*

* Ex 40 cinnabaris & sedecim moschi granis conficitur, quæ dosis per 30 dies exhiberi debet. *Phylos. Transact.* 1750.

** Est muscus caninus cum tertia piperis parte. Dosis drachma una. *Philosoph. Transact.* n. 237.

milites crucigeros ex terra ſancta ſæculo XII in Europam & inde per Hyſpanos ſæculo XV in Americam translatum, nunc per orbem univerſum propagatur.

VIS NOXIA contagium ſolo attactu vel inoculatione propagatur. Verum hoc miaſma a ſolis diſpoſitis ſuſcipitur; ſunt autem ad hanc ſuſceptionem omnes homines variolas nondum paſſi, diſpoſiti, exemptis valde paucis, cujus ratio nondum patet. Rari ſunt homines, qui bis variolis veris laborant.

ANTIDOTA. Quæ miaſma hoc redderent iners nondum certo cognita. In mercurio, moſcho, ſtibio, camphora a quibusdam quærebatur. *Inoculatio* mitiores & pauciores ut plurimum generat variolas quam infectio naturalis.

VIRUS MORBILLOSUM.

Eſt virus ſui generis quod *morbillos* generat. *Maſerngift*.

Etiam ex Aegypto nobis adlatum fuiſſe cenſetur.

ANTIDOTA certa adhucdum nobis non nota.

VIRUS SCARLATINUM.

Eſt virus ſui generis quod *ſcarlatinam* cauſat. *Scharlachgift*.

VIS NOXIA. Homines ſolummodo diſpoſitos & raro bis aggreditur.

ANTIDOTA nondum nota.

VIRUS SCABIOSUM.

Eſt virus ſui generis, quod *ſcabiem* generat. *Krä-zengift.*

Vis noxia. Homines diſpoſitos ſæpius aggredi ſolet.

Antidota. Primarum eſt ſulphur, & radix hellebori albi. *Unquentum* ex anaticis partibus florum ſulphuris, vitrioli albi & olei laurini ſcabiem humidam certo curat, ſi fabæ magnitudo quotidie volis manuum bis infricetur. *

VIRUS VENEREUM.

Eſt virus ſui generis, quod *morbos venereos* inducit. *Luſtſeuchgift.*

Claſſis *Christophori Columbi* anno 1493 hoc virus ex inſulis Americanis in Europam tulit. Hominem data occaſione ſæpius aggreditur. **

Antidota. Unicum & certiſſimum eſt mercurius ejusque præparata.

VIRUS PLICOSUM.

Eſt virus ſui generis, quod *Plicam polonicam* cauſat. *Wichtelzopfgift.*

---

* *Cel.* Jasser in Schmuker *vermiſchte Schriften* 3. B. p. 169.

** Vide *Doctrinam* meam *de morbis venereis. Viennæ* 1779. p. 16 & 17.

ANTIDOTA. Specifice laudatur *lycopodium clavatum.* *

VIRUS CANCROSUM.

Eſt virus ſui generis, quod in *cancro* latet. *Krebsgift.* **

ANTIDOTA. Adhuc nullum certum; in *conio maculato*, in *arſenico citrino* quidam quæſivere. ***

VIRUS LEPROSUM.

Eſt virus ſui generis, quod *lepram* generat. *Ausſazgift.*

ANTIDOTA. Specifice laudatur *ledum paluſtre* ſeu *Roſmarinus ſylveſtris.* *)

VIRUS PESTILENTIALE.

Eſt virus ſui generis, quod *peſtem* generat. *Peſtgift.*

ANTIDOTA. adhuc nulla cognita. *Spiritus ſulphuris* & frictiones *glaciales* carbunculorum comendantur. **)

---

* *Cel.* GABRIEL *diſſ. de plica polonica. Budæ* 1780. p. 76.

** *Cel.* PEYRIHLE *diſſ. de cancro.* p. 31.

*** *Cel.* RONNOW *in Schwed. Abh. für das Jahr* 1778.

*) *Schwed. Abh.* 41 *Band* p. 194.

**) *Cel.* SAMOILOWITZ *Lettre ſur les experiences des frictions glaciales pour la gueriſon*

VIRUS MORBORUM PUTRIDORUM.

Eſt virus ſui generis, quod *morbos putridos* generat. *Gift fauler Krankheiten.*

VIS NOXIA. Aegroti febre putrida, vulnere gangrænoſo, ſcorbuto putrido, dyſenteria putrida, aut phthiſi conclamata laborantes tantum exhalant fœtorem, ut ægrorum atmoſphæra non ſolum quam maxime fœtens obſervetur, ſed etiam ut lecti & omnes res ægrum circumſtantes longo tempore miaſmate putrido inquinatæ ſanos etiam homines inficiant. *

Linteum carptum, quod vulneri gangrænoſo jam ſemel incubuit & elotum iterum vulneri applicatum, aut linteum ab ægrotis in noſocomio putrido carptum vel diu in aëre putrido noſocomiali detentum in ſaniſſimo etiam vulnere gangrænam humidam lentam producere dicitur. **

ANTIDOTA. Acetum; ſed vide *aër putridus* in claſſe venenorum halituoſorum.

---

de la peſte. a Paris 1781. & ejusdem *Memoire ſur l'inoculation de la peſte avec la deſcription de trois Poudre fumugatives antipeſtilentielles. a Straspurg* 1782. p. 25.

* *Cel.* EVERS *diſſ. in contagium phthiſicum inquirens. Göttingæ* 1782.

** *Oeures de* POUTEAU *Tome* III. & *Ill.* RICHTER *chirurg. Biblioth.* 7. *B.* 2. *St.* p. 385.

VENENA

EX

REGNO VEGETABILI.

ELENCHUS
VENENORUM VEGETABILIUM.

De venenis vegatabilibus generatim.

VENENA NARCOTICA.

Papaver ſomniferum, *ſchlafmachender Mohn.*
Opium, *Mohnſaft*, *Opium.*
Phyſalis ſomnifera, *ſchlafmachende Judenkirſche.*
Solanum lycoperſicum, *Liebesäpfel.*
——— mammoſum, *Jungfernbrüſte.*
——— inſanum, *Tollapfel.*
——— Dulcamara, *Bitterſüſs.*
——— nigrum, *ſchwarzer Nachtſchatten.*
Atropa Mandragora, *Alraun.*
Datura Stramonium, *gemeiner Stechapfel.*
——— Metel, *weiſſer Stechapfel.*
——— ferox, *ſcharfer Stechapfel.*
——— Tatula *blaulichter Stechapfel.*
Hyoſciamus niger, *ſchwarzes Bilſenkraut.*
———— albus, *weiſſes Bilſenkraut.*
———— phyſalodes, *ſibiriſches Bilſenkraut.*
———— ſcopolia, *ſchlafmachendes Bilſenkraut.*
Azalea pontica, *gelber Roſenlorbeer.*
Antirrhinum Orontium, *Oront.*
Actæa ſpicata, *Chriſtophskraut.*

Lolium temulentum, *Sommerlolch. Tollkorn.*
Ervum Ervilja, *giftige Erven.*
Lathyrus Cicera, *purpurrothe Platterbſe.*
Peganum Harmela, *gemeiner Harmel.*
Chænopodium hybridum, *unächter Gänſefuſs.*
Taxus baccata, *Taxbaum.*
Chelidonium glaucium, *eiſengraues Schölkraut.*
Lactuca ſcariola, *wilder Lattich.*
——— viroſa, *giftiger Lattich.*
Prunus Laurocerasus, *Kirſchlorbeerbaum.*
Paris quadrifolia, *Einbeer.*

NARCOTICO-ACRIA.

Hippomane Mancinella, *gemeiner Manchinelbaum.*
——— biglanduloſa, *lorbeerblättricher Manchinelbaum.*
Meniſpermum Cocculus, *Fiſchkörner.*
Coriaria myrtifolia, *myrtenblättricher Gerberſtrauch.*
Strychnos Nux vomica, *Krähenaugen.*
——— colubrina, *Schlangenholz.*
Ignatia amara, *Ignatiusbohne.*
Nerium Oleander, *Oleander.*
Atropa Belladonna, *Wolfskirſche.*
Nicotiana Tabacum, *gemeiner Tobak.*
——— ruſtica, *Bauerntobak.*
——— panicula, *Jungferntobak.*
——— glutinoſa, *Soldatentobak.*
Bryonia alba, *Zaunrübe.*

Chæro-

Chærophyllum ſylveſtre, *wilder Kälberkropf.*
———— bulboſum, *bolliger Kälberkropf.*
———— temulentum, *berauſchender Kälberkropf.*
Aethuſa Cynapium, *Geiſſe.*
Sium latifolium *breitblätterichter Waſſermerk.*
Cicuta viroſa, *Waſſerſchierling.*
Conium maculatum, *geflekter Schierling.*
Mercurialis perennis, *beſtändiges Bingelkraut.*

FUNGI VENENATI.

Agaricus muſcarius, *Fliegenſchwamm.*
——— integer venenatus, *Giſttaubling.*
——— lactifluus venenatus, *Giftbrätling.*
——— viſcidus, *Schmerling.*
——— piperatus, *Pfefferſchwamm.*
——— fimetarius, *Miſtſchwamm.*
——— puſtulatus, *warziger Schwamm.*
——— Necator, *Mordſchwamm.*
——— ſanguineus, *blutrother Schwamm.*
——— viſcidus, *klebrichter Schwamm.*
——— clypeatus, *ſchildförmiger Schwamm.*
Boletus verſicolor, *der bunte Löcherſchwamm.*
——— elegans, *der zierliche Löcherſchwamm.*
Boleti paraſitici, *die ſchmarozende Löcherſchwämme.*
Phallus impudicus, *der unverſchämte Gichtſchwamm.*
——— Mukuſin, *die chineſiſche Morchel.*
Lycoperdon carcinomalis, *die Krebstrüſel.*
Fungi Venenati nondum determinati.

VENENA ACRIA.

Delphinia Staphiſagria, *Lauſsſaamen.*
Semen Sabadilli, *Sabadillſaamen.*
Rhododendron cryſanthum, *ſibiriſche Schneeroſe.*
Fritillaria imperialis, *Kaiſerkrone.*
Colchicum autumnale, *Zeitloſen.*
Pedicularis paluſtris, *Läuſekraut,*
Digitalis purpurea, *Fingerhutblume.*
Lobelia ſiphilitica, *Luſtſeuchlobelie.*
——— longiflora, *langblümige Lobelie.*
Cyclamen europæum, *Schweinsbrod.*
Plumbago europæa, *Zahnwurz.*
Convolvulus Scamonea, *Purgierwinde.*
Cucumis Colocynthis, *Coloquinten.*
Momordica Elaterium, *Eſelskürbſe.*
Cambogia Gutta, *Gummiguttabaum.*
Cerbera Ahovai, *Schellenbaum.*
——— Manghas, *Herzbaum.*
Cynanchum erectum, *aufrechter Hundswürger.*
——— vimiale, *blattloſer Hundswürger.*
Apocynum Androſæmifolium, *canadiſcher Hundekohl.*
——— canabinum, *virginiſcher Hundekohl.*
——— venetum, *venetianiſcher Hundekohl.*
Aſclepias gigantea, *groſſe Aeſculapspflanze.*
Hydrocotile vulgaris, *Sumpſnabelkraut.*
Oenanthe fiſtuloſa, *hohlröhrichte Rebenholde.*
——— crocata, *ſafrangelbe Rebenholde.*

Scandix infesta, *schädlicher Kerbel.*
Thapsia fœtida, *wilder Turbith.*
Alisma Plantago aquatica, *Wasserwegerich.*
Clematis Vitalba, *gemeine Waldrebe.*
——— Flamula, *Brennwurzel.*
——— erecta, *gerade weisse Waldrebe.*
——— integrifolia, *gerade blaue Waldrebe.*
Anemone palmata, *gelbe Anemone.*
——— Pulsatilla, *gemeine Küchenschelle.*
——— pratensis, *schwärzlichte Küchenschelle.*
——— narcissiflora, *Anemone mit Narcissenblumen.*
——— nemorosa, *Waldanemone.*
——— ranunculoides, *Hanenfussartige Anemone.*
Helleborus albus, *weisse Niesswurz.*
——— niger, *schwarze Niesswurz.*
——— fœtidus, *stinkende Niesswurz.*
Veratrum nigrum, *schwarzrothblumige weisse Niesswurz.*
Caltha palustris, *Dotterblume.*
Aconitum Napellus, *blaues Eisenhütchen.*
——— Cammarum, *Bergsturmhut.*
——— lycoctonum, *gelbes Eisenhütchen.*
——— Anthora, *Gifttheil.*
Pastinaca sativa, annosa, *alter Pastinack.*
Polygonum Hydropiper, *Wasserpfeffer.*
Sælanthus quadragonus, *viereckige arabische Winde.*
——— glandulosus, *arabische Winde mit essbaren Beeren.*
——— Forskalii, *Forskals arabische Winde.*

Jatropha curcas, *americanischer Brechnussbaum.*
——— multifida, *französche Purgiernuss.*
——— manihot, *cassava. Manihot.*
Ricinus communis, *gemeiner Wunderbaum.*
Phytolaca decandra, *virginische Phitolacke. Alkermes.*
Croton Tiglium, *molucanischer Purgierholzbaum.*
Daphne Mezereum, *gemeiner Kellerhalss.*
——— Thymelæa, *Seidelbast.*
——— Laureola, *immergrüner Kellerhalss.*
——— Cneorum, *schweizerischer Kellerhalss.*
——— Gnidium, *italienischer Kellerhalss.*
Cneorum tricoccum, *Zeiland.*
Amyris troxifera, *Giftbaum.*
Rhus Vernix, *Firnisbaum.*
—— radicans, *wurzelnder Sumach.*
—— Toxicodendron, *eichenblättrichter Giftbaum.*
Scilla maritima, *Meerzwiebel.*
Excæcaria agallocha, *blindmachender Baum.*
Anacardium occidentale, *abendländische Elephantenlausbaum.*
——— orientale *morgenländische Elephantenlaus.*
Caryota urens, *brennende Palme.*
Arum maculatum, *gemeine Aronswurz.*
—— Dracunculus, *Schlangenkraut.*
—— Dracontium, *americanische Aronswurz.*
—— Colocasia, *ægyptische Aronswurz.*
—— esculentum, *essbare Aronswurz.*

Arum virginicum, *virginiſche Aronswurz.*
—— arboreſcens, *Aronsbaum.*
—— ſeguinum, *Aronswurz mit blätterloſen Blumen.*
Calla palluſtris, *Sumpſ-Calla.*
Euphorbia officinalis, *gemeines Euphorbium.*
——— antiquorum, *wahre Euphorbie.*
——— canarienſis, *canariſches Euphorbium.*
——— Tirucalli, *oſtindiſches Euphorbium.*
——— Peplus, *runde Wolfsmilch.*
——— lathyris, *Springkörner.*
——— helioſcopia, *Sonnenwolfsmilch.*
——— verrucoſa, *warzigte Wolfsmilch.*
——— platyphyllos, *breitblätterichte Wolfsmilch.*
——— Eſula, *kleine Wolfsmilch.*
——— Cypariſſias, *Cypreſſenwolfsmilch.*
——— palluſtris, *Sumpfwolfsmilch.*
——— hiberna, *irrländiſche Wolfsmilch.*
——— characias, *franzöſiſche Wolfsmilch.*
——— amygdaloides, *kleine Wolfsmilch mit Mandelblättern.*
——— ſylvatica, *Waldwolfsmilch.*
——— exigua acuta, *kleine Steinwolfsmilch.*
——— mauritanica, *mauritaniſche Wolfsmilch.*
——— nerifolia, *Wolfsmilch mit Oleanderblätter.*
Ranunculus ſceleratus, *Gifthahnenfuſs.*
——— Thora, *ſchweizeriſcher Hahnenfuſs.*
——— Flamula, *kleiner Sumpfhahnenfuſs.*
——— Lingua, *groſſer Sumpfhahnenfuſs.*
——— ficaria, *Scharbockskraut.*

Ranunculus illyricus, *illyrischer Hahnenfuss.*
——— bulbosus, *Rübenhahnenfuss.*
——— alpestris, *Alpenhahnenfuss.*
——— polyanthemos, *blumenreicher Hahnenfuss.*
——— acris, *brennender Hahnenfuss.*
——— arvensis, *Ackerhahnenfuss.*
——— gramineus, *grasartiger Hahnenfuss.*
——— asiaticus, *Ranunkel.*
——— aquatilis, *Wasserhahnenfuss.*
——— platanifolius, *Ahornblätterichter Hahnenfuss.*
——— Breynius, *breynischer Hahnenfuss.*
——— Sardous, *Eppichblätterichter Hahnenfuss.*
Raphanus Raphanistrum, *Ackerrettig.*
Secale cornutum, *Mutterkorn.*
Ustilago frumenti, *der Kornbrand.*
Caries frumenti, *der schwarze Mehlthau.*
Rubigo frumenti, *Kornrost.*

VENENA GLUTINOSA.

Gluten aucuparium, *Vogelleim.*
——— visci querni, *Eichenmistelleim.*
Fungus Cynosbatos, *Hagebuttenschwamm.*
Spongia marina, *Baadschwamm.*

DE VENENIS VEGETABILIBUS GENERATIM.

VEGETABILIA, quæ ventriculo ingeſta aut corpori externo applicata in doſi exigua gravem morbum vel ipſam mortem inducunt, *venenata* dicuntur.

Reſpectu eorum *indolis* dividuntur

in *narcotica.*

— *narcotico - acria.*

— *acria.*

— *glutinoſa.*

DE VENENIS NARCOTICIS GENERATIM.

Vegetabilia, quæ nervos & cerebrum vi narcotica ſtupefaciunt, ſomnolentiam, ſtuporem, fatuitatem, delirium inducunt, *narcotica* dicuntur.

MEDELA exigit, ut venenum adhuc in ventriculo vel in inteſtinis hærens *emetico* ejiciatur. In hunc finem ilico detur.

Radix ipecacuanhæ, vel *tartarus emeticus*, desuper bibatur multum *aquæ tepidæ*, in qua *butyrum* vel *oleum* defluxit. Et *irritentur* fauces ope digiti vel plumulæ oleo madidæ.

Si vero ventriculus omni sensilitate & irritabilitate jam orbus & *paralyticus* deprehenditur, detur *vitriolum album*, ad grana X vel XV, quod sæpe, dum reliqua fallunt, cito emesim movet.

Si vero pharynx & oesophagus adeo spasmo contractus, ut nihil deglutire possit, inveniatur, tunc vomitorium ope *tubi metallici* demitti debet.

Demum si cerebrum & facies a sanguine in caput congesto turgeant Venæ sectio, hyrudines collo & temporibus, synapismi plantis pedum applicata proderunt. Tandem dentur.

ANTIDOTA ANTINARCOTICA, qualia sunt.

1. *Acida.* Acetum, succus citri, spiritus vitrioli aqua dilutus.
2. *Coffeæ infusum saturatum.* *

---

* *Cel.* PERCIVAL *med. Essays Vol.* 2. *p.* 128. Id turcarum & arabum exemplo docet. Medico ex 18 guttis laudani liquidi cum tribus cyathis infusi saturati coffeæ hausti prohibebatur somnus, qui vero sub alio experimento omissa coffea rediit. *Idem, phys. & med. Ess.* p. 269.

3. *Ipecacuanha;* duo grana opii & totidem ipecacuanhæ non alium effectum, quam largum ſudorem excitant. *
4. *Enemata* ex aceto, caſtoreo, vel ſapone.
5. *Veſicantia* nuchæ applicata.
6. *Vinum.* **
7. *Sal alcalinum* *** vel *borax.*

PAPAVER SOMNIFERUM.

PAPAVER ſomniferum L. *Schlafmachender Mohn.*

ODOR foliorum, caulium & capitum debilius narcoticus, opio congruens. SAPOR herbaceus. Capſulæ ſeu capitula ſauciata lac amarum viroſi odoris emittunt. Recentia exſiccatis efficaciâ narcoticâ antecellunt.

VIS NOXIA. Unius capituli eſus mortem, *) potus

* *Ill.* MURRAY *app. m. Vol.* 1. *p.* 539. Puella, quæ ſcrupulum circiter opii ingeſſit, etiamſi ſopore, convulſionibus, ſpaſmiſque diriſſimis corriperetur, ſolo ipecacuanhæ uſu repetito ſervata fuit.

** *Cel.* LORRY in *recuel periodique* p. 73. Recenſetur maniaci exemplum, per opii uſum in ſummum furorem delapſi, cui vinum quietem conciliavit.

*** *Götting. Gel. Nachrichten* 1780. *St.* 104. p. 844.

*) GROSE *Voyage aux Indes orientales, traduit de l' Anglois. Paris* 1758. *p.* 193.

decocti cum capitulis aliquot papaveris cocti insaniam rixosam, dein cum summo gaudio voluptuosam, quæ stupiditatem mentis relinquebat, induxit. * Exhalatio papaveris in cubiculo clauso congesti asphyxiam cum facie livescente, qua evanida tremor & tabes remansit, causabat. **

Sed petala florum & semina alba, nigrave capsularum omni vi narcotica destituuntur & absque noxa assumi possunt.

ANTIDOTA. Vomitorium, dein acida & alia antinarcotica.

VIRTUS MEDICATA. In Persia capitula papaveris una cum seminibus *decocta* in thermopoliis ad gratam inebriationem conciliandam bibuntur. Ex decocto capsularum nondum perfecte maturarum *syrupus papaveris albi* conficitur, qui vi anodyna tussim, pervigilium & morbos spasmodicos ad ℥ ß datus sopit.

Cataplasma vel *fomentum* e capsulis papaveris paratum ad somnum conciliandum, ad erysipelas & alios tumores inflamatorios discutiendos adhibetur.

---

* CHARDIN *Voyage en Perse. Amsterd.* 1711. B. II. p. 68.

** CHARDIN l. c. B. I. p. 12. præsertim sub collectione & coctione succi id contigit.

OPIUM.

Eſt ſuccus reſinoſo · gummoſus ex inciſo capite PAPAVERIS *ſomniferi* L. exſtillans, inſpiſſatus. *Mohnſaft.*

ODOR opii orientalis validus, narcoticus. SAPOR nauſeoſus, amaricans, acris, caloris ſenſu labia, linguam, palatum adficiens.

VIS NOXIA. Opium *minori* doſi exhilarat, inebriat, vires vitales nempe cordis & arteriarum motum accelerat, ad venerem cum erectione penis ſtimulat, diaphorheſin cum pruritu cutis auget, alvi & reliquas excretiones ſupprimat. At *majori* doſi vires vitales augendo ſimul ſenſuum & motuum muſcularium organa ſtupefacit, ita ut tactus, viſus, auditus inde ſublati exempla legantur. Sanguinem in encephalum congerit, inde delirium, convulſio, ſpaſmi vel paralyſes, penis erectio * demum ſub apoplexia vel lethargo ſequitur mors.

Cadaver juvenis, qui ex drachma una opii ingeſta obiit; paullo poſt mortem tumores

* Erectio etiam in prælio trucidatis militibus Turcis, qui opium ſumſerunt perſtitit. *Eph. N. C. D.* 1. *Ann.* 2. *obſ.* 69. *p.* 127. Nimia contra doſis ad veneris exercitium viros ineptos reddit.

lividos artuum & intolerabilem fœtorem exhibuit.

Gentes orientales, quibus Muhamedis religio vini uſum interdicit, quæ in quotidianum delicium opium aſſumunt adeo, ut ſenſim a grano ad drachmam quotidie deglutire aſſueſcunt, paullatim emaciantur, deperdunt appetitum, melancholici, languidi, ſtupidi, ſomnolenti, taciturni redduntur, Demum memoriæ abolitio, ſenium præcox & mors præmatura ſequuntur.

VIS NOXIA EXTERNA. Ab opii granis iv, clyſmati additis æternum dormire viſus eſt æger. * Emplaſtrum opiatum temporibus applicatum furorem, ſpaſmosque oris creavit. **

ANTIDOTA. Eadem, quæ generatim in venenis narcoticis ſuaſimus

VIRTUS MEDICATA. In exigua doſi eſt egregium remedium anodynum, ſomniferum, antiſpaſmodicum; antemeticum, antidiarrhæicum, cardiacum. Unde in morbis dolorificis, ſpaſmodicis, evacuatoriis ut vomitu, diarrhæa, &c. in febribus intermittentibus, in agrypnia, in gangræna ſicca, in morbis venereis lauda-

---

* *Ill.* GAUBII *de*] *meth. concin. form. Lugd. Bat.* 1767. p. 420.

** *Cel.* MONROO in *Eſſais and. obſerv. phyſ. & lit. vol.* 3. p. 297.

tur. Sed plethora, inflammatio, & ſaburra in mox dictis morbis abſint oportet. Vide *pharmacologiam chirurgicam* & authores qui de materia medica ſcripſerunt. *

PHYSALIS SOMNIFERA.

PHYSALIS ſomnifera L. *Schlaſmachende Judenkirſche.*

VIS NOXIA. *Radix* vi ſomnifera, opio tamen mitiore pollet. *Fructus* urinam vehementer movet.

ANTIDOTA. Antinarcotica adhibeantur.

VIRTUS MEDICATA. Tentetur in hydrope.

SOLANUM LYCOPERSICUM.

SOLANUM Lycoperſicum L. *Paradeiſsapfel. Liebesäpfel. Pomum Amoris.*

ODOR fructus nullus. SAPOR acidulus, nauſeoſus.

VIS NOXIA. Fructus liberalius ingurgitatus aphoniam & apoplexiam inducere dicitur. **

ANTIDOTA. Vomitorium, dein antinarcotica.

VIRTUS MEDICATA. Fructus ab Italis ſale & pipere conditus vel coctus editur. Ego centies fructum in embemma coctum absque noxa comedi.

---

* Inter quos princeps eſt *Ill.* MURRAY *app. med. vol.* 2. p. 215.

** *Cel.* BAUCHINUS.

SOLANUM MAMMOSUM.

SOLANUM mammoſum L. *Jungfernbrüſte.*

VIS NOXIA. Fructus cenſentur venenati. At experimenta deſiderantur.

VIRTUS MEDICATA non nota

SOLANUM INSANUM.

SOLANUM inſanum L. *Tollapfel.*

VIS NOXIA. Etiam hujus ſolani fructus dicuntur venenati; nulla autem certa obſervatione evinci id poteſt.

VIRTUS MEDICATA non nota.

SOLANUM DULCAMARA.

SOLANUM Dulcamara L. *Bitterſüſs. Alpranke.*

ODOR foliorum recentium fœtidus. SAPOR herbaceus; in *ſtipitibus* vero & *radice* amaricans, poſtea dulceſcens.

VIS NOXIA. *Baccæ* vomitum movent & violenter purgant. Largior ſtipitum uſus initio antequam ventriculus aſſuevit, nauſeam, vomitum, imo convulſiones, deliria & paralyſin linguæ excitavit. *

ANTIDOTA. Vomitorium & antinarcotica.

---

* *Ill.* LINNE *diſſ. de Dulcamara.* p. 9. & 10. & *Cel.* DE HAEN *rat. med.* V. IV, p. 247.

VIRTUS MEDICATA. Decoctum ſtipitum eſt reſolvens, ſanguinem depurans, omnes ſecretiones augens atque antiſcorbutica & antivenerea. Utile fuit deprehenſum in rheumatiſmo, ſcorbuto, lue venerea inveterata, arthritide, herpete, tophis venereis, tumoribus lacteis, in ſcabie, oedemate eryſipelaceo, in ulceribus crurum. *

DOSIS. Stipitum ʒj ſenſim aſcendendo ad ʒij in aquæ ℔iß coquantur ad remanentiam ℥viij. Hoc decoctum quotidie cum lacte dilutum vaſculatim bibatur.

SOLANUM NIGRUM.

SOLANUM nigrum L. *ſchwarzer Nachtſchatten.*

ODOR herbæ teter. SAPOR herbaceus.

VIS NOXIA. Effluvia ſomnum excitaſſe dicuntur. ** Ex baccis comeſtis tres infantes deliriis, cardialgia, & miris membrorum diſtorſionibus vexabantur. *** Ex eſu foliorum loco oleris matri & 4 infantibus intumuit facies cum artubus ſub ardore intolerabili, & accedente gangræna, marito tamen, qui pariter hanc

---

* Vide *pharmacologiam chirurgicam* p. 390.

** *Cel.* BOCCONE *Muſeo di fiſ.* p. 284.

*** *Cel.* WEPFER *de cicut.* p. 226.

escam ingessit manente sano.* Quidam vero authores succi drachmas tres variis subjectis absque malo effectu dedisse narrant.**

ANTIDOTA sint antinarcotica.

VIRTUS MEDICATA. In ulceribus cancrosis. Vid. *Pharmacologiam chirurgicam.*

ATROPA MANDRAGORA.

ATROPA Mandragora L. *Alraun.*

ODOR radicis fortis, ingratus. SAPOR amarus, nauseosus.

VIS NOXIA. Radix stuporem, somnum, ingentem lassitudinem & mentis alienationem inducit; in majori dosi est emetico-drastica.

ANTIDOTA. Vomitorium dein antinarcotica.

VIRTUS MEDICATA. Pulvis radicis cum melle vel lacte in linimenti consistentiam redactus, est egregium resolvens tumorum induratorum & venereorum.***

DATURA STRAMONIUM.

DATURA Stramonium L. *gemeiner Stechapfel.*

---

* *Cel.* RUCKER in *Commerc. Noric.* 1731. p. 372.

** *Cel.* SPIELMANN *de vegetab. venen. Alsatiæ* p. 66.

*** *Cel.* HOFBERG in *Schwed. Abh.* 25. *B.* p. 243.

ODOR

ODOR herbæ recentis virofus, narcoticus, temulentiam inducens. SAPOR amarus.

VIS NOXIA. Inebrians, ficcitatem faucium, vifus obnubilationem cum pupillæ dilatatione * inducens. *Dofi* vero *majori* delirium ferox, memoriæ abolitionem, convulfionem, fudorem frigidum, paralyfin, mortem caufat. **

ANTIDOTA. Vomitorium, ac dein antinarcotica.

VIRTUS MEDICATA. *Extractum ftramonii* maniam, epilepfiam, convulfiones, fpafmos abdominales & delirium poft puerperium perfæpe fopit. ***

DOSIS extracti a grano uno bis de die ad tria fenfim afcendendo datur. Non amplius augenda dofis quando pupillæ oculi dilatari obfervatur.

---

* A foliis ftramonii ulcufculo ad oculum appofitis pupillæ midriafim paralyticam obfervavit *Cel.* DOEDERLIN.

** Decoctum e tribus capfulis feminalibus ftramonii in lacte coctis præter mox recenfita fymptomata paralyfin apparentem totius corporis, quæ in furorem abiit, per 7 horas induxit, tandem ad fe rediit æger & tranquille per noctem dormivit. *Cel.* SWAINE *effays and obfervat. phyf. and litter vol.* 2. *p.* 247.

*** *Ill.* L. B. *de* STOERK *libellus de ftramonio, hyofciamo & aconito. Vindob.* 1762. Idem confirmat *Ill.* BERGIUS *m. med.* p. 122. præfertim dicit: fi fimul fetaceum in nucha applicatur.

DATURA METEL.

DATURA Metel L. *weisser Stechapfel.*

VIS NOXIA præcedentis.

ANTIDOTA eadem.

DATURA FEROX.

DATURA ferox L. *scharfer Stechapfel.*

VIS NOXIA. Insaniam 24 horarum durantem induxit cerevisia hujus plantæ semine intoxicata. *

ANTIDOTA. Emeticum, dein antinarcotica.

DATURA TATULA.

DATURA Tatula L. *blauer Stechapfel.*

VIS NOXIA præcedentis.

ANTIDOTA præcedentis.

HYOSCIAMUS NIGER.

HYOSCIAMUS niger L. *schwarzes Bilsenkraut.*

ODOR radicis recentis narcoticus. SAPOR narcoticus, submucilagineus. *Odor* foliorum siccorum debilis; *Sapor* subinsipidus, vix acriusculus. Carbonibus ignitis immissa folia scintillant & fremunt ut nitrum, atque fumant fumo narcotico, tabacino.

---

* *Cel.* GMELIN l. c. P. 2. p. 218.

VIS NOXIA. Integrum monasterium ex coctis præ errore radicibus cum radice cichorei post oris & faucium molestissimum ardorem dementia correptum fuit. * Ex novem hominibus, qui radices loco pastinacæ in jusculo comederant, quidam loquela orbati, omnes convulsionibus & distorsionibus oris & membrornm, risu sardonio, furoreque dirissimo correpti fuere, & postquam commodis remediis resipuerant, primum visu duplicato laborarunt, dein quælibet objecta colore scarlatino tincta sibi repræsentarunt sanati, tam integre fuere. ** Ex esu radicum aliquot rustici perierunt. *** Duæ radices crudæ comestæ pro pastinaca a servo quodam crearunt ardorem ventriculi, sitim intolerabilem, pervigilia, insaniam & visus imminutionem. Postero die copia macularum & vesicularum gangrænosarum in corpore erupit, quas diarrhæa profusa secuta abstulit. *)

Folia in jusculo cocta septem homnibus præter insaniam & alia symptomata tumorem & rigiditatem manuum induxerut. ** Enema quod

---

* *Cel.* WEPF. *Hist. cicut. aquat.* p. 230.

** *Cel.* POTOVILLAT in *Phil. Trans. Vol.* 40. p. 446.

*** SIMON PAULI *Quadr.* pag. 384. *Ed.* FRIKII.

*) *Cel.* BLOM in *Schwed. Abh.* 1774.

** *Phil. Trans. Vol.* 47. p. 194.

hyosciami folia continuit delirium ferox sequebatur. *

De vi noxia *odoris* hyosciami vide *venena halituosa.*

Antidota. Vomitorium, dein purgantia, acetum, oleum.

Virtus medicata. *Extractum hyosciami* in convulsionibus & spasmis internis, in palpitatione cordis, mania, melancholia, expectoratione languente, in tussi pertinaci, in pervigilio, in hæmoptysi, in epilepsia & cephalalgia inveterata a grano uno ad duo de die datum laudatur. ** Alvum non constipat ut opium, hinc ei ut narcoticum præferendum. *Folia* cum mica panis & lacte in cataplasma cocta dissipant tumores inflammatorios, & scirrosos mammarum & tumores rheumaticos atque arthriticos.

HYOSCIAMUS ALBUS.

Hyosciamus albus L. *weisses Bilsenkraut.*

Odor narcoticus, tabacinus. Sapor narcoticus, submucilagineus.

---

* *Cel.* Grünwald in *Eph. N. C. D.* III. *A.* 9. *App. p.* 179.

** *Ill. Baro* Störck *lib. de Stramonio Hyosciamo &c.* p. 26. *&c.*

Vis noxia, narcotica, dementans, at mitior hyoſciami nigri; ſemina hyoſciami albi ad grana xv exhibita ſtuporem, convulſiones ſubſultus tendinum cum pulſu exili atque abolitione ſenſationis cauſarunt. Proximo mane expergeſactus fuit æger clyſmate antimoniali, amploque veſicatorio. *

Antidota præcedentis.

Virtus medicata. *Extractum* in cataracta incipiente laudatur. ** Alii extractum, cum mercurio dulci combinant. ***

Dosis. A medio grano incipiendum & aſcendendum, ſi nulla œſophagi ſiccitas obſervatur.

HYOSCIAMUS PHYSALODES.

Hyosciamus Phyſalodes L. *ſibiriſches Bilſenkraut. Benge Arabum.*

Vis noxia. Arabes exinde condimentum parant, quod *Benge* vocant, ac quo bellarii loco in conviviis veſci ſolent. Major doſis eſt inebrians, ſomnifera, phantaſtica, coma vigil excitans, aſſuetis adeo familiaris, ut deficien-

* Hamilton *Eſſays and obſerv. Vol.* p. 243.

** *Cel.* Sauvages *Noſol. meth.* T. 1. p. 724. pluribus obſervationibus ſe id expertum habere dicit.

*** *Ill.* Murray *pract. Bibl. vol.* 2. p. 153.

te Benge cibum faſtidiant. Abuſus totum ſyſtema nervoſum debile, maxime irritabile reddit, unde tremor corporis, terror ex minimo ſtrepitu, facies leucophlegmatica. *

ANTIDOTA. Vomitorium, dein antinarcotica. Remanens debilitas ſyſtematis nervoſi cardiacis nervinis & roborantibus curatur.

HYOSCIAMUS SCOPOLIA.

HYOSCIAMUS Scopolia L. *ſchlafmachendes Bilſenkraut.*

VIS NOXIA. Demetans, ſoporifera. Scoti hujus plantæ ſucco vina & cereviſiam infecerunt, unde Danos, ſuos hoſtes ita dementarunt & in ſoporem adeo profundum induxerunt, ut eorum ducem cum toto exercitu deleverint **

ANTIDOTA. Vomitorium, dein antinarcotica.

AZALEA PONTICA.

AZALEA pontica L. *gelber Roſenlorbeer.*

ODOR florum gratus, at narcoticus, caput temulentum reddens.

VIS NOXIA. Narcotica, temulentiam, inſaniam & majori doſi mortem inducens. Mel, quod apes ex floribus azaleæ colligunt nauſeam,

---

* *Cel.* D' ARVIEUX l. c. p. 12.

** BUCHANUS *hiſtor. ſcotiæ.* B. 2.

animi deliquia & temulentiam causare dicitur. *

ANTIDOTA. Præcedentis.

ANTIRRHINUM ORONTIUM.

ANTIRRHINUM Orontium L. *Orant.*

VIS NOXIA. Venenata dicitur. **

ANTIDOTA præcedentis.

ACTÆA SPICATA.

ACTÆA spicata L. *Christophskraut.*

ODOR fœtidiusculus. SAPOR amaricans.

VIS NOXIA. *Herba* cuti applicata vesicam excitat. *Baccæ* ventriculo ingestæ & tinctura e radice parata summam ægritudinem cum sudoribus frigidis, sine ulteriori tamen molo, induxerunt. ***

ANTIDOTA vomitoria & dein antinarcotica.

---

* *Cel.* GMELIN *l. c.* p. 242. Mel venenatum ex Heraclea, quo decem millia militum græcorum vomitu, dissenteria, temulentia & insania corripiebantur ex floribus hujus plantæ collectum fuisse videtur.

** *Ill.* LINNÆ *spec. plantar. Edit.* III. T. II. *Vind.* 1764. *p.* 860.

*** *Cel.* COLDEN *Act. Upsal. a.* 1743. *p.* 132.

VIRTUS MEDICATA. Radix forma cataplaſmatis applicata ſcirrhos reſolvere dicitur.

LOLIUM TEMULENTUM.

LOLIUM temulentum L. *Sommerlolch, Treſpe, Schwindelhaber, Tollkorn.*

ODOR ſeminis nullus, SAPOR ſubdulcis non ingratus.

VIS NOXIA. Ex claſſe graminum hoc unicum venenatum eſt. Semen cereviſiæ vel ſpiritui frumenti additum cito ebrietatem, ſcotomiam & inſaniam cauſat. Semina in pulmento aut in pane commeſta temulentiam, vertiginem, virium lapſum, faciei ruborem, oculorum ſplendorem, cæcitatem, ſpaſmos, frigus extremorum & non raro mortem inducunt. Semina lolii temulenti cum tritico agris *ſata* adeo fertiliter in agris humidis creſcunt, ut triticum ſuffocent, inde plebis fabula triticum quandoque arte magica in lolium temulentum mutari.

ANTIDOTA. Vomitorium ex tartaro emetico, acetum, oleum calide epotum, braſica acidulata.

ERVUM ERVILJA.

ERVUM Ervilja L. *giftige Erven.*

ODOR ſeminum nullus. SAPOR farinoſus, ſubinſipidus.

VIS NOXIA. Semina inter alimenta hominum quondam numerabantur, at panis ex ſemine vel ſolo vel cum tritico coctus crurum imbecillitatem adeo vehementem produxit, ut ægri ſcipionibus binis inniti opus haberent. * Equos, qui plantam integram devorarunt, tanta crurum imbecillitas corripuit, ut vix pedibus inſiſtere poſſent & diu contremiſcerent. Gallinæ diſtenſione ingluviei a ſemine devorato necabantur. **

ANTIDOTA. Vomitorium & antinarcotica.

LATHYRUS CICERA.

LATHYRUS Cicera L. *purpurrothe Platterbſe.*

VIS NOXIA. Semina comeſta rigiditatem crurum & claudicationem cauſabant. Ab eſu panis ex ſemine confecti tota familia paralyſi crurum corripiebatur. *** An ſagæ hoc ſemine clanculum cibis addito homines reddunt paralyticos?

---

* *Cel.* BINNINGER *obſerv.* & *curat. med. Cent.* 5. *obſ.* 70. p. 571. & *Cel.* VALISNERI in *Galera di Minerva* T. 4, p. 220.

** *Cel.* ROSSI *de plant. venen.* p. 39.

*** *Cel.* DIVERNOI *diſſ. de lathyri quadam venenata ſpecie in Comitatu Montbelgardenſi culta. Baſileæ* 1770. vel vide *Cel.* LINGUET *und* TISSOT *über das Getreid und Brod*, p. 129.

ANTIDOTA. Vomitorium & antinarcotica.

PEGANUM HARMELA.

PEGANUM Harmela L. *gemeiner Harmel.*

VIS NOXIA. Inebrians, exhilarans, idæam volatus per nubes, oblivionem rerum geſtarum inducens. *

ANTIDOTA præcedentis.

VIRTUS MEDICATA. Semina hujus plantæ apud turcas, qui his condimenti inſtar veſcuntur, in foro venalia proſtant.

CHÆNOPODIUM HYBRIDUM.

CHÆNOPODIUM hybridum L. *unächter Gänſefuſs.*

ODOR ingratus, ſtramonio congruens.

VIS NOXIA, nacotica.

ANTIDOTA præcedentis.

---

* *Ill.* LINNÆUS in *amœnit. academ. vol. 6.* p. 183. opinatur ex hoc ſemine forte bolum fuiſſe, quem KEMPHERUS apud Perſas in convivio aſſumpſit; unde inexplebili gaudio, riſu, joco ſuffundebatur. Finita cœna, dum aſcendiſſet equum, haud aliter ipſi videbatur, ac ſi pegaſo inſidens per nubes & coloratiſſimos iridis arcus volitaſſet, cumque Diis cœnaſſet.

CHELIDONIUM GLAUCIUM.

CHELIDONIUM Glaucium L. *eisengraues Schölkraut.*

VIS NOXIA. Narcotica, insaniens. *

ANTIDOTA præcedentis.

TAXUS BACCATA.

TAXUS baccata L. *Taxbaum. — Eibenbaum.*

VIS NOXIA. *Folia* equis, vaccis & capris lethalia sunt. *Baccæ* rubræ a puero comestæ post aliquot dies petechias nigerrimas, inappetentiam, vomitum, ingentem debilitatem sine febre & mortem causarunt. **

Tribus infantibus folia recentia taxi quantitate cochlearis in tres partes divisa sub titulo remedii anthelmintici mane hora septima dabantur, desuper potabatur jusculum. Hora nona infantes animi deliquio, frigore, somnolentia, oscitatione, pondiculatione corripietantur. Unus ex infantibus vomebat & torimna sentiebat, reliqui duo nullum doloris signum edebant. Omnes tres adhuc eodem

---

* *Philos. Trans. abridg.* II. p. 642. *Cel.* LOWTHORP ab ejus usu insaniam observavit.

** *Cel.* SELLE *neue Beiträge zur Natur- und Arzneiwissenschaft* I. Th. p. I.

die moriebantur at absque anxietate & abdominis meteorismo, mortui videbantur placidissimo detineri somno. *

ANTIDOTA. Vomitorium & antinarcotica

LACTUCA VIROSA.

LACTUCA virosa L. *giftiger Lattich.*

ODOR virosus, vertiginem excitans. SAPOR amaricans. Tota planta lacte scatet amaro.

VIS NOXIA. Narcotica, diuretica.

ANTIDOTA. Praecedentis.

VIRTUS MEDICATA. *Extractum* est solvens & absque stimulo urinam movet hinc in ascite cum molumento dabatur. **

LACTUCA SCARIOLA.

LACTUCA scariola L. *wilder Lattich.*

ODOR ingratus.

VIS NOXIA narcotica.

ANTIDOTA praecedentis.

---

* *Sammlung zum Gebrauch practischer Aerzte* 3. B. 4. St. PERCIVAL *von den tödtlichen Wirkungen der Blätter des Taxus.*

** *Cel.* COLLIN *lactucæ sylvestris contra hydropem vires &c. Viennæ* 1780.

PARIS QUADRIFOLIA.

PARIS quadrifolia L. *Einbeer.*

ODOR radicis narcoticus, fumum redolens. SAPOR debilior non ingratus. Baccarum & herbæ odor narcoticus; ſapor herbaceus, ſubdulcis in piſa cruda incidens.

VIS NOXIA narcotica, ſublaxans. Nulla obſervatione conſtat commeſtas baccas homini fuiſſe lethales. *

ANTIDOTA, ſi venenati orirentur effectus vomitorium & antinarcotica.

VIRTUS MEDICATA. Herba in bubone, convulſionibus, tuſſi convulſiva ** & mania commendatur a quibusdam. Dicitur etiam nucis vomicæ eſſe antidotum. ***

DOSIS datur ad ℈j bis de die.

---

* *Cel.* GESNERUS I. *epiſt. med. fol.* 53. ſumpſit hujus herbæ ʒj cum vino & aceto, unde ſudavit copioſe & ſiccitatem faucium expertus eſt.

** *Cel.* BERGIUS *m. m.* p. 313.

*** *Cel.* GESNERUS l. c. nucis vomicæ Scrupulum dimidium canibus duobus dedit, quorum alter intra horas 4 periit; alter data herba paridis Drachma dimid. per os admiſſa, ſalvus evaſit, absque inſequenti emeſi.

PRUNUS LAUROCERASUS.

PRUNUS Laurocerasus L. *Kirschlorbeerbaum.*

ODOR foliorum vix ullus. SAPOR validus, substipticus, amaricans, ut amygdalæ amaræ, verum fortior.

VIS NOXIA. Narcotica, diuretica, paralysin cordis & arteriarum inducens, occidit enim absque inflammatione vel excoriatione partium, venas omnes præsertim abdominales sanguine turgidas, arterias vero vacuas reddens.

Folia mitius agunt, *aqua stillatitia* vero violentius.

Puella sanissima 18 annorum vix duo cochlearia aquæ stillatitiæ hauriebat, elapsa media hora concidebat convulsionibus & spuma oris correpta ac intra breve tempus moriebatur; cadaver non multum intumuit. * Lac cum uno vel duobus foliis coctum aliquando turbas insignes excitavit. **

Vir cum uxore sua drachmam unam & alteram spiritus baccis laurocerasi infusi quotidie per aliquot annos bibit, sed ambo conjuges post loquendi impotentiam per aliquod

* *Cel.* MORTIMER in *Phil. Trans. Vol.* 37. p. 137.

** *Cel.* INGENHOUZE *Experiences sur les vegetaux p.* 233. *nota.*

tempus prægressam, paralytici perierunt. * Dublini femina, cui tanquam cardiacum aqua destillata ad decem drachmas intra horam data, post molestias ventriculi & loquelæ jacturam absque vomitu vel alvi dejectionibus & absque convulsionibus obiit, altera cochlearia duo potavit sed vix sellæ imposita absque ullo planctu & convulsionibus periit. *)

Aquæ stillatitiæ ℥ ß vel una canes necat sive in anum vel ventriculum perforatum ope syringæ injecta fuerit, agit emesi, purgatione alvi & diuresi, excitat convulsiones epilepticas cum subsequente morte. Equum libræ tres simul & semel propinatæ enecarunt. Folia deglutita mitius agunt & ad ℥ iij cani quotidie data non enecarunt. ** Ventriculis necatorum animalium nulla signa inflammationis exhibuit, sed muco spisso obductus inveniebatur. Aqua stillatitia *amygdalarum amararum* ut aqua laurocerasi animalia necat. Vim no-

---

* *Gött. Magazin Ann.* 3. *P.* 6. *p.* 886. *Phylos. Transact. for the Year* 1739. *nr.* 452. *p.* 63.

*) *Ill.* MURRAY *app. med. vol.* III. p. 216.

** *Cel.* FONTANA in *Phil. Trans.* Vol. 70. P. 1. p. 210. & ejusdem *Traité sur le venin de la vipere, sur les poisons Americains, sur le laurier-Cerise &c.* T. 2. pagina 125.

xiam, quæ in amygdalis amaris in nucleo est, posuit natura in laurocerafo in folia.

ANTIDOTA. Vomitorium * lac, spiritus salis ammoniaci, & oleum. **

VIRTUS MEDICATA. Folia cum lacte cocta saporem amygdalarum dulcium lacti conciliant, *lac laurocerasi* ex libra lactis cum uno vel duobus foliis parum cocti constat, & pro condimento bibitur. Sed cave ab infida blanditie.

Infusum foliorum in obstructione hepatis & *cataplasma* e foliis & farina in tumoribus scirrhosis egregios dicitur effectus præstitisse. Lac laurocerasi pro gargarismate in angina pituitoso-inflammatoria exhibitum profuit. ***

Imo ipsa *aqua stillatitia* laurocerasi ad guttas 30 ter de die data potentissima vi viscidum tenax sine stimulo attenuandi gaudere fertur, ideo in hectica a visciditate seri, in me-

* Mulier biberat aquæ laurocerasi paullulum supra cochleare, at sine ullo damno vomitorio usa.

** *Ill.* MURRAY *app. med. Vol.* 3. *p.* 222.

*** Hortulanus noster *Ramet* pessimam anginam sibi gargarimate ex Libr. lactis cum 4 foliis laurocerasi cocti curavit. Ingens copia muci viscidi excernebatur a qualibet elutione faucium.

lancho-

lancholia a spissitudine sanguinis, in rheumatismo viscido laudatur. *

VENENA NARCOTICO-ACRIA.

Sunt vegetabila, quæ cum vi narcotica acrimoniam quamdam junctam simul habent.

SIGNA sunt odor & sapor acris, & symptomata tum narcotica, tum acrimoniosa, ut vertigo, stupiditas, gastritis sopor, spasmus, hæmorrhagia, sanguis putridus.

ANTIDOTA, sunt vomitoria & purgantia ante inflammationem ventriculi data, enemata emollientia, laxantia, aqua tepida, oleum, mucilaginosa, lac cum melle.

HIPPOMANE MANCINELLA.

HIPPOMANE Mancinella L. *gemeine Manchinelbaum.*

ODOR fructuum, qui exacte poma sylvestria referunt, pomaceus, dulcescens; SAPOR acidulo-dulcis. Omnes plantæ partes, præsertim cortex arboris & pulpa pomorum lacte turgent caustico.

VIS NOXIA. Lac causticum cuti instillatum vesicam excitat, oculo autem illapsum ingentem

* *Cel.* BAYLAES *practical essays on medical subjects.* p. 37.

inflammationem & cœcitatem aliquot dierum inducit. Succus hicce e foliis vento fractis cum pluvia deciduus idem facit; linteum macula imbuit, quæ lota lacerum relinquit foramen. Sola autem exhalatio arboris innocua est. *

Poma majori copia ** ventriculo ingesta ardorem in ventriculo & intestinis, intumescentiam abdominis, sudorem frigidum, animi deliquia, debilitatem ingentem & non raro mortem causant. *Cancer ruricola* impune hoc fructu vescitur, at caro ejus hominibus est noxia.

ANTIDOTA. Emetico-purgans, dein lac & oryza. Americani Nigritæ decocto *Jatrophœ multifidœ* emeto-catharsim excitant & decocto aut pulte oryzæ dolores simul leniunt. ***

VIRTUS MEDICATA. Non nota.

---

* *Cel.* JAQUIN cum sociis, tribus horis sub umbra arboris experimenti causa degens nil mali sentiebat.

** Gravida femina tale pomum, *Götting. Anzeigen von gelehrt. Sachen* 1751. p. 70. & alia femina tria poma talia absque noxa comedit. *Gazette salutaire* 1761. *m.* vi.

*** *Philosoph. Transact. vol.* I. *P.* II. *p.* 277. Miles robustus 24 circiter poma Mancinellæ ob gratum saporem acidum ingurgitabat. Hora elapsa post

HIPPOMANE BIGLANDULOSA.

HIPPOMANE biglandulosa L. *Lorbeerblättrichter Manchinelbaum.*

VIS NOXIA præcedentis. *

COCCULUS INDICUS.

MENISPERMUM Cocculus L. *Fischkörner. Kokoskörner.*

ODOR fructuum nullus. SAPOR intense amarus, diutissime ori inhærens.

VIS NOXIA. Hi fructus piscibus & aliis animalibus stuporem, felibus & canibus convulsiones & mortem causant. ** Indi ex hisce nucibus formant pastam admixto subinde stercore humano, quam in aquam injiciunt, cum pisces eam delibant, tanto corripiuntur stupore & vertigine, ut manibus capi possint. Sic

pastum valde intumescebat abdomen, ingentem ardorem in eo sentiebat, erigere se non potuit, labia erosa erant, sudor frigidus erumpebat. Nigrita potum e foliis jatrophæ multifidæ præbebat militi ægroto, sic emesi & catharsi excitata remittebant symptomata. Pulmentum ex oryza curam absolvebant adeo ut post 24 horas sanatus esset miles.

* *Cel.* PLUCKENET *almagest. botanicum* p. 369. succum venenatum continere dicit.

** WEPFER p. 184. & 194. *Cel.* HILLEFELD p. 34. & 37.

etiam crocodyli & alia animalia captantur. Non ideo tamen inſalubres eſui ſunt piſces, qui hoc veneno perculſi fuere. Neque alia obſervatio proſtat, quæ hos fructus hominibus eſſe venenatos probaret.

ANTIDOTA antinarcotica & antacria.

VIRTUS MEDICATA. Radix hujus fruticis apud Indos tanta in æſtimatione eſt, ut *radix omnia ſanans* vulgo appelletur. Pulverem radicis inſpergunt locis pediculoſis; vulneribus & ulceribus ſordidis, quæ inde deterguntur & ſanantur. *Interne* radicis ℥ ß in diarrhæis, indigeſtione, flatibus, colica, febribus malignis & intermittentibus exhibere ſolent.

CORIARIA MYRTIFOLIA.

CORIARIA myrtifolia L. *Myrthenblätterichter Gerberſtrauch.*

VIS NOXIA. Epileptica, ſtupefaciens. Homines, qui baccas incaute aſſumebant, epilepſia non quidem diu durante at ſæpius redeunte & mortem brevi inferente corripiebantur. *

---

* Hanc vim epilepticam primus obſervavit *Ill.* SAUVAGES. vide *Hiſtoire de l'academie royale des ſciences a Paris* 1739. p. 473. Puer 10 annorum & ruricola ſanus 40 annorum poſt mediam a baccis commeſtis horam convulſi periere.

ANTIDOTA. Vomitorium, antinarcotica cum antacribus.

NUX VOMICA.

STRYCHNOS Nux vomica, L. *Krähenaugen.*

ODOR nucis nullus. SAPOR intensius amarus.

VIS NOXIA. Hominibus magna solummodo dosis deleteria est; vertiginem, pandiculationes, convulsiones, tremores excitans. Periit puella decennis ex nucis hujus granis XV bis ad curandam quartanem ingestis post summas anxietates & vomendi conatus. * Alia femina ab exhibita nuce vomica periculosis convulsionibus correpta fuit, cum sequente rigore & stupore fere omnium sensuum. **

Non solum animalibus, quæ clausis palpebris in lucem prodeunt sed etiam plurimis aliis, quæ apertis nascuntur oculis, lethale venenum est. Toti canum generi sæpe ad pauca duntaxat grana lethalis est. Venatores nuce vomica utuntur ad interimendos vulpes, lupos, mures. Deglutita hæc nux intra semihoram vires narcoticas deleterias exserit, tametsi in ventriculo vix solvitur, quod sectiones cadaverum demonstrarunt.

---

* *Cel.* HOFFMANN *med. system* 4. p. 385.

** *Cel.* STEUTER *diss.* §. 11.

ANTIDOTA. Vomitorium, acetum, antinarcotica, herba Paris. *

VIRTUS MEDICATA. Anodyna & ſimul roborans. Circa ſinem diſſenteriæ evacuatis prius primis viis cum rheo ad grana vj vel x laudatur. **

Tinctura nucis vomicæ aliquantum uſtulatæ ad vermes, febres intermittentes, cancrum, dolorem uterinum commendatur. In Ceylonia nux vomica interne ut ſpecificum contra morſum Colubri Najæ propinatur. Alii in malo hypochondriaco, hiſterico, mania, peſte & dolore colico laudant. ***

LIGNUM COLUBRINUM.

STRYCHNOS Colubrina L. *Schlangenholz.*

ODOR ligni nullus. SAPOR debilius amaricans, ſubacutus.

VIS NOXIA. Recens lignum & radix narcotica acris, emetica, tremorem, inſenſilitatem & amentiam cauſans. *) Aetate & ſiccatione maxima pars virulentiæ perit.

---

* Vide *Paris quadrifolia.*

** *Schwed. Abh.* 35 *Band* p. 281. Plurimi dato rheo & nuce vomica ad X grana bis de die a dyſſenteria poſt febrem putridam orta ſanati fuere.

*** *Ill.* MURRAY *ap. med. vol.* 1. p. 482. authores hac de re citat.

*) HEIDE *obſerv. Cent. obſ.* 7.

ANTIDOTA. Vomitorium cum antinarcoticis & antacribus.

VIRTUS MEDICATA. Ob modicam virtutem emetico-catharticam, anthelminticam & tonicam ad curam febrium intermittentium & vermium adhibetur. Indi hoc lignum ad morſus ſerpentem commendant.

FABA IGNATII.

IGNATIA amara L. *Ignatiusbohne.*

ODOR fabæ nullus. SAPOR amariſſimus.

VIS NOXIA. Scrupulus unus & ultra vertiginem, tremorem totius corporis, animi deliquia & motus convulſivos cum ſudoribus frigidis excitat. *

ANTIDOTA. Præcedentis.

VIRTUS MEDICATA. A granis v ad x eſt tonica, narcotica, ſubemetica, anthelmintica, emmenanoga. Ad curam tertianæ laudatur.

NERIUM OLEANDER.

NERIUM Oleander L. *Oleander.*

ODOR florum dulceſcens. SAPOR totius plantæ amariſſimus, acris.

VIS NOXIA. Odor florum in clauſo cubiculo mortem inferre & qui comederit aſſaturam in ver-

* *Cel.* HEIDE *Cent. obſerv.* 7.

ru ex oleandri ligno exciso pati æstuationem, amentiam, syncopen & mortem dicitur. *

ANTIDOTA. Emeticum, antinarcotica & antacria.

VIRTUS MEDICATA, non nota.

ATROPA BELLADONNA.

ATROPA Belladonna L. *Wolfskirsche.* Multis *Solanum furiosum* audit.

ODOR foliorum & baccarum vix ullus. SAPOR foliorum herbaceus, acriusculus, subnarcoticus. SAPOR baccarum recentium dulcescens, fatuus, subadstringens.

VIS NOXIA. Ex plantis veneno narcotico deleteriis fere primaria est; Pueris baccæ cum cerasa æmulentur, sæpe imposuerunt, hinc sexcentæ in observatorum scriptis occurrunt observationes de vi deleteria baccarum belladonnæ comestarum. **

Infantes quatuor, qui copiam baccarum ad satietatem deglutiverant, post semihorium circiter invasit inebriatio, delirium, sitis molestissima, nisus vomendi irritus, dein correpti sunt vero furore, cum stridore dentium & convulsionibus. Pupilla palpebris diductis

* LIBAUTIUS *Comment. de venenis.* SCHENKUIS *de venenis.*

** *Ill.* MURRAY *app. med. vol.* I. *p.* 430.

perſtitit immobilis. Facies profunde rubra & tumida. Maxillas ſpaſmus compreſſit, & deglutitio labefactata fuit. Ipſa ſenſilitas & irritabilitas ventriculi adeo deleta apparuit, ut nec larga tartari emetici doſis effectum exſereret, quem tandem præſtitit titillatio faucium per plumam oleo intinctam, ulterius ſolutione emetici continuata. Alternis inter emeticum vicibus acetum cum melle aqua miſtum exhibebatur. Hiſce furor conticuit, ſed ſopor profundiſſimus ſucceſſit, tendinum ſubſultibus ſtipatus, compalluit facies, & hæc una cum manibus frigida evaſit, cum pulſu duro, parvo, celeri. Clysmata tum ex floribus chamomillæ, aceto, oxymelle & ſale applicata copiam baccarum contritarum elicuerunt; Hiſce & purgante addito, tertio die reſipuerunt & cœcitas quoque diu etſi ſuperſtes diſparuit. * Verum alii, quibus tempeſtivus vomitus non ſubvenit vel non ſufficiens miſere perierunt. ** A vino belladonna infecto gangræna univerſalis & mors memoratur. ***

Folia baccas vi narcotica vincunt, ſi interne majori doſi deglutiantur. Folii recentis

* *Cel.* MAY in *Hann. Magaz.* 1773. *n.* 97.

** *Cel.* BOUCHER in *Journal de Med.* 1766. *p.* 310.

*** *Cel.* MAPP *pl. Alſat. p.* 36.

fruſtulum ulcuſculo cancroſo ſubter oculum impoſitum, pupillam inſigniter dilatavit, idque repetito aliquoties in eadem perſona experimentum. *

ANTIDOTA. Vomitorium, dein acetum, oxymel, clysmata acida, purgans, aqua frigida, lac potatum.

VIRTUS MEDICATA. *Uſus externus. Folia recentia* ſcirrhos & cancreſcentes mammas diſcuſſerunt. ** In hæmorrhoidibus, ulceribus carcinomatoſis, & gangrænoſis eadem applicata laudantur. *** *Radix* lacte in cataplasma cocta tumorem inſignem inteſtini recti, obſtructionem alvi creantem, ano & perinæo applicata, diſſolvit. *)

Uſus foliorum *internus* in ſcirrhis, cancro, ictero obſtinato ab infarctu ipſius hepatis in mania & melancholia **) in epilepſia habituali, demùm in rabie canina hominum & ani-

---

* *Cel.* RAYUS *Hiſt. plant.* T. 1. *p.* 680.

** Idem l. c.

*** *Cel.* BÖCLER in HERM. *M. m.* T. 2. p. 321.

*) *Med. & phil. Commentaries Vol.* 1. p. 419.

**) *Cel.* EVERS in *Berlin. Samml.* T. 5. p. 565. foliorum grana quinque cum totidem granis rhei ſemel per diem dat, ſubjuncto plerumque poſt duodecim doſes purgante ſalino.

malium, atque variis pecorum morbis utilis fuit sæpe sed non semper deprehensus. *

DOSIS Granum unum *pulveris* saccharo mixti vel *extracti* granum unum & dimidium mane & vesperi in forma pilulari datur.

DOSIS in rabidi canis morsu: *Radicis* gr. xv. adulto infanti sexenni grana v. dantur: Idque mane vel in aqua vel cerevisia calida. Repetitio prima fiat post 48 horas, secunda & tertia post idem tempus bis vel ter. Symptomata a belladonna excitata aqua frigida & lacte poto sedantur.

NICOTIANA TABACUM.

NICOTIANA Tabacum L. *gemeiner Tobak.*

ODOR foliorum recentium debilius narcoticus, siccatorum vero fortior. SAPOR recentium amaricans, acriusculus.

VIS NOXIA. Ventriculo ingesta nicotiana emetocatharsin, vertiginem, stuporem narcoticum inducit; a pulvere nimis copioso assumpto coma somnolentum, tandem apoplexia lethalis nata. ** Cerevisia cocta enormes vomitiones, & alvi dejectiones cum anxietate & de-

---

* *Ill.* MURRAY *ap. m.* V I. p. 433. & seq.

** *E. N. C. Dec.* 2. *Ann.* 10. *obs.* 131. p. 222.

bilitate ſumma crearunt ſubſequente ſopore & larga ſudatione. *

VIS NOXIA EXTERNA. Fœmina, ad tineam capitis ſanandam linimentum ex pulvere tabaci & butyro tribus ſuis filiolis inunxit, unde mox vertigine & vomitionibus diris correpti æſtuarunt, ſudarunt, animo deliquerunt; per 24 horas inſtar temulentorum incedentes, ſed quiete & ſyrupo de citro reſtituebantur. ** Decoctum foliorum ſcabioſis partibus applicatum vomitum cruentum & convulſiones creavit. *** Si acu & filo oleo tabaci madido pars animalis vivi vulneratur, illud mox perit. *) Etiamſi exigua quantitas ab hominibus impune deglutiatur.

ANTIDOTUM, acetum, ſuccus citri, aqua cinanomi, oleum cum lacte.

VIRTUS MEDICATA. *Infuſum* nicotianæ emetici loco in initio febrium putridarum in ſuecia adhibetur. *Extractum* in tuſſi pituitoſa ad granum unum in cochleari aquæ cinanomi datum ſæpe prodeſt. *Clysma* ex infuſo vel fumo tabaci alvum potenter ſolvit, hinc in ileo, & hernia incarcerata at abſente inflammatione

---

* *Cel.* DIEMERBRÖK *Tr. de peſte* p. 294.

** *Eph. N. C. Dec.* 2. *An.* 4. *p.* 46.

*** VANDERMOND *Rec. period.* T. 7. p. 67.

*) *Cel.* RHEDI *Eſperim. nat.* p. 50.

bonum eſt remedium. *Fumi ſuctio* obeſis, leucophlegmaticis, odontalgia rheumatica laborantibus conducit. *Fomentum* e decocto tabaci paraphymoſin chronicam & alios tumores induratos diſcuſſit.

NICOTIANA RUSTICA.

NICOTIANA ruſtica L. *Bauerntobak.*

VIS NOXIA præcedentis at debilior.

NICOTIANA PANICULATA.

NICOTIANA paniculata L. *Jungferntobak.*

VIS NOXIA præcedentis at adhuc debilior.

NICOTIANA GLUTINOSA.

NICOTIANA glutinoſa L. *Soldatentobak.*

VIS NOXIA major, quam præcedentium omnium.

BRYONIA ALBA.

BRYONIA alba L. *Zaunrübe. Gichtrübe.*

ODOR radicis narcoticus, nauſeoſus. SAPOR acriuſculus, ſubſtipticus, nauſeoſus. *Baccarum* ſapor fatuus, odor nauſeoſus.

VIS NOXIA radicis recentis ſubemetico-purgans; vi narcotica temulentiam, vertiginem & amentiam inducens.

ANTIDOTUM. Emeticum dein antinarcotica.

VIRTUS MEDICATA. Ut purgans hydrogogum in ascite & astmate laudatur.

CHÆROPHYLLUM SYLVESTRE.

CHÆROPHYLLUM sylvestre L. *wilder Kälberkropf. Herba cicutariæ.*

ODOR herbæ contusæ ingratus. SAPOR amaricans, subnauseosus.

VIS NOXIA. Radix tempore hyberno effossa delirium ferox, soporem, temulentiam, anxietatem & suffocationem procreare dicitur, nihilominus nullum tamen prostat exemplum mortis inde secutæ.

ANTIDOTUM præcedentis.

CHÆROPHYLLUM BULBOSUM.

CHÆROPHYLLUM bulbosum L. *bolliger Kälkropf. Peperlsalat.*

ODOR radicis junioris nullus. SAPOR subdulcescens, instar apii.

VIS NOXIA. *Semen* capitis dolorem, vertiginem & gravedinem inducere dicitur; eadem symptomata esu *radicis* causari putantur. At ego & mea familia multoties his radicibus recentibus in jusculo, tum & acetarii forma sine noxa vescebamur. Forsan radix plantæ adultæ temulenta est.

VIRTUS MEDICATA. V. *Bromatologiam.*

CHÆROPHYLLUM TEMULENTUM.

CHÆROPHYLLUM temulentum L. *berauſchender Kälberkropf.*

VIS NOXIA. Temulentiam inducit.

ANTIDOTUM. Acida.

AETHUSA CYNAPIUM.

AETHUSA Cynapium L. *gleiſe Hundspeterſilge der kleine Schierling. Cicuta minor.*

VIS NOXIA. Radix & herba cardialgiam, choleram atrocem, furorem, ſoporem, intumeſcentiam lividam totius corporis & non raro mortem infert.

ANTIDOTUM, promiſſo vomitorio dentur acida & obvolventia.

VIRTUS MEDICATA non nota.

SIUM LATIFOLIUM.

SIUM latifolium L. *breitblätterichter Waſſermerk.*

ODOR gravis fere reſinoſus. SAPOR ſubacris.

VIS NOXIA. Radix ante æſtatis medietatem abſque noxa comedi poſſe dicitur. Poſt medietatem vero effoſſa & comeſta pueris quibusdam furorem & mortem intulit. *

ANTIDOTA. Præcedentis.

---

* *Schwed. Abh.* XI. *B.* IV. *Viert.* 9. *St.*

CICUTA VIROSA.

CICUTA virosa L. *Wasserschierling. Cicuta aquatica.*

ODOR foliorum recentium contusorum in apium graveolens incidit, at acutior est. SAPOR non ingratus petroselino fere congruens. Radix recens tempore vernali resecta lacte lutescente valde viroso scatet.

VIS NOXIA. Radicis effectus venenati sunt: temulentia, vertigo, cardialgia, vehemens ardor ventriculi, inanis vomendi conatus; meteorismus abdominis, singultus, sitis, spasmus maxillæ, convulsio, inflammatio ventriculi atque intestinorum, gangræna, & mors.

Pueri duo & puellæ sex radicem loco pastinacæ comederant, unde plerique mortui, pauci post vomitum convaluere. * Alius homo vertiginem, delirium & superstitem diu ardorem summum ventriculi, sitimque intensam, tumorem præterea erysipelaceum ad collum sese propagantem eadem sibi contraxit. **

---

* *Ill.* WEPFERI *historia cicutæ aquaticæ. Basil.* 1716. & *Cel.* SPROGEL *experimenta circa venena. Göttingæ* 1753. p. 15.

** *Eph. N. C. Cent.* 10. *obs.* 58. *p.* 355.

Radix

Radix & folia verno tempore magis venenata quam alio esse videntur, herba & radix siccata vix amplius brutis venenum sunt. *

ANTIDOTA. Vomitorium.

VIRTUS MEDICATA. Experimenta instituenda loco conii maculati. Radix in pultem contusa cruda vel cocta ad loca rheumatica vel arthritica & herpetica applicatur.

CONIUM MACULATUM.

CONIUM *maculatum* L. *gefleckter Schierling. Cicuta terrestris.*

ODOR plantæ totius fœtidus, murinus; *siccatæ* fortior. SAPOR recentis leniter aromaticus, herbaceus, subnauseosus.

VIS NOXIA. In subjectis sensilioribus vertiginem, debilitatem, imo & cœcitatem periodicam, delirium, soporem, anxietatem, cardialgiam, vomitum, convulsionem, imo ipsam mortem inducit, quæ vero rarius ex conio contingit quam ex cicuta virosa. **

ANTIDOTUM. Vomitorium.

---

* *Schwed. Abhandlung* 35. B. & *Ill.* BERGIUS l. c. extractum sensim ad Drachma j. & decoctum foliorum saturatum ad Lib. IV. absque effectu noxio intra 24 horas dedit.

** *Ill.* HALLERI *Hist. stirp. helv.* n. 266.

VIRTUS MEDICATA. Uſus *externus* cancrum ſcrophuloſam & alios tumores induratos atque ulcera cancreſcentia * quandoque curat, ſi *extractum* forma emplaſtri applicetur. *Lotiones* ex cicuta ſcabiem, tineam ** aliosque morbos cutaneos, leucorrhæam, ozœnam ſanarunt.

Uſus *internus* in iisdem morbis ut & in gonorrhæa, phthyſi ſcrophuloſa, atrophia infantum, rheumatiſmo chronico, impotentia virili, cataracta incipiente, polypo cancroſo &c. laudatur. Vid. *Pharmacologiam chirurgicam.*

MERCURIALIS PERENNIS.

MERCURIALIS perennis L. *beſtändiges Bingelkraut.*

ODOR graveolens fœtidus. SAPOR ingratus, amaricans.

VIS NOXIA ſtupefaciens.

---

* *Ill. L. B. de* STÖRCK *libelli 2. de cicuta & libelli quo continuantur experimenta.*

** *Ill.* MURRAY *de medendi tineæ capitis ratione paralipomena Göttingæ* 1782. p. 21. puellæ tinea favoſa jam a longo tempore deturpatæ præter internum cicutæ uſum, qui a granis 2 ad ſcrupulos tres de die aſcendebat, cucupham herba ſicca cicutæ repletam & aqua coctam die noctuque geſtari in capite juſſit qua methodo tinea curabatur.

ANTIDOTA. Antinarcotica.

VIRTUS MEDICATA. Non nota.

FUNGI VENENATI.

Fungi generatim veneno cenſentur ſuſpecti, qui *odore* tetro & *ſapore* acri, rodente inſtruuntur, atque qui ſibi relicti cito in liquamen putridum abeunt.

Color fungi *luridus*, ſtipes *cavus*; ſuperficies *viſcida*; *induratio* ſub coctura, *nigredo cepæ* cum fungo ſuſpecto coctæ, nil certi de indole venenata fungi deſignant. * Unicum certum criterium eſt exacta fungorum venenatorum notitia botanica.

In quibusdam fungis ut *Agarico integro* & *lactifluo* nec botania prodeſt, cum Agarici venenati & eſculenti perfecte eadem ſit facies

---

* Agaricus enim *integer* modo ruber, modo lividocœruleus, modo ſordide virens eſt, & tamen eſculentus. Agarici *mammoſi* & agarici *Mouceron* ſtipes cavus eſt & tamen non inſalubris &c. demum multi viſcidam gerunt ſuperficiem & tamen eſculenti ſunt; coctura demum fungi indureſcunt omnes. *Ill.* FRANK *Syſtem einer vollſtändigen medicìniſchen Polizey* 3. B. p. 292. & *Cel.* A. CARTHEUSER *programa de fungorum venenatorum notis.* *Gieſſæ* 1777.

externa. At in hoc caſu ſapor acris venenatum ab eſculento ſufficienter diſtinguit. Ideo coqui vel coquæ a ſingulo agarico, quem pro culina præparant, fruſtillum dentibus decerpant & manducent, ſi in eo acritatem deprehendant, illico fungum abjiciant.

ANTIDOTA. Emetica, purgantia, hauſtus aquæ gelidæ. Nec oleum, nec acetum, nec piper quid proſunt, imo acrimoniam fungi augendo nocent.

AGARICUS MUSCARIUS.

AGARICUS muſcarius L. *Fliegenſchwamm.*

ODOR teter nauſeoſus. SAPOR acris.

VIS NOXIA. Exigua doſi ventriculo ingeſtus exhilarat, inebriat, majori doſi vomitum, furorem, tormina, animi deliquia, alvi fluxus dolorificos, convulſiones inducit atque mortem. * Muſcæ aquam cum hoc fungo decoctam bibentes inde ſtupefiunt, ſuccus cimines necat, ſi lectorum juncturæ eo illiniuntur.

ANTIDOTA. Præter vomitoria & purgantia hauſtus aquæ frigidiſſima, glaciata.

VIRTUS MEDICATA. Pulvis inſpergitur ulceribus

---

* *Cel.* LÖSEL *Flora Pruſſ. op. Gottſch. Regiomonti* 1703. p. 88. Sex homines ab ejus eſu moriebantur.

cancrosis, cancrescentibus, cariosis, scrophulosis, in nodis exulceratis mammarum. *

Usus *internus*. In epilepsia ** ʒj quotidie in aqua vel quod melius in aceto datur. Radix abjecto stipite & pileo mense augusti in umbra vel super fornace siccatur, dein radula in pulverem rasa pro usu servatur.

Kamtschathali ex agarico muscario & epilobio angustifolio potum valde inebriantem sibi conficiunt, quem magnates illorum in deliciis habent; servi qui urinam magnatum ebriorum bibunt, adhucdum inde ebrii redduntur, vix vero afficiuntur, qui servorum urinam hauriunt. ***

AGARICUS INTEGER VENENATUS.

AGARICUS integer venenatus KRAPFII *Gifttaubling*. *Agaricus emeticus* SCHÆFERI *Spey-*

---

* *Cel.* WHISTLING *diss. de virtutibus agarici muscarii vulgo Fliegenschwamm tam internis quam externis, experimentis atque observationibus comprobatis. Jenæ* 1778.

** *Cel.* BERNHARD *chymische Versuche und Erfahrungen &c. Leipzig* 1755. p. 323. plures epilepticos dicit se pulvere radicis agarici muscarii curasse. Idem confirmat, *D.* WHISTLING l. mox citato §. 7.

*** *Cel.* KRASCHEMINCHOW *natural history of Kamtschatha. p.* 209.

teufel. Habitu, figura & colore agarico integro *esculento* perfecte similis est, sed differt ab esculento, ODORE tetro, SAPORE acri, nauseoso, fere caustico & *carne* laxa. *

VIS NOXIA. Inducit anxietatem, vertiginem, nauseam, vomituritionem, tormina, alvi fluxum dysentericum, meteorismum, quandoque mortem. Unicus agaricus venenatus cum pluribus esculentis coctus omnes reddit venenatos. ** Hinc coquæ singuli agarici, quem pro culina præparant, fustillum manducare, ut acritatem detegant, teneantur.

ANTIDOTA. Mox ab ingestis fungis venenatis exhibeatur vomitorium dein purgante intestina eluenda. Tormina, vomituritio & alvi fluxus optime moderantur aqua frigidissima, glacie adhuc magis gelida reddita.

---

* *Cel.* KRAPF *Beschreibung der in Unterösterreich wachsenden Schwämmen.* 1. Heft p. 9.

** An ex hac observatione explicari potest, cur quibusdam authoribus visum fuerit, fungos eosdem certis anni temporibus esse esculentos, aliis venenatos, aut eosdem fungus pro diversitate soli, quo nutriuntur esse bonos vel malos, prout hoc de plantis quibusdam dicitur, at *Cel.* KRAPFII agaricus integer venenatus in eodem solo cum esculentis crescebat.

Nec oleum, nec acetum, nec piper antidota ſunt, omnia enim hæc acrimoniam hujus fungi augent. *

AGARICUS INTEGER VISCIDUS.

AGARICUS integer viſcidus KRAPFII. ** *Schmierling, ſtinkender Taubling — ſchleimiger gelber Taübling.*

Fungus agarico ſimilis eſt, at viſcore digitos tangentes inquinat, fœtore & ſapore tetro, nauſeoſo.

VIS NOXIA. Odore tetro capitis dolorem & temulentiam infert, ſapore nauſeoſo vomiturionem cauſat. Siccatus & aridus fungus hanc indolem non perdit.

ANTIDOTA. Vomitorium, hauſtus aquæ frigidiſſimæ, longior coctura in aqua hunc fungum noxia qualitate adeo privat, ut eſculentus evadat.

AGARICUS LACTIFLUUS VENENATUS.

AGARICUS lactifluus venenatus KRAPFII *** *Giftbrädling.*

---

* *Cel.* KRAPF *l. c.* 1. *Heft* p. 14. §. XIV. hic fungus cum aceto maſticatus vel in aceto vel oleo coctus acrior evadit, nec piper, nec ſatureja nec origanum acrimoniam diminuunt, ut multi opinabantur.

** L. c. 2. *Heft* p. 11.

*** L. c. 2. *Heft* p. 11.

Fungus agarico lactifluo similis, sola lactis acrimonia ab eo differens.

Vis noxia, anxietatem, cardialgiam, enormes vomitus atque torminosas alvi dejectiones causat. * Mulier sedato vomitu ab esu hujus fungi orto per integrum annum morbosa, languida, emaciata mansit, tandem cum fere esset moribunda copiosissimo corripiebatur sudore, qui in viridem pulverem exsiccabatur, adeo ut magna in copia ex indusio & linteamine excuti posset, quo sudore finiente penitus convaluit. Alia mulier cum sua 10 annorum filia aliquot agaricos lactifluos venenatos cum aceto, oleo & pipere conditos comedebat. Infelix puella vomiturionibus rapiebatur, mater vix post vomitus & dolentissima tormina servari potuit.

Antidota. Inde iterum patet nec oleum, nec acetum, nec piper esse hujus fungi antidotum. Fungus in oleo coctus acrior fere evasit, in aqua vero per $\frac{3}{4}$ horæ coctus adeo mitescit, ut impune comedi possit. ** Haustus aquæ frigidissimæ optimæ compescuit vomituritionem, tormina & alvifluxum, qui vero ab initio aptis remediis promoveri debet, ut Ipecacuana, sale amaro, manna. Evacuato veneno the-

---

* *Cel.* Krapf l. c. p. 12.

** *Cel.* Krapf l. c. p. 14.

riaca turbæ remanentes ſedari & ſudor proliei debet.

AGARICUS PIPERATUS.

AGARICUS piperatus L. *Pfefferſchwamm.*

Odor fungoſus; Sapor acris, piperis adinſtar cauſticus.

Vis noxia. Fungus crudus lacte croceo valde acri & fere cauſtico repletur, hinc crudus cardialgiam & alia mala infert imo & mortem.

Antidota. Coctura fungi indoles acris miteſcit. In Ruſſia, ubi fungus hicce in doliis ad tempus quadrageſimæ reſervatur, comedi ſolet. Forſan in hoc climate fungi venenum eſt mitius.

AGARICUS FIMETARIUS.

AGARICUS fimetarius L. *Miſtſchwamm.*

Vis noxia præcedentis.

AGARICUS PUSTULATUS.

AGARICUS puſtulatus Pollichii. *blaterichter Schwamm.*

Vis noxia. Pluribus infauſtis caſibus innotuit, hunc fungum venenatum eſſe. *

* *Cel.* Pollich *hiſtoria plantarum in palat. Electorali ſponte creſcent.* T. III. p. 286.

ANTIDOTA præcedentium.

AGARICUS NECATOR.

AGARICUS Necator L. *Mordſchwamm.*

VIS NOXIA. Cardialgiam, tormina, vomituritionem cauſat.

ANTIDOTA. Vomitorium, purgans.

AGARICUS SANGUINEUS.

AGARICUS ſanguineus L. *blutrother Schwamm.*

VIS NOXIA præcedentis, veſicas in lingua excitat maſticatus.

AGARICUS VISCIDUS.

AGARICUS viſcidus L. *klebrichter Blätterſchwamm.*

VIS NOXIA. Cenſetur venenatus.

AGARICUS CLYPEATUS.

AGARICUS clypeatus L. *Schildförmiger Blätterſchwamm.*

VIS NOXIA præcedentis.

BOLETUS VERSICOLOR.

BOLETUS verſicolor L. *bunter Löcherſchwamm.*

VIS NOXIA; cenſetur ſuſpectus.

BOLETUS ELEGANS.

BOLETUS elegans L. *zierlicher Löcherſchwamm.*

VIS NOXIA præcedentis.

BOLETI PARASITICI.

Boleti generatim fere omnes, qui truncis putridis arborum vetuſtarum accreſcunt, ſuſpecti veneno cenſentur.

PHALLUS IMPUDICUS.

PHALLUS impudicus L. *unverſchämter Gichtſchwamm.*

VIS NOXIA. Fungus adhuc impuber hominibus & animalibus ſcopo aphrodiſiaco ingeritur. *

PHALLUS MUKUSIN.

PHALLUS Mukuſin L. ** *chineſiſche Morchel.*

HABITAT in China prope Pekin in mori radicibus putridis.

VIS NOXIA. Chinenſibus raro edulis cum ſæpe venenatus & verminoſus reperiatur.

VIS MEDICATA. Laudant Chinenſes hunc fungum, ut præſtans remedium in ulceribus cancroſis,

---

* *Cel.* GLEDITSCH *method. fung. p.* 58.

** *Ill.* LINNÆ *ſupplem. plantar.* p. 452. & *Acta petropol.* v. 19. p. 373. t. 5.

ſi tantum externe adhibetur, ob quam efficaciam incolis notiſſimus eſt fungus.

LYCOPERDON CARCINOMALIS.

LYCOPERDON carcinomalis L. * *Krebstrufel.*

HABITAT in capite bonæ ſpei.

VIS NOXIA præcedentis.

VIS MEDICATA. Pulvis in Capite bonæ ſpei ad ulcera cancroſa in uſu eſt.

FUNGI NONDUM DETERMINATI.

Fungi venenati in ſyſtemate Linnæano nondum rite determinati, ſunt,

1. *Fungus* mediæ magnitudinis totus albus. **
2. *Agaricus* pileo cocullato, viſcido & nigro; petiolo fiſtulato candido. ***
3. *Agaricus* pileo plano, viſcido citrino & ſplendente, vertice in conum acutum faſtigiato, lamellis rarioribus. *)
4. *Agaricus* candidus & viſcidus ex una baſi multiplex, pileolo campanulato, in cen-

---

* LINNÆ l. c.

** *Cel.* GMELIN.

*** *Catalog. plantarum ſponte circa Giſſ. naſcent.* p. 185. & *Cel.* CARTHEUSER l. c.

*) *L. c.* p. 130.

tro depreſſo, petiolo cylindraceo, gracili. *

5. *Amantia* coniformis viſcida, lutea.

6. *Amantia*, globoſa, viſcida, ſordide lutea DILLENII **

VENENA ACRIA.

Venena, quæ cauſtica acritate inſtruuntur, huc pertinent.

Noſcuntur ſapore acerrimo, cardialgia urente, vomituritione, colica, teneſmo, ſanguifluxu, veſicis in cute excitatis ſi externe applicentur, mens non adeo ab initio ſaltem ut a venenis narcoticis afficitur.

ANTIDOTA præmiſſo vomitorio ex vitrioli albi granis decem vel ex rad ipecacuanhæ ʒ ß cum 10 granis boracis, ſunt aqua tepida, oleum, mucilago, mel, ovi vitellus & albumen lacte dilutum, mixtura oleoſo-mucilaginea, lac, enemata, fomenta, in quibusdam acetum, ſuccus citri, Sal tartari, borax.

DELPHINIA STAPHISAGRIA.

DELPHINIA Staphiſagria L. *Lauſsſamen.*

ODOR ſeminum fœtidus. SAPOR intenſe amarus,

* *L. c.*

** GLEDITSCH *meth. fung.* p. 109.

acris, nauſeoſus, diu inhærens, maſticata fauces erodens.

VIS NOXIA vomitoria, draſtica, ventriculum inflammans.

ANTIDOTA antacria.

VIS MEDICATA. Externe adhibetur ad fugandos pediculos, ad curandam ſcabiem & ulcera fungoſa.

SEMEN SABADILLI.

An *VERATRUM Sabadilli. Sabadillſaamen.*

ODOR ſeminum vix ullus, SAPOR capſulæ ipſius nullus, ſed ſeminis amariſſimus & acerrimus, linguam & fauces vi cauſtica diu inhærente afficiens.

VIS NOXIA. Major copia ſeminis ingeſta draſtico-emetica, ventriculum & inteſtina inflammans.

ANTIDOTA antacria.

VIS MEDICATA. Hæc ſemina fugarunt cimices & capillis capitis inſperſa vel veſtibus inſuta, pediculos. Nuper interne contra tæniam & lumbricos ad ʒ ß quotidie per 15 dies cum fructu & abſque noxa dabantur. *

---

* Cel. SCHMUCKER *vermiſchte Schriften* 2. B. p. 271.

RHODODENDRON CHRYSANTHUM.

RHODODENDRON Chryſanthum L. *Sibiriſche Schneeroſe.*

ODOR herbæ ſiccæ nullus, SAPOR adſtringens, amaricans, *decoctum* fauces urens & adſtringens.

VIS NOXIA. Draſtico-emetica, torminoſa, inflammans.

ANTIDOTA antacria.

VIS MEDICATA antipodagrica, antarthritica. *

DOSIS. ℞. Stipitum & foliorum rhododendri chryſanthi ʒ ij, infundantur cum aquæ fontanæ ℥ ix, ſtent in digeſtione in vaſe bene obturato per 24 horas ad ebullitionem uſque. Colatura detur.

FRITILLARIA IMPERIALIS.

FRITILLARIA imperialis L. *Kayſerkrone. Corona imperialis.*

ODOR radicis teter, nauſeoſus. SAPOR acris, mordax, urens.

---

* *Cel.* KOLPIN *practiſche Bemerkungen über den Gebrauch der ſibiriſchen Schneeroſe in Gichtkrankheiten. Berlin* 1779. *&* *Cel.* GRUNER *Almanach für das Jahr* 1783. p. 171. Pluribus obſervationibus demonſtrant hi duo viri celeberrimi efficaciam hujus plantæ in podagra.

VIS NOXIA. Radix ventriculo ingesta inflammationem & gangrænam producere dicitur.

ANTIDOTA. Emeticum, dein antacria.

COLCHICUM AUTUMNALE.

COLCHICUM autumnale L. *Zeitlose.*

ODOR radicis recentis tempore æstivali & autumnali hircinus, irritans, nares faucesque feriens, diu inhærens. SAPOR tempore æstivali acris, linguam faucesque fortius rodens, rigidas faciens, diu inhærens. Tempore vero autumnali sapor longe debilior & subfarinosus. Radix *siccata* fere effœta est.

VIS NOXIA. Apices digitorum succo radicis illiti stupore afficiuntur. Radix recens ventriculo ingesta fungorum more strangulatione, purgatione torminosa, inflammatione viscerum mortem infert. Cervi a comestis foliis diarrhæa cruenta & gangræna primarum viarum pereunt.

ANTIDOTA præcedentis.

VIRTUS MEDICATA. *Oxymel colchici* vi solvente & diuretica hydropem curat & viscera obstructa abdominalia reserat. *

---

* *Ill. L. B. de* STÖRCK *libellus, quo demonstratur colchici autumnalis radicem non solum tuto exhiberi posse hominibus sed & ejus usu interno cu-*

Deco-

Decoctum foliorum fugat animalibus pediculos.

PEDICULARIS PALUSTRIS.

PEDICULARIS palustris L. *Lausekraut.*

ODOR nullus. SAPOR acris, urens.

VIS NOXIA. Animalia, quæ hac herba fame coacta vescuntur, mictu cruento pereunt.

ANTIDOTA præcedentis.

VIRTUS MEDICATA non nota.

DIGITALIS PURPUREA.

DIGITALIS purpurea L. *Fingerhutblume.*

ODOR herbæ nullus. SAPOR amarus in omnibus plantæ partibus, acris.

VIS NOXIA. Emeto-catharsim torminosam, singultum, convulsiones, erosionem oris, ventriculi & intestinorum atque mortem causat.

ANTIDOTA antacria.

VIRTUS MEDICATA. Decoctum interne datum strumas & scrophulas curat. * Alii plantæ

---

rari quandoque morbos difficillimos. Vindob. 1763. & *Journal de Medecine* T. XXIII. 1765. *Jul.* n. 2. *p.* 20 — 27.

* V. *Pharmacologiam chirurgicam* p. 473.

flores contusos cum axungia porcina in formam unguenti redactam externe scrophulis & ulceribus scrophulosis applicant.

Dosis. Succi expressi cochleare medium vel, si æger robustus est, integrum in mensura una aquæ dilutum omni die sensim datur.

CYCLAMEN EUROPÆUM.

CYCLAMEN europœum L. *Schweinsbrod.*

Odor radicis recentis nullus. Sapor acris, pungens, fervidus, amaricans, ingratus. *Diu servata* fere insipida evadit. Radix *assata* mitis adeo evadit ut esculenta sit.

Vis noxia. Radix recens drastice purgat. *Succus* umbilico illitus alvum ducere & abortum procreare fertur.

Antidota antacria.

Virtus medicata. Incertum purgans non amplius adhibetur. Grana duo naribus attracta mucum cum vel sine sternutatione eliciunt, hinc in amaurosi & cephalæa prosunt.

PLUMBAGO EUROPÆA.

PLUMBAGO europœa Bleywurzel vel *Zahnwurz. Dentillaria.*

Odor nullus. Sapor acris, subcausticus.

Vis noxia. Ob insignem acrimoniam habetur suspecta. Infectores, qui decoctum plumbagi-

nis europææ in magnis lebetibus parant, ut colorem paleaceum flavum obtineant, non nisi per sex horas huic operi incumbere possunt, secus incidunt in earum cephalalgia gravi designatum. *

ANTIDOTA antinarcotica & antacria.

VIRTUS MEDICATA. Radix vel herba carpis applicata odontalgiæ mederi dicitur. ** Oleum foliorum infusione olei olivarum paratum, sæpiusque illitum in inveteratis cancris valuisse dicitur. Alii folia oleo macerata applicant. *** Folia necant cimices. Oleo infuso plumbaginis membra scabiosa mane & vesperi abluta curantur. *)

---

* *Ill.* SAUVAGES *Nosol.* T. I. p. 842.

** *Cel.* DALE *Pharmacol.* p. 121.

*** *Cel.* CHATHELAIN *diss. de Corallorhiza*, *Basil.* 1760. p. 13. In cancro mammarum carnes mortuæ a vivis separabantur; laudabilis suppuratio & sanatio sequebantur. Et *Ill.* SAUVAGES in *Histoire de l' academie de Paris* 1739. p. 471.

*) *Angestellte Versuche der Wirkung von der Bleywurz in der Heilung der Krätze.* Vide *Auszüge aus den besten französischen periodischen medic. Schriften* 5 *Band* p. 211.

CONVOLVULUS SCAMONEA.

CONVOLVULUS *Scamonea* L. *Purgierwinde.*

ODOR radicis nauſeoſus. SAPOR acris, ingratus. *Scamonium* ſuccus crudus inſpiſſatus hujus plantæ radicis eſt.

VIS NOXIA. Scamonium majori doſi datum vehementiſſime purgat & humores in putridum liquamen ſolvit. * Inde fœtidiſſima excrementa a ſcamonio obſervantur.

ANTIDOTA antacria.

VIRTUS MEDICATA. A granis v ad 10 qua purgans in morbis chronicis exhibetur.

CUCUMIS COLOCYNTHIS.

CUCUMIS *Colocynthis* L. *Coloquinten.*

ODOR pulpæ, qua poma ſcatent, debilis, ingratus. SAPOR amariſſimus, nauſeoſus, acriuſculus.

VIS NOXIA. Pulpa colocynthidis etiam in exigua doſi vehementiſſimas torminoſas, quandoque ſanguinolentas diarrhæas cum teneſmo, ſingultu & ſumma ægritudine facit. Doſis major necem infert, gravidis abortum movet.

ANTIDOTA antacria.

---

* *Ill.* VAN SWIETEN *Comment.* I.

VIRTUS MEDICATA. *Extractum aquosum* ad 2 vel 4 grana in morbis chronicis; *tinctura* ad 15 guttas purgandi causa præbetur.

MOMORDICA ELATERIUM.

MOMORDICA Elaterium L. *Eselskürbse. Cucumis asininus.*

ODOR pomorum nullus. SAPOR vix amaricans, acris. Succus lacteus e pomis extractus sub nomine *Elaterii* in officinis prostat.

VIS NOXIA. Elaterium majori dosi ingestum violentissimum emetocatharsim torminosum & in gravidis abortum sæpe inducit.

ANTIDOTA antacria.

VIRTUS MEDICATA. A grano dimidio vel uno ad aquas hydropicorum per alvum educendas commendatur.

CAMBOGIA GUTTA.

CAMBOGIA Gutta L. *Gummiguttabaum.* Succus ex arbore sauciata effluens & sponte inspissatus *Gummi gutta* dicitur.

ODOR hujus gummi-resinæ nullus. SAPOR vix ullus.

VIS NOXIA. Emetico-drastica, torminosa, inflammatoria.

ANTIDOTA antacria.

VIRTUS MEDICATA. A granis 2 ad 4 datur qua purgans hydragogum in hydrope & tænia. *Externe* in herpete applicatur.

CERBERA AHOVAI.

CERBERA Ahovai L. *Scheelenbaum.*

ODOR ligni teterrimus, ferme alliaceus. SAPOR acris.

VIS NOXIA. *Nucleus* fructu inclusus est maxime deleterius. *Lignum* in stagna injectum pisces adeo reddit stupidos, ut manu capi queant. Lignum ob deterrimum odorem pro foco struendo non est aptum.

ANTIDOTUM. Indi nullum huc usque contra hoc venenum notum habent. Tententur antacria.

CERBERA MANGHAS.

CERBERA Manghas L. *Herzbaum.*

ODOR nullus. SAPOR acris, amarus; omnes partes acri succo lacteo scatent.

VIS NOXIA. Fructus valde sunt emetici & in utraque India venenati censentur, licet folia hujus arboris in Amboinia pro olere comedi soleant.

ANTIDOTA antacria.

CYNANCHUM ERECTUM.

CYNANCHUM erectum L. *aufrechter Hundswürger.*

ODOR nullus. SAPOR acris.

VIS NOXIA. Planta ſucco lacteo acri turgens. Foliorum ℥ ß cani dato vehementem vomitum, tremorem, convulſionem & mortem cauſavit.

ANTIDOTA antacria.

VIRTUS MEDICATA. Succus loco ſcamonei quandoque venditur.

LOBELIA SIPHILITICA.

LOBELIA ſiphilitica L. *die Luſtſeuchlobelie, die blaue Cardinalsblume.*

ODOR viroſus. SAPOR tabacinus, acris, linguæ adhærens.

VIS NOXIA. Draſtice purgans, emetica.

ANTIDOTA antacria.

VIRTUS MEDICATA. Feri Americæ ſeptemtrionalis decocto hujus radicis luem veneream æque feliciter ut Europæi mercurio vincere dicuntur. In pertinaciori malo admiſcent radicem *Ranunculi abortivi* L. ſed parce ne ejus acrimonia inteſtina inflammentur. Atque hoc decocto ſimul ulcera eluunt aut ulcera putrida

conspergunt cortice interiori *Ceanothi americani* L. vel pulvere radicis *Gei rivalis* L.

DOSIS. Radicis manipulus unus coquitur in aquæ mensuris tribus & ter de die libra una bibitur vel ultra; si ægrotus vim purgantem amplius ferre nequit, abstineat ab eo per unum vel alterum diem. Sic intra 3 septimanarum spatium lues curari fertur.

LOBELIA LONGIFLORA.

LOBELIA longiflora L. *langblümige Lobelie.*

ODOR florum virosus, suffocans. SAPOR acris, tabacinus, nauseosus.

VIS NOXIA. Interne sumpta hypercatharsim creat, nullis remediis cedentem, tandemque lethalem. Equus hanc si comederit rumpi medius fertur, unde nomen apud Hispanos sortita est, *Rubenta cavallos*, id est equorum disruptor. Succo ejus infecta manus, si oculos labrave fricat, inflammationem inducit urentem. *

ANTIDOTA antacria.

CYNANCHUM VIMIALE.

CYNANCHUM viminale L. *blattloser Hundswürger.*

---

* *Cel.* JACQUIN *Histor. Americ. stirp.* p. 220.

ODOR foliorum gratus. SAPOR acris.

VIS NOXIA. Succo lacteo caustico turget, quo nocere persuademur.

ANTIDOTA antacria.

VIRTUS MEDICATA. Non nota.

APOCYMUM ANDROSÆMIFOLIUM.

APOCYMUM Androsæmifolium L. *canadischer Hundekohl.*

ODOR nullus. SAPOR acris.

VIS NOXIA. Tota planta succo turget lacteo, qui linguam & cutem acrimonia caustica afficit. Hominibus, qui ramos decerpunt, tota manus bullis plurimis afficitur. Cutis succo illita inflammatur & exulceratur. Ex solo halitu hominibus quibusdam facies & manus intumescunt.

ANTIDOTA antacria.

VIRTUS MEDICATA non nota.

APOCINUM CANNABINUM.

APOCINUM cannabinum L. *virginischer Hundekohl.*

ODOR nullus. SAPOR acris.

VIS NOXIA succo acri lacteo turget, hinc ut prior species nocet.

ANTIDOTA antacria.

VIRTUS MEDICATA. Galli ex lana ſeminum fili pulvinaria & americani ex caule linteum ſibi conficiunt.

APOCYNUM VENETUM.

APOCYNUM venetum L. *venetianiſcher Hundekohl*,

ODOR nullus. SAPOR acris.

VIS NOXIA præcedentis.

ANTIDOTA eadem.

ASCLEPIAS GIGANTEA.

ASCLEPIAS gigantea L. *groſſe Aeſculapspflanze*.

ODOR nullus. SAPOR acris.

VIS NOXIA ℥iß ſucci deglutita, vehementiſſima ſymptomata & lethales ſanguifluxus excitare dicitur. *

ANTIDOTA antacria.

VIRTUS MEDICATA. Indi hac planta lac coagulare ſolent. Malabari decoctum foliorum cum oleo mixtum vel folia oleo calido macerata ad tumores arthriticos & podagricos applicant. Decoctum radicis in febre intermittente & puerperis intumeſcentibus interne propinant. Vulnera eodem depurant.

---

* J. BAUCHIN l. c. p. 132.

HYDROCOTILE VULGARIS.

HYDROCOTILE vulgaris L. *Sumfnabelkraut.*

ODOR nullus. SAPOR acris.

VIS NOXIA. Oves hac planta vefcentes, ftomacace, mictu cruento & inflammatione ventriculi afficiuntur; hinc etiam hominibus hæc planta cenfetur noxia.

ANTIDOTA antacria.

VIRTUS MEDICATA non nota.

OENANTHE FISTULOSA.

OENANTHE fiftulofa L. *hohlrohrichte Rebenholde. Wafferfilipendul.*

ODOR ingratus. SAPOR acris, naufeofus.

VIS NOXIA. Radix ventriculo ingefta, inducit fyncopen, fummam debilitatem, omnium fenfuum internorum & externorum abolitionem, convulfionem, tetanum, mortem.

Mirum eft in cadaveribus demortuorum nec in primis viis, nec in alio vifcere, nec in fanguine vitium fuiffe deprehenfum.

ANTIDOTA. Vomitorium, * potus copiofus, oleum, lac, mucilago.

---

* In Corfica ex 17. militibus radice hujus plantæ infectis tres moriebantur, reliqui ope vomitorii fervabantur. *Cel.* VACHER in *Act. helvet. vol.* IV.

VIRTUS MEDICATA non nota.

OENANTHE CROCATA.

OENANTHE crocata L. *Safrangelbe Rebenholde.*

ODOR ingratus. SAPOR acris.

VIS NOXIA. Radix vel folia comesta furores, vertiginem, capitis & ventriculi dolorem, anxietatem intolerabilem, ardorem in œsophago & ventriculo, epistaxim & mortem inducunt. * Imo odor ejusdem in clauso cubili vertiginem & animi deliquia causat. **

ANTIDOTA antacria.

VIRTUS MEDICATA non nota.

SCANDIX INFESTA.

SCANDIX infesta L. *schädlicher Kerbel.*

ODOR teter. SAPOR acriusculus.

VIS NOXIA. Censetur venenata.

ANTIDOTA, antacria.

---

art. 2. p. 81. & *Philosoph. Transact.* vol. L. P. 2. p. 856. Ex aliis 37 militibus moriebatur unus reliqui vomitorio morti eripiebantur. *Cel.* VAN DER MONDE *Journal de Medecine* T. X. 1758. *Mois Nov.* p. 430.

* STALPART VAN DER WIEL *Observ. rarior. Cent.* I. 1687. *ob.* 43. p. 182. & *Cel.* SCHREBER *Samml. verm. Schriften* 6 Th. p. 263.

** *Phil. Transact. vol.* 44. *P.* I. p. 239.

VIRTUS MEDICATA non nota.

THAPSIA FOETIDA.

THAPSIA fœtida L. *wilder Turbith.*

ODOR teter. SAPOR acris.

VIS NOXIA. Vomitum & ſanguifluxum lethalem excitare fertur. *

ANTIDOTA antacria.

VIRTUS MEDICATA non nota.

ALISMA PLANTAGO AQUATICA.

ALISMA Plantago aquatica L. *Waſſerwegerich, groſſer Froſchlöffel.*

ODOR nullus. SAPOR acris.

VIS NOXIA. Ab ejus eſu animalia trucidata ſcribuntur; hinc etiam hominibus funeſta cenſetur.

ANTIDOTA antacria.

VIRTUS MEDICATA. Loco veſicatorii membris œdematoſis applicatur. **

CLEMATIS VITALBA.

CLEMATIS Vitalba L. *gemeine Waldrebe.*

ODOR nullus. SAPOR acris, cauſticus.

VIS NOXIA. Uſum internum hujus plantæ fune-

---

* *Cel.* BLACKWELL.

** ETMULLER *op. omnia.* T. I. p. 437.

ſtum eſſe docet ejus applicatio ad cutem, qua mendici, ut corda hominum ad elemoſinas movent, ſibi puſtulas & ulcera excitant.

ANTIDOTA antacria.

VIRTUS MEDICATA. Trita planta loco veſicatorii applicari poteſt. * Pariſiis turiones tenellæ plantæ tempore vernali forma acetarii ſapidiſſimi commeduntur. ** Seminis ʒj ſcopo purgandi a ruſticis quondam adhibebatur.

CLEMATIS FLAMMULA.

CLEMATIS Flammula L. *Brennwurzel.*

ODOR nullus. SAPOR acris, labia maſticatione inflammans.

VIS NOXIA præcedentis.

ANTIDOTA antacria.

CLEMATIS RECTA.

CLEMATIS recta L. *gerade weiſſe Waldrebe.* Eſt *STÖRKII Flamula jovis.*

ODOR nullus. SAPOR acris, cauſticus, os & labia rubefaciens.

---

* *Cel.* CHESNEAU *obſerv. medic. lib.* IV. obſ. 2. p. 421.

** *Memoires de l' Academie de Paris* 1739. p. 473. & *Cel.* ROHDIUS *obſerv. poſterior. Cent.* IV. 6.

Vis noxia. Externe cuti applicata ruborem, pustulas & excoriationes excitat, hinc ingesta majori copia ventriculum inflammare deberet.

Antidota antacria.

Virtus medicata. *Infusum* foliorum in morbis venereis, ulceribus mali moris, tumoribus fungosis & scabie chronica, cephalæa chronica utile fuit deprehensum. *Pulvis* externe inspergitur ulceribus fungosis & aliis difficulter sanandis. *

Dosis. A grano dimidio ad unum cum scrupulo sacchari datur.

CLEMATIS INTEGRIFOLIA.

Clematis integrifolia L. *gerade blaue Waldrebe.*

Odor vix ullus. Sapor acris, ardens.

Vis noxia præcedentis. Equi Principis Eugenii cum vescerentur hac planta, in quodam Hungariæ prato copiosissime crescente, magnam inde stragem patiebantur. **

---

* *Ill. L. B. de* Stork *libellus, quo demonstratur, flammulam Jovis posse tuto & magna cum utilitate exhiberi ægrotantibus. Viennæ* 1769. & *Cel.* Petit in *Memoires de Paris* 1733. p. 233.

** *Cel.* Targioni Tozzeti *ragionamenti sull' agricoltura Toscana. Lucca* 1759. p. 196.

ANTIDOTA antacria.

VIRTUS MEDICATA non nota.

ANEMONE PALMATA.

ANEMONE palmata L. *gelbe Anemone, portugiesisches Anemonröslein.*

ODOR vix ullus. SAPOR acris, ingratus, nauseosus.

VIS NOXIA. Ob dolorem ardentem, quem in ore & constrictionis sensum, quem in faucibus & larynge excitat, venenata censetur.

ANTIDOTA antacria.

VIRTUS MEDICATA non nota.

ANEMONE PULSATILLA.

ANEMONE Pulsatilla L. *gemeine Küchenscheelle.*

ODOR vix ullus. SAPOR acerrimus, in radice simul dulcescens.

VIS NOXIA. Plantæ hujus partes omnes, cuti impositæ ruborem & vesicas, naribus attracta sternutationem & ardorem excitant, & solis effluviis oculos lædunt. Hinc non possunt non intus sumptæ funestos edere effectos, etsi nulla hactenus id demonstrari possit observatione. *

* *Cl.* HELWIGII *Flora Campana Lips.* 1719. p. 86. a floribus in syrupum redactis productam dicit vidisse tabem pulmonalem.

ANTI-

ANTIDOTA antacria.

VIRTUS MEDICATA. Folia ad ulcera inveterata hominum & vulnera equorum laudantur.

ANEMONE PRATENSIS.

ANEMONE pratenſis L. *ſchwärzlichte Küchenſcheele.* Eſt *STOERKII Pulſatilla nigricans.*

ODOR herbæ recentis vix ullus. SAPOR acris inhærens, maſticata fauces & linguam corrodens, etiamſi fauces aqua frigida eluantur.

VIS NOXIA. Ob acrimoniam ventriculo magna doſi ingeſta, funeſta produceret ſymptomata. *Aqua ſtillatitia* acris & emetica eſt.

Vapor ſub inſpiſſatione ſucci in extractum emanans puero intumeſcentiam & ruborem palpebrarum cum obnubilatione viſus, quæ tamen mala poſt nonnullos dies ſponte evaneſcebant, cauſavit. *

ANTIDOTA antacria.

VIRTUS MEDICATA. Extracti vis eſt diuretica, emmenagoga, reſolvens, ſpecifice in oculos agens, quos levi rubore afficit. Laudatur in panno, amauroſi, cataracta & aliis inventeratis oculorum vitiis. ** Infuſum foliorum ex-

* *Ill.* BERGIUS *m. med.* p. 490.

** *Ill.* STÖRK *libellus de uſu medico pulſatillæ nigricantis. Viennæ* 1771.

terne & interne in ulceribus mali moris, in tophis, condylomatibus applicatur.

Dosis. Extractum a grano dimidio ad unum cum scrupulo sacchari datur.

ANEMONE NARCISSIFLORA.

Anemone narcissiflora L. *Anemone mit Narcissenblumen.*

Odor nullus. Sapor dulcescens, acris.

Vis noxia. Genus & sapor hanc plantam reddunt suspectam.

ANEMONE NEMOROSA.

Anemone nemorosa L. *Waldanemone. Ranunculus albus.*

Odor nullus. Sapor herbaceus, acris, fauces linguamque stimulans.

Vis noxia. Folia & flores recentes cuti applicata ruborem inflammatorium & diutius relicti vesicam atque ulcus manans, dolorificum atque difficillimæ sanationis inducunt. Majori copia ventriculo ingesta summam angustiam & mortem inferunt. *

Kamtschatkenses succo hujus plantæ ad sagittas suas venenandas utuntur. **

---

* *Cel.* Gmelin *Flora Sibirica* T. IV. p. 199.

** *Ill.* Hallerus l. c. II. p. 199.

ANTIDOTA antacria.

VIRTUS MEDICATA. Herba recens forma epispastici brachio imposita tertianas vernales sæpe curat. * Extractum est emmenagogum. Aqua stillatitia censetur cosmetica, at nimis adhibita faciem arodit.

ANEMONE RANUNCULOIDES.

ANEMONE ranunculoides L. *Hahnenfussartige Anemone.*

ODOR nullus. SAPOR acris.

VIS NOXIA. *Sapor* & *ordo* naturalis hujus stirpis vim virosam indicant, licet nulla experimenta pro confirmanda hac probabili opinione adduci possint.

ANTIDOTA antacria.

HELLEBORUS ALBUS.

VERATRUM album L. *weisse Nieswurz.*

ODOR radicis ingratus. SAPOR nauseosus, acerrimus, fauces adurens, diu inhærens.

VIS NOXIA. Exigua quamvis dosis interne propinata, horrenda sæpe excitat symptomata, ut cardialgiam, tormina, singultum, vomitum enormem, sitim, tremorem, convulsiones, leipothymias, sudorem frigidum, inflammatio-

* *Ill.* BERGIUS m. m. p. 492.

nem œſophagi, ventriculi, inteſtinorum, gangrænam, mortem. *

Etiam *externa* hellebori albi applicatio funeſtos quandoque produxit effectus. Pulvis naribus attractus vehementiſſimam movet ſternutationem. Radix abdomini applicata enormem excitavit vomitum. ** Radix forma ſuppoſitorii ano indita idem præſtitit. *** Succus cum butyro cuti ovium ſcabioſarum infricatus mortem attulit. Cuſpides telorum hoc ſucco illiti animalia vulnerata celeriter necant. *)

ANTIDOTA. Lac, oleum, oxymel, multus potus aquoſus.

VIRTUS MEDICATA. Decoctum & unguentum *helleboratum* externe applicatum ſcabiem & tineam ſanat. Ad pediculos fugandos in decocto radicis intingitur ſæpius pecten, quo

---

* Regius princeps a ſcrupulo hellebori albi aſſumpto, intra trihorium convulſus periit. HELMONT. A ſcrupulo convulſiones motæ. *Ephem. N. C.*

** ETTMULLER *in præfatione ad chirurgiam.*

*** *Cel.* SCHRÖDER.

*) Venenum eſſe *pharicum*, quo veteres lethalia ſua conficiebant tela cenſet *Cel.* HEUCHER Vide MITHRIDATES *opp. omnia* T. I. p. 435. & CÆSALPINI *tract. de venenis* p. 141.

plectuntur capilli; quod remedium efficacissimum in hoc morbo esse dicitur. An lotio corporis cum hoc decocto remedium in ptyriasi? Decoctum hoc in aures cophosi laborantes cum successu injicitur.*

VIRTUS MEDICATA. *Interne* hæc radix scopo emetico vel purgante vix adhibetur nec unquam ultra grana quædam dari debet. *Oxymel helleboratum* GESNERI ad resarandas obstructiones exhibetur.

HELLEBORUS NIGER.

HELLEBORUS niger L. *schwarze Niesswurz.*

ODOR nauseosus. SAPOR radicis recentis acris, nauseosa, leviter amaricans, inhærens. *Masticata* linguam acrimonia obstupefaciens. *Siccata* mitior, in pharmacopoliis diu asservata vix acris, nisi diutius masticata.

VIS NOXIA. Radix *externe* cuti applicata, rubefacit & vesicas instar vesicatorii trahit. Pulvis naribus attractus immanem sternutationem movet, idem sub pulverisatione radicis observatur. Antiquis moris erat cuspides sagittarum succo hujus radicis intingere.

---

* *Cel.* ROTHERAM *diss. de remediis purgant. Upsalæ* 1775. p. 18.

Interne data radix multo mitior eſt quam hellebori albi, at majori quantitate præſertim radicis recentis ingeſta hypercatharſim, tormina & animi deliquia imo mortem cauſare poteſt. *

ANTIDOTA præcedentis.

VIRTUS MEDICATA. Radix ſetaceum pro pecoribus præbet. Decocti forma ad pediculos fugandos, pulverata radix ad fiſtularum labia calloſa tolenda quondam adhibita fuit. *Tinctura martis helleborata* WEDELII in ſuppreſſione menſtruorum aut hæmorroidum comendatur. *Extractum* in melaucholia, mania, hydrope, quartana, in lepra & aliis morbis cutaneis, in vermibus inteſtinalibus.

HELLEBORUS FOETIDUS.

HELLEBORUS fœtidus L. *ſtinkende Nieſswurz. Helleboraſtum.*

ODOR herbæ præſertim recentis fœtidus. SAPOR acerrimus, amaricans, *maſticata* os fauceſque corrodens.

VIS NOXIA emetico-purgans, cardialgiam, animi deliquia excitans, quidam perdiderunt pilos & ungues, quin ſeparationem ſubierunt epidermidis in toto corpore. ** Ex radice in

* *Ill.* MURRAY *l. c. vol.* III. *p.* 56.

** *Oxford. Magaz for March.* 1779. *p.* 99.

pulpa pomi data infans intra biduum Londini periit. *

ANTIDOTA præcedentis.

VIRTUS MEDICATA. Eſt egregium anthelminthicum. Foliorum ſiccatorum grana XV dantur pueris in decocto. Syrupus ex ſucco recenti confectus ad unum cochleare mane & veſperi propinatur. ** Ab aliquibus laudatur in nephritide, aſtmate pituitoſo. Miſcella ex ſyrupo hellebori fœtidi & tinctura rhei ad eliminandum viſcidum inteſtinorum, ad febres viſcidas tollendas valde commendatur.

VERATRUM NIGRUM.

VERATRUM nigrum L. *die weiſſe Nieſswurz mit ſchwarzrothen Blumen.*

VIS NOXIA ut hellebori albi.

ANTIDOTA eadem.

CALTHA PALUSTRIS.

CALTHA paluſtris L. *Dotterblume.*

ODOR nullus. SAPOR acris, ardens.

---

* *Lond. Chronicle* 1768. n. 1760.

** *Cel.* BISSET *eſſay on the medical conſtitution of grait Britain* p. 329.

Vis noxia. Ob ardentem acrimoniam venenata censetur. *

Antidota antacria.

Virtus medicata. Gemmæ florum immaturorum muria acetoque conditæ quondam ut cappa-rides in cibum adhibebantur.

ACONITUM NAPELLUS.

Aconitum Napellus L. *blaues Eisenhütchen, blaue Wolfswurz.*

Odor herbæ recentis fortis, herbaceus. Sapor herbaceus.

Vis noxia. Quum radix, quæ veneni atrocia reliquis plantæ partibus superior est, quatuor latronibus exhiberetur, horum quidem duo post multos cruciatos & opem præstitam evaserunt, reliqui vero misere perierunt. Horum uni post paucarum horarum inducias imbecillitas insignis, sudor frigidus faciei, asphyxia, spasmi, animi deliquium, involuntaria alvi dejectio, vomitio biliosa & livida, obmutescentia, mors apoplectica nascebatur. ** Inter acetaria comesta radix multos necasse traditur. *** Homo ex ingestis teneris foliis

* *Ill.* Haller l. c. p. 82.

** Mattiolus in Dioscorid *ed* C. Bauch. p. 768.

*** Dodon. *stirp. Pempt.* 3. L. 4. p. 442.

Napelli in aceterio cum aliis herbis maniacus intra nychhemeri ſpatium moriebatur. * Vir in acetario foliis Napelli uſus, ſervabatur quidem per vomitiones, antiſpaſmodica & annaleptica ſed præceſſerant ſenſus caloris linguam & maxillas, dein reliquum corpus adurentis, intumeſcentia faciei, debilitas artuum, ſubſultus tendinum, languens ſanguinis motus, poſt oleum ingeſtum vomitio, vertigo, caligo oculorum, animi deliquia. ** Chirurgus, qui copiam herbæ recentis devoravit, poſt pertinaciſſimum ſoporem moriebatur, relictis poſt mortem maculis lividis circa collum, dorſum & hinc inde in reliquo corpore. *** Septem flores Napelli in acetario comeſti hominem perimerunt. *)

VIS NOXIA EXTERNA. Succus herbæ per exiguum vulnus pollicis, quum præcideretur ſtirps, intrans non ſolum digiti & brachii dolores ſed etiam cardialgiam, anxietatem cum metu ſuffocationis, lipothymiam, æſtum, gangrænam atque ſuppurationem inſignem excita-

---

* WILLIS *de anima brutor.* p. 289.

** *Philoſ. Trans. vol.* 38. p. 287.

*** *Schwed. Abhandl. für das Jahr* 1739.

*) MATHIOLUS & BRANDLEY.

vit. * Quæ de intumescentia, anxietete, animi deliquio & debilitate ex gestata unice manu planta aut in sinu a puellis recondita narrantur, hæc vel falsa observatione vel peculiari corpori idiosyncrasia niti videntur ** uti attactus toxicodendri aliquos afficit, quibusdam vero non nocet.

ANTIDOTA. Evacuantia cum lacte, oleo, mucilagine, ovis mollibus, dein antispasmodica, & analeptica.

VIRTUS MEDICATA. *Extractum* in rheumatismo arthridide, febre quartana, scrophulis, scirrhis, tumoribus osseis, spina ventosa, tumore rheumatico articulorum, anchylosi, œdematoso tumore crurum post febres remanente, *** epilepsia, mania, amaurosi; ulceribus obstinatis venereis *) astmate **) laudatur.

DOSIS. *Extractum* a grano uno ter de die cum

---

* *Cel.* RÖDDER in ALBERTI *Jurisp. med.* T. VI. p. 724.

** *Ill.* MURRAY *app. med.* vol. III. p. 12.

*** *Schwed. Abhandl. für das Jahr* 1776.

*) De his omnibus vide *Ill.* L. B. A STÖRR *lib. de stramonio Hyosciamo Aconito,* & *Ill.* MURRAY *app. med. Vol.* III. p. 14. &c.

**) *Cel.* GREDING. *med. und chirurg. Schriften* Cas. 7. p. 101.

ſcrupulo ſacchari contritum ad grana plura ſenſim datur.

ACONITUM CAMMARUM.

ACONITUM Cammarum L. *Bergſturmhut*, *blaue Wolfswurz*.

ODOR herbæ recentis herbaceus, fortis. SAPOR ardens, inhærens, acrior quam in Napello.

VIS NOXIA præcedentis.

ANTIDOTA præcedentis.

ACONITUM LYCOCTONUM.

ACONITUM lycoctonum L. *gelbes Eiſenhütchen*, *gelbe Wolfswurz*.

ODOR nullus. SAPOR acris.

VIS NOXIA. Radix in acetario comeſta univerſo convivio pernitiem intulit. Flores tantummodo manducati linguæ tumorem & ardorem atque vertiginem excitarunt. * Equi & capræ hac planta innocue veſcuntur; lupis vero atque reliquis animalibus venenum eſt.

ANTIDOTA, præcedentis.

VIRTUS MEDICATA. Radix aqua vel lixivio cocta dat lotionem pro capite pediculoſo. Alii

---

* BAUHINUS l. c. p. 653.

pulverem radicis cum oleo in unguentum redigunt, quo caput illiniunt. *

ACONITUM ANTHORA.

ACONITUM Anthora L. *Giftheil.*

ODOR radicis vix ullus. SAPOR amarus, acris, *masticata* fauces corrodit, diuque inhæret.

VIS NOXIA. Ob acritatem suspecta.

ANTIDOTA præcedentis.

VIRTUS MEDICATA. Veteres radicem authoræ pro antidoto aconitorum reliquorum habebant, at desunt experimenta, quæ id confirmarent.

PASTINACA SATIVA ANNOSA.

PASTINACA sativa annosa L. *alter Pastinak*, hoc est, quæ post anni spatium hyeme evellitur.

VIS NOXIA. Pastinacæ annosæ radix delirium, vertiginem, ardorem ingentem ventriculi & oris uti & oculorum, labiorumque intumescentiam creat, hinc aliquibus *Pastinaca insana* audit. ** Pecora hanc plantam intactam relinquunt.

---

* *Cel.* GEORGI *Bemerkungen einer Reise im russischen Reiche, im Jahr* 1772.

** *Cel.* MURRAY *app. med.* vol. I. p. 285. & N. A. N. C. *vol.* I. p. 247.

ANTIDOTA, evacuantia, antacria.

POLYGONUM HYDROPIPER.

POLYGONUM Hydropiper L. *Waſſerpfeffer.*

ODOR nullus. SAPOR acris, planta *ſiccata* mitior.

VIS NOXIA. Herba recens ob rodentem acrimoniam ſuſpecta eſt.

ANTIDOTA præcedentis.

VIRTUS MEDICA. A. Ad ulcera equorum ſananda laudatur.

SÆLANTHUS QUADRAGONUS.

SÆLANTHUS quadragonus L. *viereckige arabiſche Winde.*

ODOR vix ullus. SAPOR acris, ardens.

VIS NOXIA. Ob acrimoniam ardentem, quam linguæ, ſi maſticetur, & manui, ſi tangatur, imprimit, venenata in Arabia cenſetur.

ANTIDOTA præcedentis.

SÆLANTUS FORSKALII.

SÆLANTHUS Forskalii. Arabiſche Winde.

VIS NOXIA præcedentis.

SÆLANTHUS GLANDULOSUS.

SÆLANTHUS glanduloſus FORSKALII. *Arabiſche Winde mit eſsbaren Beeren.*

ODOR radicis nullus. SAPOR dulcefcens, dein acris, ardens.

VIS NOXIA præcedentis.

ANTIDOTA præcedentis.

VIRTUS MEDICATA. Baccæ abfque noxa comedi poffunt.

JATROPHA CURCAS.

JATROPHA Curcas L. *amerikanifcher Brechnufsraum. Semina Ricini majoris.*

ODOR feminum nullus. SAPOR gratus, amygdalinus, fubdulcefcens, tum acriufculus, poftea fauces mordens.

VIS NOXIA. Semen comeftum vehementiffimam emeto-catharfim, tormina, inflammationem & erofionem ventriculi atque inteftinorum excitat.

ANTIDOTA præcedentis.

VIRTUS MEDICATA. Semina fine noxa comedi poffunt, fi duo illa foliola, quæ medietatem nuclei dividunt (plumula nempe & diffepimentum) antea probe auferantur. * Oleum

---

* *Cl.* BANCROFTS *natural hiftory of Gujana London* 1779. p. 34. & 35. proprio in corpore experimentum inftituit *Cel.* IVES *Reife nach Indien* 2 Th. 1775.

e ſeminibus expreſſum vocatur *oleum ricinum.* Doſi cochlearis unius datum ut purgans validum in omnibus hydropis ſpeciebus, iliaca paſſione, arthritide, pſora & ulceribus manantibus laudatur * Hoc oleum purgandi vim exſerit, ſive deglutiatur, ſive in anum injiciatur, ſive denique extus ventri illiniatur.

JATROPHA MULTIFIDA.

JATROPHA multifida L. *franzöſiſche Purgiernuſs.*

ODOR nullus. SAPOR foliorum amarus, acris.

VIS NOXIA. Nuclei ſeminum comeſti periculoſam emeto-catharſim cum vehementiſſimis torminibus & inteſtinorum inflammationem excitant.

ANTIDOTA præcedentis.

VIRTUS MEDICATA. Decoctum foliorum, quod etiam emeto-catharticum eſt, antidotum mancinellæ eſſe fertur.

JATROPHA MANIHOT.

JATROPHA Manihot L. *Caſſava - Manihot. Manipuera.*

ODOR radicis nullus. SAPOR ſubdulcis, minime acris.

---

* *Cel.* CLUSII T. I. p. 299.

VIS NOXIA. Radix cruda & recens comesta cito perimens venenum est, quod convulsiones, meteorismum abdominis & demum abolitionem virium vitalium causat. Eadem symptomata succus recens expressus excitat. Succo illo intus hausto corpus inflatur, ventriculus dolet cum ructu, nausea, tenesmo, oculi obfuscantur, vertigines, perpetuique dolores capitis accedunt, tandemque extremorum frigus, animi deliquium & ipsa mors succedit. *

ANTIDOTA sunt prægresso emetico sal alcalinus (ut sal absynthii cum aqua menthæ) piper, taffia seu spiritus sacchari. Mirum denique est radicem in farinam pulverisatam sola *tostione* & succum expressum sola *coctione* aut sola *fermentatione* innocuum reddi.

VIRTUS MEDICATA. Radix siccata est panis americanorum. Americani e radice in aqua macerata, dein rastro in farinam redacta succum venenatum torcularis ope exprimunt; tum farinam in lamina ferrea igne moderato torrent. Ex hac farina panem candidissimi coloris & delicati saporis sibi conficiunt, quem absque omni noxa comedunt. Farina Manihot per sæcula sine corruptione servari posse dicitur.

---

* PISO *Hist. natur. l.* 5. *cap.* 17.

Ex

Ex ſucco expreſſo & fermentato potus valde inebrians ab Americanis paratur & ſuccum recentum cum pipere pro embemmate gratiſſimi ſaporis ad carnes ferinas coquunt. Animalia hac radice vel ſucco perempta tuto manducari poſſunt. *

RICINUS COMMUNIS.

Ricinus communis L. *gemeiner Wunderbaum*. *Cataputia major*, ad differentiam *Euphorbiae lathyris*, quæ *Cataputia minor* etiam audit.

Odor ſeminis nullus. Sapor debilis, vix dulceſcens, acriuſculus, maſticata ſemina fauces rodunt.

Vis noxia ſeminis emetico-purgans, inflammans. Semen unicum tempore veſpertino, a viro ſano & vegeto maſticatum & deglutitum, ſenſationem mordentem in faucibus reliquit. Nox tranquilla fuit, ſed ſequenti die mane expergefactus, emeſi violenta correptus fuit & per totam diem ſuſtinuit niſus alternantes vomituritionis & purgationes alvi etſiamſi parum dejiciebat. ** Acrimonia draſtica in teſta

* *Cel.* Bancrotts l. c. p. 41. & *Cel.* Fermin *deſcription hiſtorique de la colonie de Surinam.* Vol. 1. 1769.

** *Ill.* Bergius l. c. p. 773. & 774.

& membrana nucleum obvelante residet; matrona nobilis semen unicum testa abjecta comedit & nullam noxam inde sensit.

Antidota antacria.

Virtus medicata. Oleum e seminibus pressum, *Oleum ricini* seu *Oleum Palmæ Christi* vocatur. Recens & non rancidum vix acre & blandum est atque ut tutum purgans in colica, volvulo, nephritide, hernia incarcerata, colica pictonum, gonorrhæa, febribus biliosis & inflammatoriis atque in tænia & aliis vermibus intestinorum impense laudatur. *

In volvulo & calculo felleo, ubi vomiturítiones frequentes cum singultibus urgent & ubi alia purgantia communiter fallunt ob vomitus insequentes, insigni cum emolumento hoc oleum datum fuit. ** Spasmi scilicet relaxati & alvus soluta fuere, inde non solum levamen sed & plenaria curatio secuta. ***

Dosis. Ad unum cochlear singulis horis exhiberi

---

* *Medical observations and inquiries. vol.* 2. p. 235. & *Cel.* Cavane *on the oleum palmæ Christi seu oleum ricini or, as it is commonlys called, Castor-oil* &c. *London* 1769.

** *Ill.* Bergius *l. c.* p. 773.

*** De usu externo vide *pharmacologiam chirurgicam.* p. 83.

ſolet, uſque dum alvus duci incipiat. Infantibus ad unam vel duas drachmas propinatur.

PHYTOLACCA DECANDRA.

PHYTOLACCA decandra L. *Alkermes. Virginiſche Phytolacke.*

ODOR herbæ nullus. SAPOR herbæ teneræ mitis, herbæ adultæ acris.

VIS NOXIA. Succus radicum & foliorum adultorum vehementem emeto-catharſim excitare dicitur.

ANTIDOTA antacria.

VIRTUS MEDICATA. Tenella planta primo vere a Virginiæ incolis in olere eduntur. *Baccæ* in autumno ab infantibus impune ſæpe comeduntur. *Succus expreſſus* jam adultorum foliorum in ſole ad unguenti conſiſtentiam inſpiſſatus contra cancrum & ulcera antiqua profunda laudatur. * Ego in cancro faciei nullum inde vidi effectum.

CROTON TIGLIUM.

CROTON Tiglium L. *Molucaniſche Purgierkörner, Grana Tiglia* vel *Tilli. Pineæ purgantes.*

ODOR ſeminum vix ullus. SAPOR acris, urens, nauſeoſus.

---

* *Acta ſuecica de anno* 1743 & 1744.

VIS NOXIA. Drastico-emetica, ventriculum inflammans. Horum nucleorum granum unum valide purgat, dosis major emeto-catharsim excitat; nuces quatuor deglutitæ enecant. *Oleum* e nucleis *expressum* pariter acerrimum est, & lignum arboris, quod *lignum Pavanæ* vel *Moluccanum* dicitur, majori dosi idem præstat.

ANTIDOTA antacria.

VIRTUS MEDICATA. Grana duo *granorum Tigliæ* cum sacchari albi ʒ ß in tænia laudatur. * *Oleum* externe scopo purgandi umbilico illinitur. Decoctum *ligni Pavanæ* ob vim purgantem & diureticam in hydrope commendatur. Moluccenses, dum purgare volunt, nucem unam pro dosi deglutiunt. Hisce nucibus etiam pisces captare solent.

DAPHNE MEZEREUM.

DAPHNE Mezereum L. *Kellerhalss. Coccumgnidium.*

ODOR baccarum nullus. SAPOR acerrimus, linguam & fauces deurens, inflammans.

VIS NOXIA. Emetico-drastica, cardialgica, ventriculum inflammans. *Baccæ* recentes pressæ *oleum* sudant, quod degustatum mox linguam & fauces inflammat, atque suffocationem in-

---

* *Cel.* COHAUSEN.

ducit. * Empyrici & mulierculæ ruri baccas Coccumgnidii deleterio ſæpe effectu in morbis chronicispropinant. **

ANTIDOTA antacria.

VIRTUS MEDICATA. Cortex radicis in decocto datus, laudatur ut ſpecificum in tophis venereis & doloribus oſteo-copis. ***

DAPHNE THYMELÆA.

DAPHNE Thymelœa L. *Seidelbaſt. Cortex mezerei officinarum.*

ODOR corticis nullus. SAPOR corticis ſicci vix ullus, ſed ſi diutius in ore retineatur, valde acris, fauces excandefaciens, ardore diu inhærente, etiamſi fauces cum aqua frigida bene elutæ fuerint. Recens cortex acerrimus, inflammans.

VIS NOXIA emetico-draſtica, cardialgica, ventriculum inflammans, deurens.

ANTIDOTA præcedentis.

---

* *Ill.* VAN SWIETEN *Comment.* T. I. p. 638.

** Puella febre intermittente laborans, cui mater 12 baccas ſcopo purgandi propinavit, hæmoptoica miſere periit. *Ill.* LINNÆI *Flora ſuecica.* n. 338.

*** *Cel.* RUSSEL *medical obſervat. and inquir.* T. 3. *p.* 189. id ſedecim caſibus practicis comprobat. V. *Pharmacologiam chirurgicam.*

VIRTUS MEDICATA. Cortex in aqua emollitus & cuti applicatus, illam epidermide derasa leviter exculcerat, serum allicit, hinc sub forma cauterii, quod *Exutorium* vocant, adhibetur. V. *Pharmacologiam chirurgicam.*

DAPHNE LAUREOLA.

DAPHNE laureola L. *Immergrüner Kellerhalss.*

ODOR nullus. SAPOR acerrimus.

VIS NOXIA præcedentis.

ANTIDOTA eadem.

DAPHNE CNEORUM.

DAPHNE Cneorum L. *schweizerischer Kellerhalss.*

VIS NOXIA præcedentis.

DAPHNE GNIDIUM.

DAPHNE Gnidium L. *Italienischer Kellerhalss.*

VIS NOXIA præcedentis.

CNEORUM TRICOCCUM.

CNEORUM tricoccum L. *Zeiland.*

ODOR nullus. SAPOR acerrimus.

VIS NOXIA convenit cum Daphnide laureola.

AMYRIS TOXIFERA.

AMYRIS toxifera L. *Giftbaum.*

Vis noxia. E trunco arboris ſuccus nigerrimus effluit, qui ab incolis Carolinæ venenatus cenſetur.

RHUS VERNIX.

Rhus vernix L. *Firnisbaum.*

Odor plantæ ſauciatæ, ſuccum lacteum ſtillantis ingratiſſimus.

Vis noxia. Sola evaporatio præſertim calidis æſtatis diebus & fumus ligni recentis præſertim vero adtactus ligni, vel ejus ſucci oculorum pruritum, parvas urentes puſtulas, tumores dolorificos faciei, manuum & ſæpe totius corporis excitat. Operarii, qui vernicem ex hac arbore extrahunt, eryſipelate univerſali intra diem afficiuntur, facies deformatur, corpus intumeſcit, quaſi lepra infectum videtur, cutis ubique crepat, unde multum ſeri effluit, demum cutis exſiccatur, decidit & nova ſuccreſcit.

Nihilominus tamen ſunt nonnulli, quibus arborem hanc manibus contrectare, excorticare, lignum inter digitos terere, ſucco inungi impune licet.

Antidota. Cura petitur ex hydragogo vehementi, dein balnea in decocto cimarum abietis, & corticis caſtanearum cum nitro & baſella,

ſtuphæ hujus decocti adhibentur & cinis baſellæ vulneribus inſpergitur. *

RHUS RADICANS.

RHUS radicans L. *wurzelnder Sumach.*

VIS NOXIA at multo debilior quam præcedentis.

RHUS TOXICODENDRON.

RHUS Toxicodendron L. *Eichenblätterrichter Giftbaum.*

VIS NOXIA præcedentis. Succus ejus in nonnullorum corpus nullas exerit vires; cum aliorum cutim adeo afficiat, ut deſquamari debeat. Idem ſuccus in vulnus canis vel gallinæ immiſſus, aut cum carne illis exhibitus, nil præter leves ſpaſmos contractionesque produxit.

ANTIDOTA. Applicetur lac cum herbis emollientibus in quo camphora ſoluta.

SCILLA MARITIMA.

SCILLA maritima L. *Meerzwiebel.*

ODOR bulbi recentis vix ullus. SAPOR intenſius amarus, acris, nauſeoſus, diu inhærens. *Siccatione* manet amarities, perditur acredo.

VIS NOXIA. Largior doſis ventriculum valde offendit, appetitum dejicit, non raro vomitum

---

* *Cel.* DU HALDE *Hiſtoire de la Chine* p. 317.

movet, in quibusdam alvum torminoſam & ſpeciem dyſenteriæ producit, imo in ſubjectis ſenſilioribus alvi tormina in convulſiones, ut in infante vidi, tranſeunt. Sanguinis craſſim diſſolvit, hinc in hydropicis quandoque ab ejus largiori uſu, intenſior quandoque ſanguineus urinæ color, fœces alvinæ & ſerum hydropicum ſanguine conſpurcata. Scilla muribus venenum eſt.

ANTIDOTA mucilaginea, oleoſa, lac, nervina.

VIRTUS MEDICATA. *Oxymel ſcilliticum* eſt præſtantiſſimum ſolvens, exſpectorans & diureticum in aſtmate pituitoſo & hydrope. Sed in aſcitide, ubi ardor viſcerum, pulſus durus, heparque infarctum eſt, nocet, ſcirrhos viſcerum irritat.

EXCOECARIA AGALLOCHA.

EXCOECARIA Agallocha L. *blindmachender Baum,*

VIS NOXIA. Magnam quantitatem ſucci lactei acerrimi maxime in ramis hæc arbor continet; adeo ut vulnerata planta ſuccus vi maxima exſiliat, qui cutim immediate attingens, non tantum dolores vehementiſſimos excitat, ſed etiam maxime ſi ad oculos pervenerit, inflammationem, tumorem & niſi citam adferas opem, cœcitatem cauſat. *

* RUMPF. l. c. p. 237.

ANTIDOTA. Applicetur cataplasma e lacte, emollientibus & anodynis.

ANACARDIUM OCCIDENTALE.

ANACARDIUM occidentale L. *abendländische Elephantenlaus.*

ODOR receptaculi maturi süavis. SAPOR testæ causticus, os inflammans, at sapor nuclei gratus ut amygdalæ dulcis.

VIS NOXIA fructus recens cum testa deglutitus nocuus.

ANTIDOTA antacria.

VIRTUS MEDICATA. Incolæ Jamaicæ fabas has carbonibus injiciunt, donec exterius putamen, quod acre est, dehiscat & separari possit, atque nucleum dein comedunt. Oleum acre sub fructus tostione transsudans ad verucas & clavos delendos adhibent.

ANACARDIUM ORIENTALE.

ANACARDIUM orientale. * *Morgenländische Elephantenlaus.*

VIS NOXIA. Succus diploes oleosus, ater, acerrimus, hinc venenatus.

* *Ill.* BERGII *m. m.* p. 887. Statuunt quidam, nuces has ab *Avicennia tomentosa* L. esse. Sed *Cel.* JACQUIN, qui Avicenniam in solo natali examinavit, id negat.

VIRTUS MEDICATA. Succus diploes potiſſimum ab Indis uſurpatur ad lintea litterarum notis inſignienda, hæc nigrities nec ſalibus lixivioſis nec ſapone deleri ſe ſinit; & ſuccus utut valde cauſticus eſt, lintea tamen non corrodit.

CARYOTA URENS.

CARYOTA urens L. *brennende Palme.*

ODOR baccarum nullus. SAPOR ardens, cauſticus.

VIS NOXIA. Baccæ ob acrimoniam cauſticam ventriculo ſine inflammationis metu ingeri nequeunt.

ANTIDOTA antacria.

VIRTUS MEDICATA. Apices foliorum ab Indis forma oleris præparantur & comeduntur. E medula caulium ſpeciem Sagu conficiunt.

ARUM MACULATUM.

ARUM maculatum L, *gemeine Aronswurz.*

ODOR radicis recentis nullus. SAPOR primum inſipidus, mox vero pungens, qui ſenſus punctorius paullatim increſcit haud aliter ac mille acus pungerent, ſenſatio diu inhæret etiamſi os eluatur aqua pura; oleoſis vero mitigatur. *Diu ſiccatæ* vero radicis ſapor mitis, farinaceus eſt & iners.

VIS NOXIA. A majore recentis radicis dosi cardialgia lethalis, * vomitus cruentus, inflammatio ventriculi.

ANTIDOTA. Radix exsiccata, aut in vino vel aceto macerata mitior evadit.

VIRES MEDICATA. *Radix* magno cum successu ad fundendam pituitam, ad erigendas atoni ventriculi vires, & obstructiones hypochondriacorum solvendas adhibetur in anorexia a colluvie pituitosa, in cephalæa sympatica, ** asthmate pituitoso, cachexia, febribus intermittentibus, subito ingruente aphonia, *** & paralysi debellanda. *Folia* iisdem at minoribus quam radix, pollent viribus. Usus *externus* ad ulcera inveterata & cariosa forma cataplasmatis adhibetur.

Expresso radicis succo radix in nonnullis regionibus in escam cedit.

---

* *Ill. L. B.* DE STÖRK juvenem cardialgia rapi vidit. Ab infuso foliorum recentium cardialgia lethalis, *Ill.* HALLER l. c. p. 160. Ab infuso foliorum vomitum cruentum adnotavit STEHELINUS.

** *Ill.* BERGIUS l. c. p. 723. Pulvis ari compositis dicit, pertinacissimas cephaleas sympaticas, quæ omnes eludunt medelas, curat.

*** *Cel.* BURGGRAF *Lexic. univers. med.* 1. p. 1092.

ARUM DRACUNCULUS.

ARUM Dracunculus L. *Schlangenkraut.*

VIS NOXIA. Radicis ſapor urens analogiam cum priori monſtrat.

ARUM DRACONTIUM.

ARUM Dracontium L. *amerikaniſche Aronswurz.*

VIS NOXIA præcedentis.

ARUM COLOCASIA.

ARUM Colocaſia L. *Colocaſia. Egyptiſche Aronswurz.*

VIS NOXIA. Totius plantæ ſapor ardens, acerrimus.

VIRTUS MEDICATA. Acerrima hæc radix coćta vel aſſata nutriens & ſapidiſſimus fertur eſſe cibus; hinc etiam radix cruda dicitur eſculenta eſſe, ideo in Aegypto toti agri hac planta ſunt conſiti. Tenella folia & caules forma acetarii comeduntur.

ARUM ESCULENTUM.

ARUM eſculentum L. *eſsbare Aronswurz.*

VIS NOXIA. Arum hoc crudum acerrimum, corroſivum & lethale eſt.

VIRTUS MEDICATA. Hoc arum in Africa & Ame-

merica editur coctum in duplici aqua vel assatum.

ARUM VIRGINICUM.

ARUM virginicum L. *virginische Aronswurz.*

VIS NOXIA præcedentis.

VIRTUS MEDICATA. Radix, quæ quandoque crassitiem hominis adulti obtinet, ab Americanis vel assata vel cocta editur, saporem solani tuberosi vel convolvuli Batatas referre dicitur cocta. *

ARUM ARBORESCENS.

ARUM arborescens L. *Aronsbaum.*

VIS NOXIA. Tota planta succo acerrimo turget. Caules cocti tamen pro olere eduntur ab Americanis.

ARUM SEGUINUM.

ARUM seguinum L. *Aronswurzel mit Blumen ohne Blätter.*

VIS NOXIA. Succo turget acerrimo, qui sola lingua gustatus aphoniam inducere dicitur.

---

* *Cel.* KALMS *Reise nach dem nördlichen Amerika. Göttingen* II Theil p. 273. & 426. III Th. 1764. p. 67.

CALLA PALUSTRIS.

CALLA palustris L. *Sumpf-Calla.*

ODOR radicis recentis debilis, subaphrodisiacus. SAPOR acris; masticata primum insipida dein pungens, qui sensus punctorius sensim increscit etiam abjecta radice & post vehemens fit, manifestans se in toto ore cum affluente saliva copiosa & tenaci molestissimus, inhaerens, durans, labiis ipsis pallescentibus, exsanguibus quasi, obstupescentibus & velut aqua fervida adustis, tandem sponte evanescunt hae sequelae. *

VIS NOXIA. Radix saporem habet urentem fere causticum ignis adinstar, attamen, quod mirum est, ex ea panem conficere norunt Westrobothinenses, Ostrobothinenses & Novaculae lapponiae. **

EUPHORBIA OFFICINARUM.

EUPHORBIA officinarum L. *gemeines Euphorbium. Gummi Euphorbii.*

ODOR gummi debilis. SAPOR primum nullus, deinde valde punctorius, calidus, nauseosus,

---

* *Ill.* BERGIUS m. m. p. 724.

** *Cel.* KALM l. c. III Th. p. 68. & LINNÉ *flora lapponica* p. 320.

inhærens. *Maſticata* hæc gummi-reſia inter dentes friabilis, ſolvitur in ore, linguam & fauces pungit uti mille acus, fere ut radix ari, ſed fervida ſimul ſentitur & diutiſſime inhæret, quamvis fauces aqua frigida ſæpius eluantur.

VIS NOXIA. Interne data vi ſua cauſtica inflammationem oris, ventriculi, inteſtinorum, emeto-catharſim, dyſenteriam dolentiſſimam altero die lethalem, convulſiones periodicas cum graviſſimis doloribus, ſitim, ſingultum, animi deliquia, ſudorem frigidum, mortem, in ducit.

Euphorbium *externe* cuti applicatum rubo- rem inflammatorium, veſicas, eroſionem partium mollium & ipſorum oſſium.

Naribus forma pulveris attractum vehementiſſimam ſternutationem, ingentem capitis, faciei & oris intumeſcentiam inflammatoriam cum dyſuria cauſat.

ANTIDOTA. Obvolventia oleoſa, mucilaginoſa, lac, antacria.

VIRTUS MEDICATA. Ob vim ſumme cauſticam & inflammantem nunquam interne tuto datur. Nec vis ſternutatoria tuto adhibetur. *Tinctura* in carie oſſium, & decoctum in ſcabie equorum laudatur.

EUPHOR-

EUPHORBIA ANTIQUORUM.

EUPHORBIA antiquorum L. ſeu *Tithymalus, wahre Euphorbie.*

VIS NOXIA. Omnes Euphorbiæ ſeu Tithymali in eo conveniunt, ut ſint valde acres, cauſticæ hinc interne propinatæ volentiſſime ſurſum & deorſum purgant, atque inteſtina inflammant.

EUPHORBIA CANARIENSIS.

EUPHORBIA canarienſis L. *canariſches Euphorbium.*

VIS NOXIA præcedentis.

EUPHORBIA TIRUCALLI.

EUPHORBIA Tirucalli L. *oſtindiſches Euphorbium.*

VIS NOXIA præcedentis.

EUPHORBIA PEPLUS.

EUPHORBIA Peplus L. *runde Wolfsmilch.*

VIS NOXIA præcedentis.

EUPHORBIA LATHYRIS.

EUPHORBIA Lathyris L. *Springkörner. Catapučia minor.*

ODOR nullus. SAPOR vix ullus. *Maſticati* ſe-

minum nuclei teneri ſunt, poſtea acres, linguam & fauces rodunt, diu inhærent.

VIS NOXIA draſtice purgans.

EUPHORBIA HELIOSCOPIA.

EUPHORBIA helioſcopia L. *Sonnenwolfsmilch.*

ODOR debilis, herbaceus. SAPOR acris. Tota planta lacteſcens, lacte albo e corticali parte plantæ promanante.

VIS NOXIA rubefaciens, draſtice purgans. Capræ & vaccæ hac planta abſque ulla noxa præter ventris fluxum veſcuntur. At caro illorum peſſimi & nauſeoſi ſaporis evadit.

VIRTUS MEDICATA in tinea & verrucis lac illinitur.

EUPHORBIA VERRUCOSA.

EUPHORBIA verrucoſa L. *warzigte Wolfsmilch.*

VIS NOXIA præcedentis.

EUPHORBIA PLATYPHYLLOS.

EUPHORBIA platyphyllos L. *breitblätterichte Wolfsmilch.*

VIS NOXIA præcedentis.

EUPHORBIA ESULA.

EUPHORBIA Esula L. *kleine Wolfsmilch.*

VIS NOXIA præcedentis.

EUPHORBIA CYPARISSIAS.

EUPHORBIA Cyparissias L. *Cypressenwolfsmilch.*

VIS NOXIA præcedentis.

EUPHORBIA PALLUSTRIS.

EUPHORBIA pallustris L. *Sumpfwolfsmilch.*

VIS NOXIA præcedentis.

EUPHORBIA HIBERNA.

EUPHORBIA hiberna L. *Irrländische Wolfsmilch.*

VIS NOXIA præcedentis.

EUPHORBIA CHARACIAS.

EUPHORBIA Characias L. *französische Wolfsmilch.*

VIS NOXIA præcedentis.

EUPHORBIA AMYGDALOIDES.

EUPHORBIA amygdaloides L. *kleine Wolfsmilch mit Mandelblättern.*

VIS NOXIA præcedentis.

EUPHORBIA SYLVATICA.

Euphorbia sylvatica L. *Waldwolfsmilch.*

Vis noxia præcedentis.

EUPHORBIA EXIGUA ACUTA.

Euphorbia exigua acuta L. *kleine Steinwolfsmilch.*

Vis noxia præcedentis.

EUPHORBIA MAURITANICA.

Euphorbia mauritanica L. *Mauritanische Wolfsmilch.*

Vis noxia præcedentis.

EUPHORBIA NERIFOLIA.

Euphorbia nerifolia L. *Wolfsmilch mit Oleander Blättern.*

Vis noxia præcedentis.

RANUNCULUS ACRIS seu PRATENSIS.

Ranunculus acris L. *brennender Hahnenfuss. Schmalzblümlein.*

Vis noxia. Acris est tota planta, at germina florum urentius feriunt linguam, pertinaciorem dolorem & citius se manifestantem inducunt. Applicatio *externa* intolerabilem, urentissimum dolorem, & profunda ulcera, si diu

ſuper cute relinquatur, atque animi deliquia cauſat. Copioſe in paſcuis creſcens epidemiæ pecudum ſæpe ſæpius eſt cauſa. In articulis, quibus applicabatur, immobilitatem genuit.

ANTIDOTA. Augent acrimoniam acetum, mel, ſaccharum; vinum ejusque ſpiritus, acida mineralia, oleum tartari per deliquium, aliaque ſapida. Nec minuit eandem vinum dulce, caſtoreum, Meliſſa vel Meliſſophyllum. Inter plantas ſeptingentas exploratas unice folia *acetoſæ* manducata vel contuſa acrimoniam enervant, incaſſum vero ſuccus ejusdem tentabatur. Proxime vi acetoſæ accedunt *baccæ immaturæ ribium rubrorum*. *Aqua* vero frigida omnibus antidotis antecellit in veneno ranunculorum mitigando. * Ulcera pertinacia a ranunculis excitata *balſamus peruvianus* optime curat.

VIRTUS MEDICATA. Medici antiqui cantharidum loco ranunculos applicabant. Folia ranunculi in mortario ligneo vel marmoreo contuſa & multo ſucco madentia per emplaſtrum denarii amplitudinis foramine perforatum applicantur, ſuperimpoſito emplaſtro non perforato, & duarum horarum ſpatio totus apparatus reliquitur, tandem aufertur, in tenero & depilato loco cutis aperitur, in capitis

* *Cel.* KRAPF l. c. p. 101.

parte capillata mora trium vel quatuor horarum relinqui poteſt. Hoc epiſpaſticum in hemicrania atroci, medio loco dolenti impoſitum; in malo iſchiadico, in podagra, in inveteratis articulorum doloribus quandoque profuit. * Demum forma epicarpii in intermittentibus laudatur.

Sed hæc epicarpia nimis diu relicta profunda & peſſima ulcera excitant, aut febrem intempeſtive fugant, unde hydrops & alia mala ſæpe ſequuntur. Puer octennis tali epicarpio a febre liberatus mox in aſcitem cum hydrocele incidit, & ulcus ſibi contraxit ligamentum annulare & tendines flexorum digitorum afficiens.

RANUNCULUS SCELERATUS.

RANUNCULUS *ſceleratus* L. *Gifthahnenfuſs.* ** *Ranunculus paluſtris.*

ODOR. Planta recens in mortario contuſa, ſpiritum inodorum ſpargit, acrem, nares oculoſque ferientem, qui mucum e naribus & lacrumas ex oculis prolicit. SAPOR. Succus expreſ-

---

* *Ill.* MURRAY l. c. *vol.* III. p. 79.

** *Cel.* KRAPF *experimenta de Ranunculorum nonnullorum venenata qualitate, horumque externo & interno uſu.* Vindob. 1766.

ſus apici linguæ in pauciſſima tantum quantitate applicatus excitat dolorem urentem.

VIS NOXIA. Folioli recentis medietas vel & floſculus unus parum percontuſus a prandio lauto deglutitus, mox in diverſis abdominis partibus produxit dolores ingratiſſimos cum levibus animi deliquiis & internarum abdominis partium agitationibus quaſi convulſivis, diu perſeverantibus. Eosdem effectus edidere duæ guttulæ ſucci expreſſi foliorum.

Canis poſt deglutitum ſuccum reddebatur anxius, vomebat, ſe agitabat, ejulabat; oblata dein aqua & magna licet quantitate potata nihil melius habuit. Vomitus, contorſiones & inquietudo ingens per noctem perſtitere. Cadaver canis ſclopeto occiſi exhibuit ventriculum contractum, in variis locis inflammatum, ruberrimum, in interna ſuperficie eroſum: Pylorus tumidus, rubro-liveſcens, arctatus ita fuit, ut vix pervius permaneret.

VIS NOXIA EXTERNA. Mendici aſtuti nundinas petentes ranunculo exulcerant pedes, ut miſerationem in ſe convertant. * Applicatio externa in Centurione ad os uſque cum immanibus doloribus penetrans ſævum ulcus per plures menſes reliquit. Auriga inde inter paucas horas immenſam veſicam per totum bra-

* *Ill.* LINNÆI *Flor. Suec.* n. 499.

chium cum febre, delirio, phrenitide, rabiei ſpecie, imo gangrænam ſibi contraxit. *

ANTIDOTA. Hauſtus aquæ frigidæ. Acetoſæ folia, baccæ ribeſiorum rubrorum immaturorum, minus tamen quam acetoſa folia, atque balſamus peruvianus, acrimoniam mitigant. Coctura longior adeo domat acritatem, ut oleris inſtar a paſtoribus Murlachiæ cum debito condimento ranunculus hicce comedi ſoleat. Ulcera a ranunculo excitata balſamo peruviano curantur.

VIRTUS MEDICATA. Succi Drachma dimidia cum unciis ſex aquæ fontanæ diluta tuto deglutitur. Hæc forma vel in decocto ſine noxa tentari poterit in morbis, qui ſolvente, ſtimulante & diuretica medicina opus habent. In tuſſi ab acri ſtimulo, ab excoriatione vel catarrho incipiente profuit, in ſene decrepito ſic dyſuriam ſanavit, ulcera pulmonum depuravit, venerem effœtam reſtituit. **

Plantæ herba & flores, ad manipulos duos per bihorium decocti innocuum cibum præprimis in annonæ difficultate præbet. Demum incipiente catarrho & tuſſi ab acri vel eroſione ut remedium leniens laudatur. *Succus expreſſus* cum centupla aquæ vel frigidæ vel

---

* *Ill.* TISSOT *epiſt. med. pr.* 317.

** *Cel.* KRAPF l. c. p. 22 & p. 103.

tepidæ debilitatus tuto ut remedium ſolvens & penetrans in morbis cutaneis comendatur.

RANUNCULUS FLAMULA.

RANUNCULUS Flamula L. *kleiner Sumpfhahnenfuſs.*

VIS NOXIA. Scelerato haud inferior eſt acrimonia cauſtica. Externe applicata planta veſicatorii vices agit. Mendicantes ſibi crura & lacertos hac ipſa planta dilaniant, quo poſſunt impudentius ſtipem a transeuntibus aucupari. Quam fraudem veſiculæ parvæ circa ulcera præſentes forte detegunt. Matrona quædam, ut tolleret obſtinatam febrem, prope carpum ſiniſtro antibrachio Flammulam impoſuit. Quum per nychthemerum integrum effectu deſtitueretur, ei adhuc per dimidium diem moram conceſſit, ſed die poſt locus applicationis albus, inſenſibilis, durus exſtitit, doluitque intenſe brachium & locus dictus poſtea in ſphacelum tranſiit, ita ut tendines muſculorum & ipſum os in conſpectum prodirent, antiſeptis tamen ſanitas priſtina reſtituebatur. *

Interne aſſumpta planta eosdem triſtes facit effectus ac de ſcelerato dixi. Animalia hanc plantam non attingunt, quamdiu in ſtatu ſano verſantur aut non ingenti compellan-

* *Ill.* MURRAY *app. med. vol.* III. p. 87.

tur fame, ovibus comesta phthisim purulentam, equis vero morbum hepatis hydatidosum procreant.

ANTIDOTA præcedentis. Siccata planta viribus causticis orba est & pecudibus impune in pabulum cedit.

VIRTUS MEDICATA. Antiquis jam ad exstirpandos pedum clavos & verrucas in auxilium vocata est, item tumoribus induratis discutiendis applicabatur. Imponi solet carpis appropinquante paroxysmo febris intermittentis.

RANUNCULUS BULBOSUS.

RANUNCULUS bulbosus L. *Rübenhahnenfuss.*

VIS NOXIA. Hæc species ranunculo scelerato acrior est & eadem symptomata creat, sed majori longe gradu.

ANTIDOTA ranunculi scelerati.

VIRTUS MEDICATA. Bulbi virides sub sabulo per integram hiemem recentes servari possunt pro scopo vesicante. Taleolus ejus digito interius applicatus jam post duo minuta prima ustionis sensum causat, sensim vesica generatur sero plena, quam excipit ulcus dolens, tardius pus cocipiens & tardius consolidandum.

RANUNCULUS FICARIA.

RANUNCULUS Ficaria L. *Scharbockskraut*,

klein Schölkraut, Schmalzsternblume. Chelidonium minus.

ODOR herbæ recentis contusæ debilis nasturcinus. SAPOR acriusculus, fauces irritans. Inter ranunculos hæc species minus acris, forte quia planta vernalis est. Radix recens, si ante florescentiæ tempus effodiatur, acris est ita, ut fortiter linguam vellicet & simul ingrato styptico, primum acido, dein amarescente nauseoso sapore prædita.

VIS NOXIA. Recens contusa cuti applicata vesicantis vices agit, si diutius super cutim relinquatur.

VIRTUS MEDICATA. Folia verno tempore lecta in Uplandia inter olera coquuntur. Coctione enim mitescit sapor acriusculus. Decoctum ad hæmorrhoides & scorbutum curandum laudatur. Alii succum expressum cum axungia coctum unguenti forma externe ad hæmorrhoides applicant.

RANUNCULUS THORA.

RANUNCULUS Thora L. *schweizerischer Hahnenfuss.*

ODOR nullus. Radix *masticata* fere insipida: at folia linguæ igneum imprimunt saporem.

VIS NOXIA. Hæc planta excepta radice, scelerato non mitior est. Folia tamen maximam

acrimoniæ partem amittunt, dum ſemina maturescere incipiunt, ac totius plantæ evaneſcit acredo, ſi exſiccatur, aut coquitur. Externe applicata vel interne ſumpta eosdem edit præter invincibilem pigritiem effectus, quos de ranunculo ſcelerato memoravi. Populi antiqui ſucco hujus ranunculi tela imbuiſſe dicuntur, quo poſſint magis lethale vulnus infligere.

ANTIDOTA præcedentis.

RANUNCULUS ARVENSIS.

RANUNCULUS *arvenſis* L. *Ackerhahnenfuſs.*

VIS NOXIA. Quamvis radix & ſemina nocivos in humano corpore non edant effectus; foliis tamen eadem acrimonia ineſt ac bulboſo, qui in germinibus florum urentior adhuc.

ANTIDOTA. Drachma ſemis ſucci miſta ℥ iij aquæ ita mitis fit, ut in ore detineri & tolerari acritas queat. Unciæ vero octo aquæ totam acrimoniam adeo delent, ut impune ægris abſque noxa fuerint ingeſta. Imo functionum animalium major obſervabatur agilitas. *

RANUNCULUS LINGUA.

RANUNCULUS *Lingua* L. *groſſer Sumpfhahnenfuſs.*

---

* *Cel.* KARPF. l. c.

VIRTUS NOXIA prioris. Vis caustica in foliis præprimis & seminibus sita.

RANUNCULUS ALPESTRIS.

RANUNCULUS *alpestris* L. *Alpenhahnenfuss. Jägerkraut.*

VIS NOXIA. Planta acerrima & vesicans. Aqua destillata drastice purgat.

ANTIDOTA eadem; nempe aqua, acetosæ folia, baccæ ribium ruborem immaturæ.

VIRTUS MEDICATA. Venatores in alpibus hunc ranunculum contra vertiginem masticare solent.

RANUNCULUS POLYANTHEMOS.

RANUNCULUS *polyanthemos* L. *blumenreicher Hahnenfuss.*

VIS NOXIA acris, vesicans.

ANTIDOTA eadem.

VIRTUS MEDICATA quondam vices vesicatorii gerebat. *

RANUNCULUS ILLYRICUS.

RANUNCULUS *Illyricus* L. *Illyrischer Hahnenfuss.*

VIS NOXIA congruit cum ranunculo bulboso.

---

* *Cel.* BAUHIN *histor. plant.* III Th. 416.

RANUNCULUS GRAMINEUS.

RANUNCULUS gramineus L. *grasartiger Hahnenfuſs.*

VIS NOXIA. Radix, præſertim vero flos valde acris.

RANUNCULUS ASIATICUS.

RANUNCULUS aſiaticus L. *Ranunkel. Gartenranunkel.*

VIS NOXIA. Foliorum ſapor nauſeoſus & acris. Obſervata practica de illorum indole venenata non proſtant.

RANUNCULUS AQUATILIS.

RANUNCULUS aquatilis, L. *Waſſerhahnenfuſs.*

VIS NOXIA. Acrimonia hujus plantæ ut etiam præcedentis ſpeciei differt pro diverſitate ſoli, ubi creſcit. Herba antequam flores prodierunt, longe magis vero ipſi flores cuti applicati veſicas attolunt.

ANTIDOTA præcedentium.

VIRTUS MEDICATA. Hæc planta ad uſus medicos needum adhibita fuit.

RANUNCULUS PLATANIFOLIUS.

RANUNCULUS platanifolius L. *Ahornblätterichter Hahnenfuſs.*

VIS NOXIA. Foliorum acritas minor eſt, quam in reliquis huc uſque recenſitis ranunculorum ſpeciebus. *

RANUNCULUS BREYNIUS.

RANUNCULUS Breynius L. *Breyniſcher Hahnenfuſs.*

VIS NOXIA. Flores acritate urente pollent majore quam ranunculus ſceleratus & bulboſus. At horticultura multum hanc acrimoniam mitigat.

RANUNCULUS SARDOUS.

RANUNCULUS Sardous L. *Eppichblätterichter Hahnenfuſs. Apium riſus.*

VIS NOXIA piſtilla florum linguæ ardorem dolentiſſimum & cuti per 12 horas applicata veſicam inducunt. Uſus internus riſum ſardonium & mortem cauſare dicitur. Reliquæ plantæ partes mites ſunt.

Ranunculus *auricomus*, *repens*, *lanuginoſus* & *pyreneus* acrimonia cauſtica carent.

RAPHANUS RAPHANISTRUM.

RAPHANUS Raphaniſtrum L. *Ackerrettig, Ackerkal, Hederich.*

---

* BAUHIN l. c. III. p. 859.

ODOR debilis nafturcinus. SAPOR fimilis.

VIS NOXIA. Semina hujus plantæ cum farina hordeacea in panem cocta, in quibusdam Sueciæ regionibus morbum funeftum convulfioni cereali fimillimum, *raphania* nuncupatum, produxiffe dicuntur. * At recentiora experimenta docuere talem panem nec animalibus, nec infantibus nec adultis hominibus in cibum adhibitum attuliffe ullum damnum. **

VIRTUS MEDICATA. Herba forma acetarii vel oleris in fuecia adhibetur. ***

SECALE CORNUTUM.

SECALE cornutum feu *corniculatum. Mutterkorn, Kornzapfen. Clavus fecalinus. Ergot. Seigle ergotè.*

Eft SECALIS *cerealis* L. morbofa excrefcentia, qua fpicæ fecalinæ evadunt nigræ, incurvatæ, ut gallinarum gralli, longiores, atque parenchyma continent livefcens, fubfarinofum, rancidum, combuftibile.

ODOR feminum fub pulverifatione affurgens nares titilat tabaci adinftar. SAPOR farinofus, dein

---

* *Ill.* LINNE *amœnitas academicæ T.* VI. *p.* 430.

** *Schwedifche Abhandl.* 33 *Band* p. 30. Hinc Linnæi Raphania ab alia caufa quam a raphaniftri femine originem habuiffe opinor.

*** *l. c. p.* 29.

ranci-

rancidus, nauſeoſus, mordax, ſiccitatem ardentem ori & faucibus imprimens, diuque adhærens, nec aqua pura nec aqua calcis nec aceto delenda, ſolo lacte mitiganda. Aqua ſtillatitia deguſtata ardorem & ſiccitatem in ore relinquit.

Eſt vero ſecale cornutum *venenatum* a ſecali *luxuriante* ſeu cornuto *ſano*, quod parenchyma farinaceum ſanum recondit & venenatum non eſt, bene diſtinguendum. Innocui clavi ſecalini *foraminulo* carent, quo foraminulo ab inſectis forſan inflicto clavi infecti notantur. Semina infecta terræ commiſſa *non germinant*. *Culmus infectus* minor manet & citius ſtramineſcit quam culmi ſani.

Cauſa diſponens ad cornutionem ſecalis videtur anni tempus humidum cum ſubſequenti ſolis vehementiori ardore eſſe.

Cauſa intoxicans clavos ſeu cornicula ſecalina, videtur inſectum eſſe, quod amylum conſumit & gluten remanens in ſemine veneno inficit, inde foraminulum in clavis infectis. Non videtur ſeminum corruptio a rore venenato fieri, cum nunquam omnia ſemina ſed ſolummodo quædam in uno eodemque culmo infecta deprehendantur. Hinc hypotheſis, quæ ab inſecto quodam hoc venenum ſeminibus inferri opinatur, non improbabilis.

VIS NOXIA. Panis e ſecali corrupto confectus nec bene fermentat, nec bene coqui ſe ſinit, ſed glutinoſus & nauſeoſus manet. Farina ſecalis corrupti vulneri inſperſus ſanguinem ſpiſſat, initio ardorem, dein ſtuporem in vulnere & digitis cauſat. Panis talis ventriculo ingeſtus ebrietatem, laſſitudinem, ſtuporem artuum & cutis ſenſum formicationis, tandem articulorum contractionem ſpaſticam cum agitatione convulſiva & dolore vehementiſſimo periodice recurrente, cauſat, hicce morbus *Raphania* dicitur. Horum quidam ſimul evadunt orthopnoeici, maniaci, epileptici, catarractoſi, tabidi, multi laborant ſimul ſiti, bulimia, exanthematibus purpureis, ulceribus cutaneis. Durat morbus a 10 diebus ad 3 menſes & ultra. Multi poſt integrum annum menſe Januario & Februario recidivam patiuntur. * Aliis prægreſſa formicatione, dolore & ſtupore pedes ad tibiam; manus ad brachia uſque ita exſiccantur & nigreſcunt ac ſi fumo eſſent induratæ, partes mortuæ, ſiccæ, indolentes, corrugatæ deprehenduntur. Hoc ſymptoma *Necroſis cerealis* audit. Necroſis demum ſiſtitur in tarſo, tibia, genu &c.

---

* *Cel.* TAUBE *Geſchichte der Kriebelkrankheit. Götting.* p. 97. qui optimus de raphania author eſt.

& tunc linea humida, putridi artus integri aut partes mortuæ per frusta a vivis sine hæmorrhagia segregantur, aliquamdiu ligamentis, tendinibusque nondum dissolutis adhærentes. Sanguis est niger, viscidus & veluti siccus & caro est carbonis instar nigra, indurata, tenax.

Videtur secale cornuta in *climate frigidiori* raphaniam *spasmodicam*, in *calidiori* raphaniam *necroticam* producere.

ANTIDOTA. Panis, cujus pars decima nona secale corruptum fuit hominibus & secale corruptum cum lacte cani datum non nocuit. Ergo lac antidotum est. *

MEDELA raphaniæ cerealis exigit, ut *vomitoriis* reiteratis ** ventriculus a saburra glu-

---

* *Ill.* TISSOT *von Nervenkrankh.* 4 *B.* p. 236. *Cel.* POLUCHE dicit. non solum animalia, quibus experimenti causa secale cornutum dabatur, sed etiam rusticos, qui panem ex hoc secali manducabant, diæta lactea restituebat. *Journal Encyclopedique* 1772. T. II. *Fevrier.* p. 122. Infantes a matre raphania laborante lactati, morbo non inficiebantur.

** Nempe ex 10 granis tartari emetici in lib. aquæ solutis, difficulter enim tales ægroti ob irritabilitatem ventriculi quasi deletam vomunt, & actio tartari emetici per alvum nihil juvat.

tinosa evacuetur, dein intestina ope salis amari ad ℥ ij dati depurentur. Verminosis simul mane ac vesperi 10 grana mercurii dulcis per aliquot dies exhibeantur. Tandem sudor promoveatur ope aceti camphorati cum radice ari & oleo animali DUPPELLII, vel ope salis cornu cervi & laudani liq. * cochleatim ingesti. Spasmus pertinax crurum *vesicatoria* ad ea exigit, in orthopnoea dorso, in strangulatione colli nuchæ applicentur.

Venæsectio, nisi plethora valde urgeat, semper in hoc morbo noxia fuit. Stupiditas & dolor topicus fixus *hirudinibus* vel *scarificatione* optime tolluntur. Frictiones & extensiones membrorum spasmum & formicationem sublevant, præsertim vero balnea calida, electrisatio, & *linimentum* ex butyro, spiritu vini & camphora.

Medela necroseos exigit, ut evacuatis primis viis, membra stupore affecta illico *oleo terebinthinæ* sæpius laventur, quo remedio sæpe necrosis impeditur. ** Si sola cutis exulce-

---

* *Schwed. Abhandl.* 33 Band p. 161.

** *Cel.* TAUBE l. c. p. 152.

rata ſecedit, atque ulcus gangræneſcens relinquit, *unguentum ſaturninum* opem tulit. * Cortex peruvianus externe & interne cum lacte datus in ipſa gangræna ſicca profuit. ** Cortex peruvianus in aqua calcis coctus addito ſale ammoniaco fomentum ſiſtit egregium, quo altero vel tertio die ſphacelus ſiccus ſiſtitur. *** Alii in hac gangræna laudant *fomentum* ex aluminis calcinati ℥ iv. vitrioli romani & ſalis culinaris āā ʒ iij in ℔ iij ad remanentiam ℔ iß coctis. Hoc brevi format cruſtam, qua decidua ſequens *unguentum* applicetur. ℞. Olei olivarum ℔ iij vini boni menſura ſemis, terebinthinæ crudæ ℔ j ceræ flavæ ℔ ß, ligni ſantali rubri ℥ ij *) Amputatio in parte ſana ex 20 necroticis ægrotis vix unum ſervavit. **)

---

* *Idem* p. 153.

** *Idem* p. 197.

*** *Idem* p. 219.

*) *Sammlung der Aufſäze und Beobacht. aus den Schriften, der mediciniſch. Geſellſchaft zu Paris* p. 403.

**) *Idem l. c.* p. 402.

USTILAGO FRUMENTI.

USTILAGO FRUMENTI, der Kornbrand, Eſt degeneratio ſubſtantiæ farinaceæ ſeminum in maſſam nigram vel fuſcam pulverulento-glutinoſam, inſtar halecis infumati fœtentem: Reliquæ plantæ partes ſanæ permanent, ſemina infecta exterius rotundiora & craſſiora videntur.

Hæc degeneratio rariſſime aggreditur ſecale ſed utplurimum hordeum, triticum, avenam, ſpeltam & frumentum turcicum.

VIS NOXIA. Exigua quantitas frumenti uſtilaginei non cenſeatur noxia. * Major vero doſis certo nocet.

Panis inde confectus non bene fermentat nec ſufficienter coqui ſe ſinit, manet glutinoſus, gravis, nigricans & inaſſuetis nauſeoſus. Morbos chronicos abdominis & cutis inducens. Semina uſtilaginea a viro quodam deglutita dolores artuum cauſabant, qui non niſi ſuborta diarrhæa ceſſabant. **

---

* *Cel.* CAMERER *de uſtilagine frumenti. Tubing.* 1709.

** *Ill.* TISSOT *Abh. von den Nervenkrankh. Editio* WEBERI 4 B. p. 204.

ANTIDOTA. Vomitoria, purgantia, ſolventia.

CARIES FRUMENTI.

CARIES frumenti ſeu *Carbunculus frumenti, der ſchwarze Mehlthau.* Eſt glutinoſo-pulverulenta nigredo, quæ non ſolum ſemina ut uſtilago ſed etiam omnes reliquas culmorum cerealium partes corrumpit.

ODOR & SAPOR hujus pulveris vix perceptibiles ſunt.

VIS NOXIA præcedentis.

RUBIGO FRUMENTI.

RUBIGO frumenti, der Kornroſt. Eſt glutinoſa fuſco-rubens pulverulenta ſubſtantia, quæ culmis & glumis graminum frumentaceorum adhærens farinam ſeminum adeo corrumpit, ut nuclei vix farinam contineant.

VIS NOXIA præcedentis.

VENENA GLUTINOSA.

Venena, quæ glutine ſuo ventriculum infarciunt, obturant.

VISCUM AUCUPARIUM.

ILEX Aquifolium L. *Vogelleim*. Eſt maſſa reſinoſa tenaciſſima, plaſtica; valde adhærens.

ODOR viſci eſt terebinthinatus, SAPOR conſimilis.

VIS NOXIA. Viſcus hoc maſticatum labiis adglutinatur, in ore non ſolvitur, nec ullo modo cum ſaliva miſcetur. Hinc ſi quis hoc viſcus majori copia deglutiret, ſenſatio ponderis, cardialgia & alia ſymptomata exſpectanda forent.

ANTIDOTA. Optimum eſſet vomitorium. Solvitur hoc gluten in oleis expreſſis & ſtillatitiis, minime vero in aqua ſimplici.

VIRTUS MEDICATA non nota.

BACCÆ VISCI QUERNI.

VISCUM album L. *Eichenmiſtelbeere*.

VIS NOXIA. Baccæ ſucco viſcoſo turgidæ ventriculo ingeſtæ viſci aucuparii adinſtar agerent.

ANTIDOTA. Vomitorium.

VIS MEDICATA non nota.

SPONGIA MARINA.

SPONGIA officinalis L. *Badeſchwamm*. Eſt domicilium zoophyti vel polypi celluloſum, in mari mediteraneo copioſe obvium.

SAPOR & ODOR nullus.

VIS NOXIA. Ventriculo fruſtutatim ingeſta ſpongia turgeſcendo, putreſcendo & pylorum obſtruendo nocet. Puellam 14 annorum a ſua matre ſeverius tractata in eum melancholiæ gradum incidit, ut intra biduum integrum manipulum ſpongiæ vulgaris in minuta fruſta diſcerptam ſenſim deglutiret. Intumuit ventriculus, inanes vomendi experiebatur conatus, omnem faſtidiebat cibum, anxia & ſubdeliroſa fuit; dedi ilico vomitorium & evomuit gluten putridum una cum integris fruſtis ſpongioſis ac convaluit.

ANTIDOTA. Vomitorium.

VIS MEDICATA. Spongia uſta contra ſtrumas laudatur ſæpius de die cochleare parvum in ore diu volvitur, & dein deglutitur, quod efficacius eſt quam ſi ſtatim deglutiatur. Spongia præparata pro dilatandis fiſtulis, coercenda hæmorrhogia & nimia ſuppuratione vulnerum, demum pro retinendo prolapſu vaginæ & uteri inſervit. V. *Pharmacologiam chirurgicam.*

FUNGUS CYNOSBATOS.

Eſt ſpongia in *ROSA canina* L. ab inſecto formata. *Hagebuttenſchwamm*.

ODOR nullus; SAPOR adſtringens.

VIS NOXIA præcedentis.

ANTIDOTA eadem.

VENE-

VENENA
EX
REGNO MINERALI.

ELENCHUS
VENENORUM EX REGNO MINERALI.

De venenis mineralibus generatim.

VENENA MECHANICA.

Vitrum contusum, *Glaſs.*
Smalta, *Schmalte.*
Adamas, *Diamant.*
Alumen plumoſum, *Federweiſs.*
Lapis lazuli, *Laſurſtein.*
Fuligo camini anglicana, *engliſcher Caminruſs.*

VENENA TERREA.

Gypſum, *Gips.*
Glacies Mariæ, *Marienglaſs.*
Cryſtallus montana, *Bergkryſtall.*

VENENA ACIDA.

Acidum vitrioli concentratum, *Vitriolſaure.*
——— -- ſalis concentratum, *Salzſaure.*
——— nitri concentratum, *Salpeterſaure.*
Aqua fortis, *Scheidewaſſer.*
——— regia, *Königswaſſer.*

Vitriolum album, *weisser Vitriol.*
——— cœruleum, *bläuer Vitriol.*
——— viride tabernarum, *Grüner Vitriol.*
——— vulgare Goslariense, *gemeiner Goslarischer Vitriol.*

VENENA ALCALINA CAUSTICA.

Sal alcalinus vegetabilis causticus, *kaustisches Pflanzenlaugensalz.*
— — mineralis causticus, *kaustisches Minerallaugensalz.*
— — volatilis causticus, *flüchtiges kaustisches Laugensalz.*
Lapis causticus, *Aezstein.*
Lixivium causticum saponariorum, *äzende Seifensieder Lauge.*
Calx viva, *ungelöschter Kalk.*

VENENA METALLICA.

Auri præparata.
Aurum monetarium, *Münzgold.*
Aurum fulminans, *Knallgold.*
Argenti præparata.
Argentum monetarium, *Münzsilber.*
Lapis infernalis, *Höllenstein.*
Argentum hydragogum Boylei, *Boyles Silberarzney.*
Bismuthi præparata.
Magisterium bismuthi, *Wismuthweiss.*

Cuprum, ejusque præparata.

Cibus cupratus, *Kupferhaltige Speiſe.*

Aqua cuprata, *kupferhaltiges Waſſer.*

Vinum cupratum, *kupferhaltiger Wein.*

Spiritus vini cupratus, *kupferhaltiger Weingeiſt.*

Medicamenta cuprata, *kupferhaltige Arzneyen.*

Plumbum, ejusque præparata.

Cibus plumbatus, *bleyhaltige Speiſe.*

Aqua plumbata, *bleyhaltiges Waſſer.*

Vinum plumbatum, *bleyhaltiger Wein.*

Medicamenta ſaturnina, *bleyhaltige Arzneyen.*

Stanni præparata.

Stannum plumbatum, *bleyhaltiges Zinn.*

Mercurius, ejusque præparata.

Mercuris vivus. *Lebendiges Queckſilber.*

—— ſublimatus corroſivus, *aezender Sublimat.*

—— dulcis, *verſüſstes Queckſilber.*

—— præcipitatus ruber, *rother Queckſilber Präcipitat.*

— — albus, *weiſſer Queckſilber Präcipitat.*

Turpethum minerale, *mineraliſcher Turbith.*

Antimonii præparata.

Regulus antimonii, *Spieſsglaskönig.*

Flores antimonii, *Spieſsglasblumen.*

Butyrum antimonii, *Spieſsglasbutter.*

Mercurius vitæ, *Algarothiſches Pulver.*

Tartarus emeticus, *Brechweinſtein.*

Hepar antimonii, *Spieſsglasleber.*

Vitrum antimonii, *Glaſs des Spieſsglaſes.*

Crocus metallorum, *Metallſafran*, *Spieſsglas-ſafran.*

Sulphur auratum antimonii, *Spieſsglasgold-ſchwefel.*

Arſenicum, ejusque præparata

Arſenicum album, *weiſſer Arſenik.*

——— citrinum, *gelber Arſenik.*

——— rubrum, *rother Arſenik.*

Auripigmentum, *Operment*, *Goldgelb.*

Regulus arſenici, *Arſenik-König.*

Arſenicum poroſum, *Fliegenſtein.*

Cobaltum arſenicale, *Arſenik-Cobalt.*

DE VENENIS MINERALIBUS GENERATIM.

Venena ex regno *minerali* petita frequenter admodum in perniciem hominum, ob parvam, qua necant & ingeri possunt molem, ab hominibus sceleratis adhiberi solent.

Dividuntur in venena mechanica, terrea, acida, alcalina & metallica. Hæc iterum *subdividuntur* in cuprea, plumbata, mercurialia, antimonialia & arsenicalia.

Antidota venenorum mineralium in generalia & specialia dividuntur.

Generalia sunt

1. *Emetica*, si venenum adhuc in ventriculo vel purgans, si jam in intestinis hæret, atque gastritis aut enteritis abest.
2. *Involventia*, ut Oleum, lac, mucilago, pinguedo, pulmentum farinosum, potio oleoso-mucilaginea * ova mollia. Potus diluens copiosus.
3. *Antispasmodica*, si spasmi valde urgent.

Specialia Antidota. Præter generalia adhibeantur alcalina & terræ absorbentes in venenis *acidis*. Acida diluta in venenis *alcalinis*. In venenis metallicis utplurimum sola *generalia antidota* conveniunt.

---

* Ex mucilaginis gummi arabici parte una, olei expressi partibus duabus, & aquæ, vel lactis partibus octo.

VENENA MECHANICA.

Sic illa vocantur mineralia, quæ duris & acutis ſpiculis terreis in primas vias agunt.

VITRUM CONTUSUM.

VITRUM commune, *Glaſs*. Eſt corpus diaphanum ex terra ſilicea & alcali fixo productum.

ODOR & SAPOR nullus.

VIS NOXIA. In pulverem contuſum & ventriculo ingeſtum cardialgiam, colicam, ſpaſmos, vomitum cruentum, inflammationem ventriculi & mortem inferre valet. Vitrum contuſum ſaccharo admixtum muribus, ut pereant, exponitur.

ANTIDOTA. Oleum, butyrum, pinguedo vervecina, pulmentum farinaceum lacteum, deſuper ipecacuanha, ac dein purgans.

VIRTUS MEDICATA. Ad leucoma corneæ defricendum.

SMALTA.

SMALTA. Schmalte. Eſt vitrum cæruleum ex cobalto calcinato, ſilice & alcali fixo vegetabili confectum.

ODOR & SAPOR nullus.

VIS NOXIA. Suis ſpiculis duris ac ſcindentibus ut vitrum contuſum agit.

ANTIDOTA hinc eadem.

VIRTUS MEDICATA nulla. Pictoribus, lotricibus, ac figulis pro coloratione inſervit.

ADAMAS.

GEMMA Adamas L. *Diamant.*

ODOR & SAPOR nullus.

VIS NOXIA. Integer deglutitus adamas nullum infert malum; at contuſus ventriculo ingeſtus acuminatis & rigidis ſuis ſuperficiebus, quas in pulverem etiam tenuiſſimum tritus, habere amat, cardialgiam, vomitum cruentum, inflammationem, gangrænam ventriculi, ſpaſmos & mortem cauſare valet.

HYACINTHUS, GRANATUS, SMARAGDUS, SAPHIRUS, CARNEOLUS & omnes reliquæ gemmæ in pulverem contuſæ, ut vitrum contuſum agunt & ventriculo ingeſtæ nocivos exerunt effectus.

ANTIDOTA eadem ac in vitro contuso.

VIRTUS MEDICATA nulla.

ALUMEN PLUMOSUM.

AMIANTHUS plumosus L. *Federweiss.* — *Federalaun.*

ODOR & SAPOR nullus.

VIS NOXIA. Ventriculo ingestum alumen plumosum sua figura pungente iritat & rubefacit ventriculum. *Externe* cuti applicatum intolerabilem inducit cuti pruritum.

ANTIDOTA. Pinguia, oleosa cum emetico. Venæsectio si gastritis jam adesset.

VIRTUS MEDICATA. Ad revocandam scabiem retropressam linteaminibus qua iritans & rubefaciens cutis inspergitur.

LAPIS LAZULI.

CUPRUM Lapis lazuli L. *Lasurstein.*

ODOR & SAPOR nullus.

VIS NOXIA. Cupro non scatet, ut vulgo putatur, Hinc ventriculo ingestus duritie mechanica nocere videtur. *Ultramarinum* e lapide lazuli paratum ejusdem indolis est.

ANTIDOTA ut in alumine plumoso.

VIRTUS MEDICATA nulla.

FULIGO CAMINI ANGLICANA.

FULIGO splendens Caminorum in Anglia. Englischer Ofenrus.

VIS NOXIA. Ulcus cancrosum scrotale, caminorum purgatoribus in Anglia familiare, ex fuligine scroti plicis adhærescente nascens, labem insanabilem in partes genitales, inque ipsa imi ventris viscera transmittens inducit.

ANTIDOTUM. Excisio loci cancrosi in scroto. *

VENENA TERREA.

Quæ terra tenui in primas vias agunt.

GYPSUM.

GYPSUM usuale L. *Gips*: Est terra calcarea acido vitrioli imbuta.

ODOR & SAPOR nullus.

VIS NOXIA. Gypsum *crudum* & magis adhuc *ustum* ventriculo ingestum causat gravitatem, cardialgiam, vomituritiones, pertinacissimam alvi obstructionem & mortem. **

---

* *Cel.* POTT *Abhandl. über verschiedene Gegenstände der Wundarzneykunst*, 2 *Theil.*

** Perfidia *Emanuelis*, Imperatoris Bizantini nota est, qui gypso pulverato farinæ triticeæ admix-

ANTIDOTUM. Potus cum aceto, vomitorium, purgans.

VIRTUS MEDICATA. Externe ad massam ceraceam pro obducendis pessariis adhibetur.

GLACIES MARIÆ, seu SELENITES.

NATRUM glaciale L. *Marienglas — Frauenglas, Lapis specularis*. Est terra calcarea acido vitrioli penitus in sal terreum mutata.

ODOR nullus; & SAPOR terreus.

VIS NOXIA. Stimulo mechanico agit quidem in ventriculum & intestina, at simul symptomata gypsi inducit.

ANTIDOTUM præcedentis.

VIRTUS MEDICATA nulla.

CRYSTALLUS MONTANA.

NITRUM Crystallus montana L. *Bergkrystall*.

ODOR nullus. SAPOR terreus.

VIS NOXIA. In pollinem tenuissimum redacta cum muco ventriculi & intestinorum concrescens, irresolubilem constituit gluten terreum, latera ventriculi & intestinorum obducens, vasa

---

to, magnam Imperatoris CONRADI III. exercitus partem necaverat, & sic hujus expeditionem bellicam irritam reddiderat.

excretoria & abſorbentia obſtruens. Hinc appetitus, ciborum digeſtio & chyli abſorptio impeditur. Unde atrophia & mors ni malo ſuccurratur.

ANTIDOTUM præcedentis.

VENENA ACIDA.

Quæ ſuo *acore minerali* in primas vias agunt.

ACIDUM VITRIOLI CONCENTRATUM.

OLEUM vitrioli glaciale. Vitriolöhl.

Eſt acidum ſui generis ex vitriolo, alumine vel ſulphure elicitum.

ODOR peculiaris. SAPOR acidiſſimus, cauſticus.

VIS NOXIA. Ventriculo ingeſtum, os, linguam, fauces, œſophagum, ventriculum & inteſtina inflammat, arrodit, ſpaſmo conſtringit, humores coagulat, tuſſim, motus epilepticos excitat, & non raro gangræna ventriculi necat.

ANTIDOTUM. Potio oleoſo-mucilaginoſa, oleum, butyrum, alcali, terræ abſorbentes.

VIRTUS MEDICATA. Ob vim antiſepticam & roborantem in morbis putridis, quibusdam nervoſis, ſcabie convenit, at aqua dilutum, externe in epulide ſeu excreſcentia gingivarum carnoſa guttatim applicatum prodeſt.

ACIDUM SALIS CONCENTRATUM.

Spiritus ſalis marini concentratus, *concentrirter Salzgeiſt.* Eſt acidum e ſale culinari elicitum.

ODOR croceus. SAPOR acidiſſimus, cauſticus.

VIS NOXIA præcedentis. *

ANTIDOTA eadem ut in acido vitrioli.

VIRTUS MEDICATA. Guttæ quædam cum decocto corticis peruviani in febribus putridis, in iſchuria renali laudatur. Externe cum melle roſaceo mixtum in angina gangrænoſa & ulceribus ſcorbuticis atque in tinea convenit.

ACIDUM NITRI CONCENTRATUM.

Spiritus nitri fumans, eſt acidum ſui generis, quod e nitro elicitur. *Salpeterſaure*, *rauchender Salpetergeiſt.*

ODOR peculiaris. SAPOR acidiſſimus.

VIS NOXIA præcedentis.

ANTIDOTA præcedentis.

VIRTUS MEDICATA. Qua cauſticum in excreſcentiis externe ope penicilli caute illinitum, laudatur.

AQUA FORTIS.

Eſt acidum nitri aqua dilutum. *Scheidewaſſer.*

---

* N. A. N. C. T. vi. p. 383. oſſa ſolvit.

ODOR peculiaris. SAPOR acidiſſimus.

VIS NOXIA præcedentis. Eſt autem acido nitri multo debilior. V. *halitus nitroſus.*

ANTIDOTUM præcedentium.

VIRTUS MEDICATA præcedentis.

AQUA REGIA.

Eſt acidum ſalis cum acido nitri. *Königswaſſer.*

ODOR peculiaris. SAPOR acidiſſimus.

VIS NOXIA præcedentium acidorum.

ANTIDOTUM præcedentium.

USUS MEDICUS, cauſticus, externus.

VITRIOLUM ALBUM.

VITRIOLUM album L. *weiſſer Vitriol*, *weiſſer Galizenſtein.* Eſt ſal metallicus ex acido vitrioli & zinco conſtans, ſi purum eſt, at nativum & venale ſimul ferrum & cuprum continet.

ODOR nullus; SAPOR nauſeoſus, ſtipticus, acidus.

VIS NOXIA, vomitum enormem, cardialgiam, tormina excitat ſi majori doſi ingeratur.

ANTIDOTUM. Lapides cancrorum, * oleoſo-mucilaginea, alcalina.

---

* *Sammlung für prakt. Aerzte* 7. B. 1. St. p. 183.

USUS MEDICUS. Interne pro vomitorio, ad ℈ß cito agente laudatur; ad gr. ij vel iij in epilepſia, diarrhæa ohronica, in arthritide, * Externe pro *aqua ophthalmica* adhibetur, quæ aqua cum melle roſaceo mixta egregium remedium in aphthis oris eſt.

VITRIOLUM COERULEUM.

VITRIOLUM cyprium L. *blauer oder Cypriſcher Vitriol.* Eſt ſal metallicus ex acido vitrioli & cupro conſtans.

ODOR nullus. SAPOR nauſeoſus, metallicus.

VIS NOXIA. Ingenti vi ſtiptica & cauſtica ventriculum afficit, hinc vomitus enormis, ** cardialgia, tormina, inflammatio & gangræna primarum viarum.

ANTIDOTA præcedentis.

USUS MEDICUS. Externe qua cauſticum adhibetur, in ulceribus fungoſis ingreditur etiam *lapidem divinum.* Interne qua vomitorium in peſte, in hydrope *** quandoque datur.

---

* *Cel.* PETR. WIEL *de uſu interno nucis vomicæ & vitrioli albi in pertinacibus morbis curandis conſpicuo. Vitembergæ* 1771.

** A granis ſeu interne datis ingentes auxietas & enormes oriebantur vomitus. *Ill.* HOFFMANN *med. rat. ſyſt.* II. p. 290.

*** *Sammlung für Aerzte* 7 B. 1. St. p. 188.

VITRIOLUM VIRIDE TABERNARUM.

Vitriolum martis L. *grüner Vitriol.* Eſt ſal metallicus ex acido vitrioli & ferro conſtans. At nativum vitriolum viride fere ſemper cupro nonnihil contaminatum eſt.

Odor nullus ; Sapor ſtipticus, acidus.

Vis noxia, aliquantum minor quam præcedentis.

Antidota præcedentium.

Virtus medicata. *Vitriolum martis arte factum* ut roborans, anthelminthicum & emmenagogum adhibetur.

VITRIOLUM VULGARE GOSLARIENSE.

Eſt vitriolum ferrum & cuprum acido vitrioli junctum gerens. *Gemeiner Goslariſcher Vitriol. Kupferwaſſer.* Cupri præſentiam immiſſa ſolutioni vitrioli lamina ferrea prodit.

Odor nullus. Sapor nauſeoſus, ſtipticus, acidus.

Vis noxia, aliquantum minor quam vitrioli cœrulei.

Antidota præcedentium.

Virtus medicata. Ad varia medicamenta vitriolica paranda in officinis pharmaceuticis adhibetur.

VENENA ALCALINA.

Quæ ſale alcalino cauſtico in primas vias agunt, ſi interne aſſumantur.

SAL ALCALINUS VEGETABILIS CAUSTICUS.

Eſt ſal alcalinus vegetabilis cauſticus ut *Sal tartari cauſticus. Aezendes Pflanzenlaugenſalz.*

ODOR nullus; SAPOR lixivioſus, cauſticus.

VIS NOXIA. Vomitum, alvifluxum & inflammationem ventriculi cauſat, ſi majori copia ingeratur. Ægrotus robuſtæ conſtitutionis unciam unam ſalis tartari hauriebat, inde vomitus enormis 48 horarum, qui ventriculi ſimul inflammationem excitabat, quæ mortem vix non attulit. *

ANTIDOTA involventia & acida diluta, emulſio, lac, oleoſa, pinguia, mucilaginea.

VIRTUS MEDICATA. In acrimonia acida, in indurationibus lacteis, in rachitide.

SAL ALCALINUS MINERALIS CAUSTICUS.

Sal alcalinus fixus mineralis cum calce viva paratus. *Aezendes Minerallaugenſalz.*

---

* *Sammlung für Aerzte*, 7 B. 1 St.

Odor nullus; Sapor amaricans, lixiviosus, blandior tamen, quam in priore.

Vis noxia praecedentis.

Virtus medicata praecedentis.

SAL ALCALINUS VOLATILIS CAUSTICUS.

Sal alcalinus volatilis causticus cum calce paratus, ut *spiritus salis ammoniaci causticus* est, *flüchtiges ätzendes Laugensalz*.

Odor penetrantissimus alcalinus, nares horrende feriens & irritans; Sapor causticus, lixiviosus.

Vis noxia. Majori copia ori & ventriculo ingestus spiritus salis ammoniaci causticus inflammationem & gangraenam harum partium inducit. Hominis a cane rabido demorsi integra lagenula spiritus salis ammoniaci oris cavo infundebatur; labia, lingua & palatum ilico nigricabant ex combustione & aeger intra quartuor minuta moriebatur. * Abusus salium volatilium, quos juvenis majori copia adsueverat esitare, haemorrhagias de intestinis, naribus, gingivis pruritum, intolerabilem, febrem hecticam, mortemque intulit. **

---

* *Cel.* Martinet *Experiences nouvelles sur les proprietes de l'alcali volatil fluor.* 1780.

** Huxham *of the malignous Sore-throat.* p. 68. *Ill.* Halleri *de partium fabrica & functionib.* T. 3. p. 152.

ANTIDOTA. Multus potus cum acido vegetabili, lac, oleum, butyrum.

USUS MEDICUS in tumoribus arthriticis; in morsu viperæ gallicæ. Est optimum remedium excitans in asphyxiis a mephitide acida.

LAPIS CAUSTICUS.

Est sal alcalinus fixus materia caustica calcis valde imbutus. *Aezstein.*

ODOR nullus; SAPOR igneus, lixiviosus, causticus.

VIS NOXIA. Partes animales in escharam & tabum corrodit; hinc interne majori dosi datus eandem stragem ventriculo & intestinis induceret.

ANTIDOTA præcedentium.

VIRTUS MEDICATA. Pro caustico ad aperiendos tumores inservit.

LIXIVIUM CAUSTICUM SAPONARIORUM.

Est liquidum ex alcali vegetabili fixo & materia caustica calcis vivæ constans. *Aezende Seifensiederlauge.*

ODOR nullus; SAPOR lixiviosus, causticus.

VIS NOXIA præcedentium.

VIRTUS MEDICATA ad aliquot guttas calculosis datur.

CALX VIVA.

LAPIS CALCAREUS ustus, ungelöschter Kalch. Est terra calcarea materie caustica imbuta.

ODOR nullus; SAPOR causticus, acris.

VIS NOXIA. Calx viva ventriculo ingesta vi caustica ejus inflammationem & arrosionem inducit. Inde ardor & sitis inexplebilis, cardialgia, tormina, spasmi, convulsio, mors.

ANTIDOTA, oleum, mucilago, aër fixus, acidula.

VIRTUS MEDICATA. Pro paranda aqua calcis, & pro linimento ad nævos v. *auripigmentum.*

VENENA METALLICA.

Venena quæ indole metallica nocent, dividi solent

in venena *cuprea*
——— *plumbata*
——— *mercurialia*
——— *antimonialia* &
——— *arsenicalia.*

AURUM.

AURUM nativum L. *Gold.* Est metallum perfectum ex calce auri & phlogisto constans.

VIS NOXIA. Aurum perfecte purum non est venenum, sed corpus in nostro ventriculo inge-

ſtum iterum immutatum e primis viis elimi-
natur. * Aurum vero in aqua regia ſolutum vim venenatam hujus aquæ adauget.

ANTIDOTUM. Solutio auri in aqua regia exigeret antidota mineralium acidorum.

USUS MEDICUS nullus. Si pretium non obſtaret pro aſſervandis cibis & medicamentis ſecuriſiſſima præberet vaſa. Denique paupertatis optimum eſt antidotum.

AURUM MONETARIUM.

Eſt aurum plus minus cupro commixtum, ex quo monetæ aureæ, vaſa aurea, aliaque ſuppellex aurea confici ſolent. *Münzgold.*

VIS NOXIA ab admiſto cupro dependet, hinc cupri ſymptomata venenata cauſat. Vide *Cuprum.*

ANTIDOTA etiam ſub conſideratione cupri dicentur.

* D. VAILLANT medicinæ Doctor & Regis Galliæ Atiquarius, quem prædones navigantem inſequebantur, timens ne in rapaces eorum manus incideret, numiſmata aurea viginti, quæ ſecum habebat, deglutivit, exque iis quædam in Galliam redux ſumta ſpinachia feliciter reddidit alvo. *Cel.* CÆLSI *ratio occurendi morbis a mineralium abuſu produci ſolitis* 1783. p. 8.

AU-

AURUM FULMINANS.

Eſt calx auri cum alcali volatili intime juncta. *Knallgöld.*

ODOR nullus; SAPOR inſipidus.

VIS NOXIA. Interne majori doſi aſſumptum excitat tormina, anxietatem, ſpaſmos, convulſiones, vomitum, diarrhæam, profuſiſſimam ſalivationem, * animi deliquia & non raro mortem. **

VIS NOXIA EXTERNA. A frictione vel accedente calore etiam ſine flamma admota cum horrendo ſtrepitu exploditur. Juvenis 22 annorum lagunculæ vitreæ aurum fulminans injecit, non attendens infelix unam alteramve particulam collo adhærere, eam clauſurus epiſtomium vitreum vertendo intrudebat; eodem momento cum ingenti tonitru in innumeras moleculas diſſilit lagenula; homuncio inter furnos laboratorii magno impetu projicitur, facie diſſilientis lagenulæ fruſtulis tota vulnerata, & oculis ambobus deperditis. ***

---

* In duobus ægrotis a tribus granis auri fulminantis tormina, ingentem debilitatem & profuſiſſimam vidi ſalivationem.

** *Ill.* HOFMANN *med. rat. ſyſtem* II. p. 287. & *Cel.* GMELIN T. III. p. 98.

*** *Cel.* MACQUER *Chymiſch. Wörterb. Leipzig* 1781. p. 186.

Antidota. Oleoſis, mucilaginoſis, ſulphuris vel ſalis marini ſpiritu enervatur.

Virtus medicata. Quondam ut catharticum ad grana IV in ileo * dabatur; at abſtinendum ab infido remedio.

ARGENTI PRÆPARATA.

ARGENTUM nativum L. *Silber.* Eſt metallum perfectum ex calce argenti & phlogiſto conſtans.

Odor & Sapor nullus.

Vis noxia. Argentum perfecte purum non eſt venenum. At argentum in aqua forti ſolutum, reddit aquam fortem multo acriorem, hæc acerrima eſt, ac omnes partes molles corrodit.

Antidota antacida & obvolventia, ſi *argenti ſolutio in aqua forti* ventriculo ingereretur.

Virtus medicata. Externe ſolutio argenti pro cauſtico inſervit, cuti maculam obſcure rubram inducit, cum plurima aqua diluta ſolutio ad capillos nigro colore imbuendos inſervit.

ARGENTUM MONETARIUM.

Eſt argentum plus minus cupro vel plumbo contaminatum, ex quo monetæ, vaſa & multi-

---

* *Cel.* MACQUER *Chymiſch. Wörterb.* p. 187.

plex alia ſuppellex argentea confici ſolet. *Münzſilber.*

VIS NOXIA. Vinum vel alia acida in vaſis argenteis conſervata hinc vomitum, tormina & alios noxios effectus producebant. *

ANTIDOTA cupri vel plumbi.

VIRTUS MEDICATA nulla, niſi pro inſtrumentis quibusdam chirurgicis.

LAPIS INFERNALIS.

LAPIS infernalis. Höllenſtein. Eſt argentum acido nitroſo junctum.

ODOR nullus; SAPOR deterrimus, cauſticus.

VIS NOXIA. Deſtruit vi corroſiva partes molles, epidermidi maculam nigram cum ſolo epidermidis ſeceſſu evanidam inurit. Hinc ventriculo ingeſtum eſt atrociſſimum venenum corroſivum.

ANTIDOTA. Oleoſa, pinguia, aquoſa, mucilaginoſa, alcalina, ut ſapo venetus, abſorbentes terræ.

---

* *Ill.* VAN SWIETEN *Comment. T. IV. p.* 703. novi dicit optimum & ſincerum vinum in phiala argentea clauſa ſervatum, peſſima mala produxiſſe, dum potaretur. Illud autem non ab argento factum fuit, ſed a cupro, quod in utenſilibus ex argento paratis ſemper adeſt. Phialæ enim illius argenteæ ſuperficies interna ærugine obducta inveniebatur, dum in cauſam horum malorum inquirebatur.

VIRTUS MEDICATA. Externe pro consumenda & siccanda carne fungosa ulcerum epuloticorum inservit.

ARGENTUM HYDRAGOGUM BOYLEI.

Sal metallicus ex argento & acido nitri confectus. *Boyles Silberarzney.*

ODOR nullus, SAPOR amarissimus.

VIS NOXIA. Caustica, drastica, valde hydragoga, debilitatem ventriculi diu reliquens.

ANTIDOTA præcedentis. Debilitatem ventriculi remanentem rob baccorum juniperi sanat.

VIRTUS MEDICATA. Ad grana duo in hydrope & vermibus laudatur, sed cave a periculoso remedio.

BISMUTHI PRÆPARATA.

BISMUTHUM nativum L. *Wismuth. Marcasita.*

VIS NOXIA. An hoc metallum per se venenum sit, non patet.

MAGISTERIUM BISMUTHI.

Est *calx bismuthi. Wismuthweiss.*

VIS NOXIA. Interne assumptum intolerabiles anxietates causavit. *

ANTIDOTUM lac, oleosa cum ipecacuanha.

---

* *Memoires de l' academie de Berlin*, 1753.

Usus medicus nullus. Externe pro cosmetico albo adhibetur.

CUPRUM.

Cuprum nativum L. *Kupfer.*

Odor proprius, si manu teratur. Sapor valde nauseosus.

Vis noxia. Cuprum purissimum & non aeruginosum est innocuum, at quocunque humore solutum veneni atrocissimi edit effectus. Solvitur vero ab omnibus salibus acidis, alcalinis & neutris nec non a pinguibus.

Cuprum vel ex eo parata intus sumpta, horrenda sequuntur symptomata, nempe sapor valde nauseosus seu aeruginosus, ariditas linguae ac faucium, sitis ingens, ventriculi & intestinorum dolores acerbissimi, enormes vomitus ac alvi fluxus, aut inanes & frequentissimi nisus reddendi alvum, urinae suppressio pertinax, anxietas summa, spirandi difficultas, vertigo, capitis dolor, phrenitis, inflammatio ac ulcera ventriculi & intestinorum, intumescentia totius corporis, convulsiones, mors. *

Potest cuprum *forma cibi*, *potus*, vel *medicamenti* corpori nostro ingeri

* *Cel.* Caelsi *ratio occurendi morbis a mineral. abusu.* p. 18.

1. *Cibus cupratus.* Integras familias a cibis in *vasis cupreis* præparatis & conservatis fuisse exstinctas frequens docuit experientia. Huc pertinent *cucumeres* * *Gemmæ caparidum*, ** *phaseoli* in vasis cupreis conditi. *Carpiones* in aheno cupreo cum aceto cocti & reservati, *legumina*, *butyrum* in iisdem diu retentum, *** Vasa ex *ære campano*, vel *auricalcho* aut *metallo principis* vel *cupro albo* confecta minus sunt nociva, quia minus cupri continent, non tamen absque noxa adhiberi possunt.

2. *Aqua cuprata.* Aqua fontana in vase cupreo diu reservata. *Aqua Neusoliensis* maxime huc pertinet.

3. *Vinum cupratum.* Vinum, quod diu in amphora cuprea stabat.

4. *Spiritus vini cupratus.* Spiritus vini ex alembico cupreo destillatus prodit quidem pellucidus & coloris expers at ta-

---

* FALCONET *observations and experiments on the poison of copper. London* 1724. & *Götting. Gel. Anzeigen* 34 St. 1776 p. 88.

** *Journal de medecine* 1766. T. 24. Febr. p. 150.

*** *Cel.* GMELIN *Geschichte der mineralischen Gifte p.* 63.

men cuprum in ſe continet. *Criterium* optimum eſt ſapo ſpiritui immiſſus, hic enim forma ſtriarum viridеſcentium in ſpiritu vini cuprato ſolvitur, nam a ſolo ſpiritu ſalis ammoniaci ſpiritus vini cupratus non viridеſcit. *

Optimum & ſecuriſſimum remedium ſpiritum vini a cupro liberandi eſt immiſſio calcis exſtinctæ, quæ cuprum e ſpiritu vini præcipitat.

5. *Medicamentum cupratum.* Medicamenta in mortariis æneis trita vel præparata & ipſa medicamenta ex cupro præparata huc ſpectant, ut *cuprum uſtum, cuprum ammoniacum, ærugo. Ens veneris, crocus veneris. Lapis armenus, cœruleum montanum, Vitriolum cœruleum.*

Vis noxia externa. A policis punctura ope acus cuprei æruginoſi ingens inflammatio, gangræna brachii & mors oriebatur. **

Criterium cupri eſt ſpiritus ſalis ammoniaci, qui cuprato cibo vel medicamento inſtillatus ſaphirino colore cuprum prodit.

---

* *Cel.* Plouquet *Warnung an das Publikum für einem in manchen Brandweinen enthaltenen Gift, ſammt den Mitteln es zu entdecken und auszuſcheiden. Tübingen* 1780.

** Missa in *Recueil periodique* II. *Art.* 1755. *p.* 284.

Antidota. Ubi quis cibum cupro infectum vel æruginem aſumpſit, vomitus ſi non ſponte ſuccedat, irritatione faucium mechanica protinus concitandus. Dein

Aqua tepida pura, mucilagines, lac vaccinum, amygdalarum aut olivarum oleum recens preſſum, butyrum non ſalſum, una cum putaminibus ovorum vel creta aliisque acidum abſorbentibus affatim haurienda. Cuprum *ſale alcalino* ſolutum mere oleoſa & mucilaginoſa exigit. *Externe* cataplasmata emollientia & balnea calida admoveantur.

Tremorem poſt alia remedia adhibita remanentem, potus thermarum ſulphurearum & balnea ex iis tollunt.

Virtus medicata. Ab interno uſu cupri plane in praxi abſtinere conſultiſſimum eſt. *Externe* viride æris in *unguento ægyptiaco* ad ulcera ſordida depuranda adhibetur. *Aqua ophthalmica ſaphirina* in morbis oculorum quibusdam adhuc in uſu eſt.

PLUMBUM.

PLUMBUM nativum L. *Bley.*

Odor nullus. Sapor dulceſcens.

Vis noxia. Plumbum ventriculo ingeſtum varios morbos, quos *ſaturninos* appellant, inducit. Inde oriebatur ſapor dulcis, ſiccitas oris, con-

strictio gulæ, ponderis sensatio in ventriculo, appetitus ac virium dejectio; corporis pallor & macor, anxietas præcordiorum, vertigo, animi deliquium, tussis, astma siccum; singultus, nausea, vomitus, vigiliæ perpetuæ, cachexia, febris lenta, icterus, tremor, palpitatio cordis, dolores artuum nec non cardialgici ac colici intolerabiles, inflammatio lenta viscerum abdominalium; fæces alvinæ, ovillis stercoribus similes, introductio abdominis, alvus ita stricta ut enema injici nequeat, ischuria, dysuria, aphonia, paralysis extremorum, sudores frigidi, tandem convulsiones & mors.

Symptoma in variis morbi saturnini gradibus præ ceteris constans est *pulsus durus ligneus* seu chordæ ad instar densus. Hic præter cognitam plumbi tractationem præ aliis signis certius labem saturniam subesse arguit. Sunt, qui *ventrem durum & ligneum* pro signo pathognomico adsignant, sed hoc signum vel in gravissimis colicis pictonum nonnunquam desideratur. Alvus pertinacissime clausa, umbilici introtractio & assiduus materiæ æruginosæ vomitus ferme tantum in graviori colica pictonum spectatur. * Possunt autem saturnina

* *Cel.* HÆBERL *de febribus annuis. Monach.* 1784. p. 70. & *Cel.* STOLL *rat. medendi*, T. II.

1) cibo, potui, medicamentis fraudulenter vel ex ignorantia admixta ventriculo ingeri; vel 2) forma halitus cum saliva deglutiri aut una cum aëre ad pulmones deferri vel 3) externæ cuidam corporis parti applicata in vasa absorberi.

CIBUS PLUMBATUS. Periculosum est cibos acidos, acescentes, aut oleosos in *vasis plumbeis* vel ex *stanno plumbato* confectis aut in *fictilibus* vitro plumbato coloratis coquere vel diutius servare. Agricolæ in Belgio butyrum augendi ponderis causa tempore annonæ *cerussa* miscebant. Alii panem eadem mangonizabant. Mercatores fraudulenti oleis rancidis cerussam addebant, ut ea pro olivarum oleo recens presso incautis venderent. *

AQUA PLUMBATA. Integra familia paralysi vexabatur, dum ad culinares usus adhibebatur aqua in magno *receptaculo plumbeo* reservata diu hærens. ** Integra familia, quæ aquam ex puteo, cujus *embolus plumbeus* ab aqua selenitica corrosus erat, hauserat, ægrotabat. Pater jam a longo tempore paralysi afficiebabatur; mater colica & ictero diu laborans moriebatur. Ex 21 infantibus 8 in infantia moriebantur, reliqui ægrotabant toto tempo-

* *Cel.* CÆLSI *l. c. p.* 30.

** *Ill.* VAN SWIETEN *Comment.* T.

re, quo in domo paterna habitabant.* Eadem mala & ab aqua per plumbeos aquæductos advecta, ab aqua pluvia e tectis plumbo obductis in receptaculum suppositum depluente, oriebantur.

VINUM PLUMBATUM. Lucripeti & turpes œnopolæ vina immatura & acida *plumbo raso*, aut *lithargyrio*, *minio*, *cerussa* vel *saccharo saturni* dulcificare solent. Vinum in *vasis* ex stanno plumbato confectis vel cerevisia aut mustum vini vel pomacei in *receptaculis plumbeis* diu relictum, colicam saturninam & paralyses epidemice totas familias, vel cœtus hominum corripientes induxit.**

PRÆPARATA SATURNINA, quæ sæpe scopo medicandi dantur, ut *Cerussa plumbi*, *Minium*, *Lithargyrium*, *Saccharum saturni*, *Magisterium saturni*, *Extractum saturni*, *Aqua vegeto-mineralis*, *Plumbum ustum*, *Plumbum corneum*. *Tinctura saturnina* &c. atrocissimos morbos saturninos procreant. Iidem oriuntur a medicamentis aliis in vasis plumbeis trita aut alio modo parata, nec non a medicamentis plum-

---

* *Cel.* WALL *in medical traetis.*

** *Ephem. N. C. Dec.* III. *A.* 4. *obs.* 100. & *Cel.* BAKER. *Medical Transact. Vol.* I. p. 175. & Vol. II. p. 240. & *Cel.* ZELLER *de vinis lithargyrio mangonisatis.*

plumbo adulteratis, ut a cinnabari, quæ minio, a mercurio vel ſtanno quæ plumbo adulterari ſolent.

HALITUS PLUMBATUS, qui a multis artificibus cum ſaliva deglutitus aut cum aëre in pulmones reſpiratus eosdem producit morbos. Vide inter venena halituoſa *halitum plumbatum*.

VIS NOXIA EXTERNA. Nocent ſaturnina particulis venenatis ad interioria corporis a cute abſorptis; quandoque ſimul materiam acrem criritice ad cutim depoſitam ad interiora corporis repellendo. A *Fuco ſaturnino* diu adhibito tabes pulmonalis, * contractura paralytoidea, & colica ſaturnina fuit viſa. ** Homo, qui, quum in ollam braxatoriam incidiſſet & a chirurgo quodam empyrico *emplaſtro ſaturnino* obvolutus eſſet, colica pictonum dein laborare cepit. *** A *cataplaſmate* ſeu *fomento ex ſaccharo ſaturni* ſoluto ſpasmodic contractura, cardialgia, vomitus & colica orie

* *Ill.* BOERHAAVIUS in *Elem. chym.* T. II p. 309. ſex vel ſeptem nobiles puellas hujus fuc uſu mortuas novit.

** Nuper *Ill.* DE BRAMBILLA puellam colica pictonum a fuci ſaturnini uſu laborantem oleo & laudano ſervavit, cujus mater ab eadem cauſa contractura extremitatum ſuperiorum laboravit & ejus altera filia convulſionibus atque colica jam mortua fuit.

*** *Cel.* HAEBERL de *febribus annuis* p. 68.

bantur, * Etiamsi 5 solum diebus saturninum remedium applicabatur. Ab *aqua vegeto-minerali* & *emplastro saturnino* quo ulcus cruris quadriduo deligabatur, colica saturnina & paralysis oriebatur, quae symptomata omissis remediis saturninis & usu interno olei ricini brevi evanescebant. ** Canis qui super *laminis plumbeis* dormire & vir qui juxta caminum plantas pedum laminis plumbeis imponere longo tempore consuevit, paralysi crurum afficiebantur. *** Puer biennis sanissimus, qui nudatis pedibus super laminas plumbeas adhuc a fusione calentes incedere amabat, subito doloribus colicis, febre & convulsionibus corripiebatur *) a *cerussa*, qua intertrigo genitalium infantis inspergebatur colicam & paralysim femorum vidi.

DIAGNOSIS MORBI SATURNINI. Vinum v. g. lithargyro mangonisatum noscitur

1. Ex *sapore dulcescenti*.
2. — cardialgia, capitis dolore, paralysi colica pictonum aut alio morbo post vini usum superveniente.

---

* *Cel.* PERCIVAL *on the poison of lead.* p. 12. & 15.

** PERCIVAL. l. c. p. 13.

*** *Idem* p. 77.

*) *Cel.* WALL apud PERCIVAL p. 126.

3 — *præcipitato nigro* si vino *liquoris probatorii*, recenter parati * vel *tincturæ sulphuris volatilis* exigua portio instilletur. Minus certa criteria acidum salis vel vitrioli & sal alcali sunt.

4. — *Particulis metallicis* griseis & splendentibus, quæ in fundo vasis, quo vinum continebatur, oculo nudo vel armato, quandoque conspicitur.

5. — *regulo plumbi*, qui ex residuo post 8 librarum evaporatarum per ignem fuso re-

---

* *Liquor probatorius* sequenti modo conficitur: ℞. pulv. auripigmenti drachma dimid. calcis vivæ drachma ij. misce & coque in aquæ pluvialis purissimæ drachma XII. dimidiæ horæ spatio; decoctum refrigeratum percoletur & in phialis rite obturatis servetur usui. Jubent authores ut vini unciis duabus vel tribus guttæ aliquot liquoris probatorii instillentur; si hoc fiat rubrum vel fuscum vel nigrum atque turbidum, vinum saturninis adulteratum esse contendunt; ubi vero lactei coloris nubecula apparet, vinum asserunt meracum esse. At cum stannum, cuprum, mercurius & aurum simili modo & colore ex acido vegetabili per liquorem probatorium præcipitentur, hinc hicce solus liquor non sufficit ad detegendum plumbum in vino, nisi cætera criteria simul adhibeamus. *Cel.* WOLLII *Verfälschung des Weins mit Bleyglätte* p. 70. & *Cel.* DELII *Revision der Weinprobe auf Bley. Erlang.* 1779. Nullum vero aliud metallum dulcificat vinum quam saturnus.

manet. Hoc ex omnibus ſignis *infallibile* ſolum eſt.

6. *Aqua plumbata*, noſcitur ex colore liliaceo, ſeu violaceo-roſeo, ſi aquæ hujus ℥ iv guttæ ſeu ſolutionis argenti in acido nitri confectæ inſtillentur. *

MEDELA MORBORUM SATURNINORUM. In ipſo colicæ ſaturninæ *paroxyſmo* omni hora uncia una *olei amygdali* cum aliquot guttulis *laudani liquidi* præbeatur. Efficaciſſimum remedium vero eſt *oleum ricini*, quod præter vim obvolventem & ſpaſmos ſopientem inſimul alvum movet. Externe enemata oleoſa, balneum tepidum, fomentum oleoſum conveniunt.

Paroxyſmo remittente illico detur *purgans* cum *opio* vel extracto *hyoſciami*, ut plumbum cum alvo evacuetur. Opium vel extractum hyoſciami idcirco purganti additur, ut ſolvat ſpaſmum alvi obſtinatæ cauſam. Fortiſſima purgantia & enemata alvum non movent ſed aucto ventris cruciatu vomitus enormes excitant, non præmiſſo opio. Opium ſolum quandoque ſine addito purgante alvum movet.

Mixtura ex ſalis amari & mannæ ℥ iß cum uno grano opii & ſyrupo quodam in ℥ iv

* *Cel.* SAGE *Unterſuchung verſchiedener Mineralien. Götting.* p. 23.

aquæ ſolutis. Vel *Pilulæ* ex reſina jallapæ & pilulis pacificis Edinb. aa gr. viij atque oleo-ſacchari aurantiorum ℈j pro una doſi, valde conveniunt. Alii rheum cum lapidibus cancrorum vel magneſia aut quod efficacius cum ſale ſodæ laudant. * Alii denique aluminis crudi grana xv. omni quadrihorio in ipſo paroxyſmo dant. **

Reliqui morbi ſaturnini ut paralyſis, contractura &c. ſæpius purgatis primis viis ſanantur remediis *nervinis*, e quibus camphora, caſtoreum, aſa fœtida, electricitas, decoctum valerianæ ſylveſtr. vel cort. peruviani, ligni ſaſſafras, *** cum antimonio crudo maxime conferunt. Nec non lacticinia, balnea frigida, opium in refracta doſi, ſal alcali, ſapo venetus cum rheo diu continuata. Aquæ alcalinæ & mar-

---

* *Cel.* WEBER *Phyſik. Chem. Magaz.* I Th. p. 18. ter de die drachmam rhei & totidem lapidum cancrorum vel ſalis ſodæ enixe commendat. *Cel.* MALOUIN *in medic. Chymic. Altenb.* 1764. Th. II. p. 37. Sal tartari ut antidotum plumbi laudat.

** Tertia doſis colicam jam mitigabat. *Geſammlete Schriften zur Erkenntniſs und Behandlung der Bleykolik* p. 335.

*** POTERIUS figulum paralyſi ſaturnina affectum decocto ligni ſaſſafras & baccarum lauri brevi priſtinæ ſaluti reſtituit.

tiales

tiales; diæta lactea. * Mercurius vivus: **

Quandoque colica saturnina tempore æstivo cum *saburra biliosa*, quæ emetico purgans exigit & tempore hyemali cum *plethora* vel *phlogosi abdominali*, quæ venæ sectionem & antiphlogistica poscunt, antequam opiata porrigi queunt; complicatur.

VIRTUS MEDICATA. Ab interno ex plumbo præparatorum remediorum usu in praxi medica plane abstinendum est, sunt quidem non infimi subselii medici, qui usum internum plumbi, ut *tincturam saturninam*, quæ in phthisi laudatur *** salutarem esse male crediderunt. At remedium quod centies detrimentum attulit, & semel iterumve forte fortuna aut

---

* *Ill.* WERLHOFIUS podagricos duos partim ex materia arthritica, partim ex colica saturnina vinosa omnium membrorum paralysi affectos, lentaque tabefactos febre, in integrum restituit lactea diæta.

** *Cel.* CAELSI *ratio occurrendi morbis a mineralium abusu produci solitis. Romæ* 1780. p. 39. scire etiam oportet dicit: mercurium vivum per os ingestum pessima nonnunquam symptomata debellasse a salis saturni abusu producta.

*** *Cel.* VOGEL *Versuch einiger Beobachtungen. Gött.* 1777. p. 12. & *Cel.* WHITE in *medicin. Comment. von Edimburg* 3 B. 1 St. p. 79.

R

benignæ naturæ induſtria non nocuit aut etiam profuiſſe ſolummodo videtur, fugiendum eſt.

Usus externus plumbatorum, etſi non omni periculo careat, in exigua doſi facilius tamen fertur. *Oleum* cum *minio* coctum variorum emplaſtrorum baſis eſt. *Lamella plumbea*, vel ſuccus dauci cum aliquot guttis aceti lithargyrii mixtus in ſcirrho cancroſo coercendo laudatur.

STANNI PRÆPARATA.

Stannum cryſtallinum L. *Zinn.*

Odor ingratus, ſi calefiat; Sapor metallicus.

Vis noxia. Stannum perfecte purum interne exhibitum non eſt venenum. Neque ſtannum, cujus uncia unum *arſenici* granum continuit, interne in raſura cani datum vim noxiam intulit, ut experientia docuit. Arſenicum enim non forma ſalina ſed regulina & intime comixta ſtanno adhæret. * Neque *cuprum*, quo ſtanni mollities ad vaſa culinaria paranda adaptatur, in exigua doſi, (nempe ℔ii ß cupri ℔j Bismuthi & 97 ℔ ſtanni) malos inducit effectus.

---

* Cel. Bayen *chym. Unterſuchung über das Zinn und Beantwortung der Frage: ob man ſich ohne Gefahr zu oekonomiſchen Gebrauche der zinnernen Gefäſſe bedienen könne?* Leipzig 1784. p. 176. & 179.

Cuprum enim nisi ærugine infectum non nocet. * Sed stannum *valde arsenicatum* vel *valde cupratum* noxas sanitati infert.

Pessima vero stanni mangonisatio est miscella cum *plumbo*.

ANTIDOTA cupri & plumbi.

VIS MEDICATA. Rasura stanni ad tæniam expellendam laudatur.

STANNUM PLUMBATUM.

Stannum, quod ad stannanda vasa cuprea adhibetur, quandoque a lucripetis stannatoribus ex una parte stanni & sex vel septem partibus plumbi conficitur. **

VIS NOXIA hinc a plumbo. Stannum purum nimis molle est, quam ut vasa culinaria inde confici possent, ideo a multis plumbo miscetur. Noscitur stannum plumbatum si ovum recens coctum dimidio dissectum imponatur cum adfuso aceto patinæ e stanno plumbato confectæ. Sic acetum dulcescit & ovi superficies livescit sat profunde, si stannum valde plumbatum.

ANTIDOTA plumbi.

---

* BAYEN l. c. p. 191.

** *Cel.* PLOUQUET l. c. p. 40.

VENENA MERCURIALIA.

MERCURIUS VIVUS.

HYDRARGYRUM virgineum L. *Queckſilber.* Eſt ſemimetallum in atmoſphæræ calore fluidum, coloris argentei.

ODOR nullus. SAPOR metallicus.

VIS NOXIA. Mercurii vivi magnam copiam abſque noxa deglutiri poſſe, multiplici experientia conſtat. Diuturnus tamen ejus uſus inducit varios morbos, *mercuriales* dictos, nempe tremorem artuum & impotentiam crurum.

VIS NOXIA EXTERNA. Imprudenter aut nimis diu adhibita *frictio mercurialis* non raro inducit anorexiam, ſitim, oris fœtorem peculiarem, febrim, gingivarum, linguæ, palati, tonſillarum, labiorum, genarum tumorem, dolorem, calorem, inflammationem, ulcera alba dolentiſſima, gangrænam ſphacelumque; copioſum diu noctuque viſcidæ ſalivæ effluxum, tumorem capitis immanem una cum oculis turgidis, prominentibus, ſanguineis; dentium antea ſaniſſimorum dolorem, cariem, lapſum; totius ſanguinis diſſolutionem, debilitatem ſummam, animi deliquia, ſtuporem, paralyſin, claudicationem perpetuam, œdema crurum, ſæviſſimam cardialgiam, vomitum, alvi fluxum aquo-

ſum, olidiſſimum cum acerbiſſimis torminibus; aneuryſmata, hæmoptiſin, aliaſque hæmorrhagias, atrophiam, maxillarum aliorumque oris ac naſi oſſium cariem, diras anxietates, reſpirandi difficultatem, ſuffocationem aut convulſiones lethales. Luctuoſiſſima exempla mortis ab innunctione mercuriali inductæ apud authores proſtant.

Quandoque mercurius per inunctionem corpus ingreſſus in majores globulos coit, ac in oſſium celluloſis receſſibus, nec non in aliis corporis partibus ſub nativa forma ſua reperitur. *

ANTIDOTA. Quam primum hydrargyroſis aliquem morbum cauſat, a frictione illico abſtinendum, tibialia, femoralia, induſia, lecti linteamina, unguento mercuriali conſpurcata, ſtatim removenda, partes inunctæ ſpongia ſaponis lixivio madente detergendæ, totum corpus balneo calido abluendum.

Morbi *mercuriales* ſequenti medela curandi; nempe *plethora*, *febris* cum *inflammatorio oris* & *capitis tumore* venæſectiones, alvi ductiones refrigerantes & potus emollientes mucilaginoſos cum nitro exigit.

Linguæ tumor ſuffocationem minatus, ſimul ut hirudines ei affigantur aut ſcarificetur, poſcit.

* *Cel.* CÆLSI l. c. p. 43.

Ptyalismus leniora clysmata, purgantia mitiora, flores sulphuris, atmosphæræ calorem moderatum, balnea tepida postulat. Docuit observatio camphoram ptyalismum minime compescere etsi ab aliquibus commendetur.

Alvi fluxus dysentericus nullo remedio tam efficaciter curatur quam opio cum mucilaginosis per os anumque ingestis nec non sudore stragulorum.

Tremori a mercurialibus orto infusum vel essentia radicis enulæ; efficacius adhuc reperitur cortex peruvianus cum floribus sulphuris.

Paralysi medentur flores arnicæ, frictiones, vis electrica &c.

Cachexiam, *tussim* cum febre purisque sputo ac sudoribus colliquativis nec non *hæmorrhagias* varias, oris ulcera mercurialia, aliaque mala chronica a mercurialium abusu inducta, cortex peruvianus, decoctum turionum pini, infusum malti diuturno usu tutissime curat.

VIRTUS MEDICATA. Internus *mercurii gummosi* usus in omnibus morbis venereis, in vermibus, in tetano, in morsu canis rabidi, in morsu viperæ italicæ laudatur. Vide *Pharmacologiam chirurgicam*.

MERCURIUS SUBLIMATUS CORROSIVUS.

Eſt ſal metallicus ex mercurio & acido ſalis conſtans. *Aezender Queckſilberſublimat.*

Odor nullus. Sapor metallicus, auſterus, ingratiſſimus.

Criterium mercurii ſublimati in liquore quodam ſoluti, eſt præter ſaporem metallicum pulvis lateritii coloris, ab aqua calcis recenti affuſa præcipitatus, & mercurius ex hoc pulvere ſublimatus.

Vis noxia. Ultra unum alterumve granum ventriculo ingeſtus eſt deterrimum venenum, quod vomitu enormi, alvi fluxu dyſenterico, inflammatione & gangræna ventriculi atque inteſtinorum, convulſionibus &c. celeriter necat.

Minima vero copia, nimisque diuturno uſu ingeſtus, tabem, hæmoptoen, tuſſim inducit atque eodem modo ac immoderata hydrargyroſis nocet.

Vis noxia externa. Nec externa mercurii ſublimati applicatio ſine ſumma circumſpectione adhibenda eſt. Nam matrona, cui mercurius ſublimatus ope emplaſtri applicabatur, doloribus intolerabilibus, convulſionibus, vomitionibus, faucium ingenti tumore, ſalivatione miſerrime excruciata obiit. Cuidam puellæ contra pediculos capitis unguentum ex mer-

curio ſublimato illinebatur; inde caput adeo intumuit, ut brevi infanti pereundum fuiſſet, niſi forte lixivium e cineribus ope linteorum applicatum fuiſſet, quo remedio brevi convaluit, ita tamen ut capilli deciderent.

ANTIDOTA. Copioſus potus mucilaginoſus, emulſio, lac, oleum, butyrum, adeps. Urina vaccina vel equina. *

Antidota *ſpecialia* ſunt ſales alcalini & terræ abſorbentes, hinc lapides cancrorum, putamina ovorum, aqua calcis, lixivium cinerum.

Mercurius ſublimatus *externe applicatus* lixivio alcalino abluatur eoque locus affectus fomentetur.

VIRTUS MEDICATA. Ab interno uſu plane abſtinendum eſſe opinor.

MERCURIUS DULCIS.

Eſt mercurius ſublimatus mercurio vivo valde dulcificatus. *Verſüſtes Queckſilber.*

ODOR nullus. SAPOR terreus fere inſipidus. Aqua fere inſolubilis.

VIS NOXIA. Mercurius dulcis male præparatus ſeu non bene dulcificatus eadem fere ac mercurius ſublimatus corroſivus excitat ſympto-

* *Cel.* CÆLSI l. c. p. 51.

mata. Mercurii dulcis etiamsi bene præparati usus diuturnus ac copiosior eosdem morbos ac inunctionum mercurialium abusus producit.

ANTIDOTA hinc eadem quæ sublimatus corrosivus exigit.

VIRTUS MEDICATA. Vide *Pharmacologiam chirurgicam*.

MERCURIUS PRÆCIPITATUS ALBUS.

Est calx mercurii ex acido nitri ope acidi salis præcipitata, *Weisser Quecksilber-Präcipitat.*

ODOR & SAPOR nullus. Aqua fere insolubilis.

VIS NOXIA. Est mercurio dulci acrior hinc majori dosi ac minor sublimati agit. Quandoque cerussa mangonisatus est.

ANTIDOTA eadem ut in sublimato corrosivo.

VIRTUS MEDICATA. Granum unum diu cum granis decem sacchari albi purissimi in mortario vitreo triti, omni trihorio datum in morbis venereis præsertim ossium laudatur. * Unguentum e mercurio præcipitato in malis cutaneis est efficax.

---

* *Ill.* VAN SWIETEN *Comment.* T. v. p. 532.

MERCURIUS PRÆCIPITATUS RUBER.

Eſt calx mercurii ex acido nitri abſtracto: *rother Queckſilber-Präcipitat.*

ODOR & SAPOR nullus.

VIS NOXIA. Majori doſi ingeſtus, cum præcipitato albo ſit magis cauſticus, eadem mala ac exigua doſis ſublimati inducit.

ANTIDOTA mercurii ſublimati corroſivi.

VIRTUS MEDICATA præcedentis, de uſu externo vide *Pharmacologiam chirurgicam.*

TURPETHUM MINERALE.

Eſt calx mercurii, acido vitrioli impraegnata. *Mineraliſcher Turbith.*

ODOR nullus, SAPOR nauſeoſus.

VIS NOXIA. Mercurii ſublimati corroſivi. Turpethum minerale naribus tantummodo attractum ſudores, vomitum, alvi fluxum, urinas, ptyaliſmum, lacrymas una cum capitis ingenti tumore moviſſe dicitur. *

ANTIDOTA ejusdem.

USUS MEDICUS. Scopo vomitorio ad gr. ij laudatur in morſu canis rabidi.

---

* BOYLEUS id refert.

VENENA ANTIMONIALIA.

ANTIMONIUM striatum L. *Spiessglas* seu *Spiessglanz.* Est semimetallum ex regulo proprio & sulphure constans; Odore & sapore carens.

Antimonium crudum olim pro veneno habitum fuit, experientia autem docuit præstantissimum hoc esse remedium quod tuto interne dari sine noxa possit. Sed antimonii præparata regulina noxia sunt, ut

REGULUS ANTIMONII.

Est antimonii pars semimetallica, a sulphure separata. *Spiessglaskönig.*

VIS NOXIA. Incaute assumptus vomitum & alvi fluxum enormem, ventris tormina intolerabilia, diras anxietates ac corporis jactationes, hæmorrhagias, convulsiones, ventris inflationem summam; ventriculi & intestinorum inflammationem, erosionem, gangrænam, mortem etiam hominum robustissimorum causat.

ANTIDOTA. Censentur sulphur, oleosa, mucilaginosa, ceracea absorbentia, ori & ano ingesta. *Acida* non conveniunt.

FLORES ANTIMONII.

Est antimonium tostione desulphuratum & sublimatum. *Spiessglasblumen.*

VIS NOXIA præcedentis.

ANTIDOTA præcedentis.

BUTYRUM ANTIMONII.

Eſt regulus antimonii acido ſalis ſolutus. *Spieſsglasbutter.*

ODOR croceus. SAPOR acidus, cauſticus.

VIS NOXIA. Vi corroſiva partes corporis vivi, quas tangit, celerrime deſtruit ac in eſcharam convertit; acrimonia ſua longe ſuperat quæcunque alia ſtibii præparata.

ANTIDOTA. Præter oleoſa & mucilaginoſa dentur terræ abſorbentes & ſales alcalini.

VIRTUS MEDICATA. Ad callos ulcerum & ſtaphyloma corneæ diſſipandum ope penicilli corneæ quotidie illinitur & ſtatim iterum injectione lactis tepidi ablutur. *

VITRUM ANTIMONII.

Eſt antimonium in crucibilo per ſe fuſum. *Spieſsglasglas.*

VIS NOXIA. Violentius agit quam regulus antimonii & crocus metallorum. Grana octo vitri antimonii in ſubſtantia exhibiti poſt vomitus ingentes, dolores intolerabiles, ventricu-

---

* *Cel.* JANIN *Beobacht. über das Auge* p. 348.

li inflammationem atque convulſiones, mortem intulerunt. *

Inde patet, quid *vitrum antimonii ceratum*, ac *Vinum antimoniatum Huxhami* majori doſi præſtent.

ANTIDOTA reguli antimonialis.

CROCUS METALLORUM SEU ANTIMONII.

Eſt regulus antimonii, phlogiſti ſui parte aliqua ſpoliatus. *Spiesglasſafran; Metallſafran.*

ODOR & SAPOR nullus.

VIS NOXIA, emetico-draſtica, diarrhæam chronicam cum humorum putrida ſolutione inducens. **

ANTIDOTA. Præcedentis nempe oleoſa, mucilaginoſa, ſyrupus ceratus.

VIRTUS MEDICATA. Pro præparatione *aquæ benedictæ Rulandi*. Equi crocum metallorum ad ℥j abſque noxa ferunt.

TARTARUS EMETICUS.

Eſt ſal metallicus ex regulo antimonii & acido tartari conſtans. *Brechweinſtein.*

ODOR nullus; SAPOR metallicus.

---

* HOFFMANN *Med. rat. & ſyſtem.* T. II. p. 238.

** *Cel.* LINDESTOLPE p. 81.

VIS NOXIA. Majori dosi ingestus hyperemesim & hypercatharsim, ventriculi & intestinorum inflammationem, gangrænam atque mortem inducit. *

ANTIDOTA. Oleosa, mucilaginosa, lac, alcalina, cera.

VIS MEDICATA. Ad tria grana scopo emetico aqua solutus cochleatim datur.

MERCURIUS VITÆ.

Est regulus antimonii ope aquæ e butyro antimonii præcipitatus. *Pulvis ALGAROTI. Algarots Pulver.*

ODOR nullus. SAPOR insipidus.

VIS NOXIA. Emetico-drastica, inflammationem & gangrænam ventriculi inducens, hinc potius *Mercurius mortis* dicendus.

ANTIDOTA præcedentium.

HEPAR ANTIMONII.

Est antimonium sale alcalino fusum. *Spiessglasleber.*

VIS NOXIA præcedentium.

SULPHUR AURATUM ANTIMONII.

Est antimonii regulus minus sulphuratus quam in

* *Ill.* HOFMANN *Med. rat. & system.* T. II. p. 238.

antimonio crudo, ope aceti ex lixivio antimonii præcipitatus. *Spieſsglas-Goldſchwefel.*

ODOR & SAPOR nullus.

VIS NOXIA. Majori doſi ingeſtum hyperemeſim, hypercatharſim atque inflammationem excitat; præſertim ſulphur auratum *primæ* præcipitationis.

ANTIDOTA præcedentium.

VIRTUS MEDICATA. Reſolvens, diaphoretica, expectorans.

VENENA ARSENICALIA.

ARSENICUM ALBUM.

ARSENICUM nudum L. *weiſſer Arſenik. Razengift.* Eſt ſemimetallum ex phlogiſto & calce acida propriæ indoles conſtans. *

ODOR nullus, accenſi vero alliaceus; SAPOR nullus.

Criteria arſenici albi ſunt, quod

1. *Saccharo pulveriſato* haud ſit abſimile at multo gravius.

---

* Arſenicum quatenus in aqua ſolvitur & cryſtalliſatur, *ſalibus;* quatenus acido conſtat & phlogiſto, *ſulphuribus;* quatenus cum multo phlogiſto regulum dat, *metallis* adnumerari poteſt, dicit *Cel.* SCHREBER in LINNEI *mat. med.* p. 288.

2. *Alliaceus odor*, quem carbonibus ardentibus injectum cum *fumo albo* spiret.

3. *Lamina cuprea* ab hoc albo fumo maculas nigras vel albas contrahat.

4. A solutione *hepatis sulphuris* aquæ arsenicali instillata, *flavum* decidat *præcipitatum*; quod auripigmenti seu arsenici sulphurati est species. *

VIS NOXIA. Arsenicum deglutatum sequuntur sapor austerus, exspuitio frequens, vertigo; labiorum, linguæ, palati, faucium, œsophagi, ventriculi & intestinorum ardor, dolor acerbissimus, rosio ac inflammatio; febris; sitis inexstinguibilis, nausea, vomitus assumptorum, crebri singultus, palpitatio cordis, virium defectio ingens; respirandi difficultas, anxietates summæ, delirium, circulus lividus circa os & oculos; repentina corporis intumescentia; manuum ac pedum stupor; his accedunt priapismus, totius corporis convulsiones, pulsus tardus, inæqualis, cutis pruritus ingens, icterus, maculæ rubræ, fœtor oris, suspiria, mictus cruentus, sudores frigidi, gangræna aut sphacelus ventriculi & intestinorum ac nonnunquam etiam genitalium; ventriculi & intestinorum perforatio aut etiam

* Cel. BERGMAN *opusc. chemi. Vol.* I. p. 131.

erosio

erosio seu extenuatio talis, ut eorum membranæ quandoque folium papaveris vix superent crassitie; vomitus & alvi fluxus nigri fœtidi, cadaverosi; capillorum defluvium, lypothymiæ; horum malorum omnium horrendum agmen plerumque claudit mors, quam epidermidis secessus & totius corporis putredo subito sequuntur;

Verum qui letho eripiuntur valetudinem deinceps vitream, nonnunquam febre hectica, paralysi, aliorumve malorum serie exasperatam, trahere solent. *

VIS NOXIA EXTERNA. Haud minora pericula circumstant illos, qui arsenicum extrinsecus variis admovent partibus. Sic amuletum arsenicale pectori applicatum ardorem & anxietatem præcordiorum ac pustulas nigricantes in medio pectore producebat. Vi tam corrosiva pollet arsenicum, ut fossorum manus ac pedes nudatos exulceret. Arsenicum butyro mixtum & capiti illitum, febrem, delirium, syncopen, totius capitis intumescentiam ac celerem mortem intulit. Decocto arsenici duobus militibus corpus scabiosum abluebatur; scabies quidem hac abluitione evanuit, sed utriusque genitalia inflammatio atque intume-

* *Cel:* CÆLSI l. c. p. 62.

ſcentia invaſit, quæ cum ingentibus doloribus, febre & vigiliis in gangrænam ſcroti abiit.

ANTIDOTA generalia ſunt multus potus aquæ tepidæ, olei, butyri inſulſi, axungiæ porcinæ, adipis non rancidi, gummi tragacanthi, aut arabici aqua ſoluti. His palmam præripit *lac merum* vel quod melius butyro ſociatum. *Oleum ricini. Balnea tepida aquoſa* vel *oleoſa. Hepar ſulphuris ; oleum eſſentiale aniſi*, ad ℈j cum ovi vitello & gum. arabico datum. * *Salia alcalina. Terræ abſorbentes. Flores ſulphuris. Extractum martis.* Thermæ *ſulphureæ* & *jus pulorum* ſe commendant, ubi ægri qui mortis diſcrimen evaſere, ſtupore, paralyſi aut convulſionibus vexantur.

VIRTUS MEDICATA. Uſus *internus* arſenici in febribus intermittentibus atque in cancro commendatur, at præſtat arſenico interne non uti. Uſus *externus* in cancro verrucoſo faciei laudatur. Nempe *Pulvis anticancroſus* BERNARDI, ** qui ex arſenico cryſtallino, cineribus calceorum antiquorum combuſtorum, ſanguine drachonis, & cinnabari conſtat, ulceri applicatur, ſic trium dierum dolor vehemens & œdema calidum faciei atque totius fere capitis ſequitur ;

---

* *Sammlung für prakt. Aerzte* 5 *B.* 2 *St.* p. 539.

** *Sammlung für prakt. Aerzte* 7 *B.* 3 *St.* p. 512. In *medicinischen Wochenblatt für Aerzte und*

ulcus cancroſum laudabili ſupuratione depuratur & emplaſtro Norimbergenſi ſanatur.

ARSENICUM CITRINUM SEU FLAVUM.

ARSENICUM citrinum. Gelber Arſenik. Ex una ſulphuris & decem arſenici albi partibus intime mixtis ope ſublimationis paratur.

ODOR nullus, accenſi vero ſulphureo-alliaceus: SAPOR nullus.

VIS NOXIA, arſenici albi, at ob admixtum ſulphur aliquantum debilior.

ANTIDOTA arſenici albi.

VIRTUS MEDICATA in carcinomate. * Exiguæ lamellæ ex arſenico flavo ulceri cancroſo imponuntur, donec omne cancroſum conſumatur.

ARSENICUN RUBRUM SEU SANDARACA.

ARSENICUM Sandaraca L. *rother Arſenik. Realgar*, ex duabus ſulphuris & novem arſenici albi partibus conficitur. *Arſenicum rubinum*

Wundärzte, 5 *Jahrgang.* 3 *Quartal* p. 444. duæ proſtant obſervationes de cancro faciei hac methodo feliciter ſanato.

* *Schwed. Abhandl. für das Jahr* 1778. *Cel.* RÖNNOW hac methodo viginti ægrotos, cancro tum in labiis tum in laborantes mammis feliciter curaſſe ait. Arſenicum acrimoniæ cancroſæ verum eſſe antidotum & non ſolum vi cauſtica cancrum deſtruere opinatur.

ex anatica fulphuris & arfenici albi parte conflatur.

ODOR nullus; SAPOR vix ullus.

VIS NOXIA arfenici, arfenico citrino vix debilior. Mulier, quæ cum braffica rubra hujus veneni portionem comedebat intra aliquot horas prægreffis vehementiffimis torminibus moriebatur. *

ANTIDOTA arfenici.

AURIPIGMENTUM.

PYRITES Auripigmentum L. *Operment; Goldgelb.* Eft arfenicum plurimo fulphure mineralifatum.

ODOR nullus, SAPOR fulphureus.

VIS NOXIA arfenici, at ob copiam fulphuris admixti minor, adeo ut animalibus ad drachmam unam abfque noxa ingereretur. Sed mulier ab uncia femis in cerevifia cocti auripigmenti torminibus, convulfionibus, animi deliquiis, vomitu, dyfenteria, polydipfia, & inexplicabili anxietate in alterum ufque diem corripiebatur. Alia mulier a paucis granis ad curandam febrem deglutitis 30 dies convellebatur. **

ANTIDOTA arfenici.

---

* *Ephem. N. C. vol.* V. *obf.* 102. *p.* 355.

** *Cel.* GMELIN *l. c.* T. 3. p. 136.

VIRTUS MEDICATA. *Linimentum depilatorium*, quod ex auripigmento & calce viva conſtat, ad pilos exſtirpandos adhibetur. *Collyrium* LANFRANCI, quod auripigmentum continet, ad ulcera cancroidea faucium laudatur. *Unguentum terebinthinatum* cum auripigmento in tinea unguium & rhagadibus chronicis manuum atque pedum vidi utile. Ingreditur etiam *liquorem probatorum* vini plumbati.

REGULUS ARSENICI.

Eſt arſenicum ope phlogiſti in formam metalli redactum. *Arſenik-König.*

VIS NOXIA arſenici at debilior.

ANTIDOTA arſenici.

ARSENICUM POROSUM.

ARSENICUM poroſum L. *Fliegenſtein. Schwarzer Arſenik. Cobaltum officinarum.*

VIS NOXIA arſenici at debilior. Aqua cum melle vel ſaccharo & arſenico poroſo infuſa ad muſcas necandas exponitur; infantes inde bibentes quandoque vomitu, cardialgia, & aliis ſymptomatibus imo ipſa morte fuere affecti.

ANTIDOTA arſenici.

COBALTUM ARSENICALE.

COBALTUM arſenicale L. *Arſenik-Kobolt.* Eſt cobalti arſenicum continens ſpecies. Cobaltum autem *non arſenicale* venenum non eſt.

VIS NOXIA arſenici ſed multo debilior.

ANTIDOTA arſenici.

VENE-

VENENA HALITUOSA SEU MEPHITICA.

ELENCHUS

VENENORUM HALITUOSORUM.

De venenis halituoſis generatim.

HALITUS ACIDORUM MINERALIUM.

Halitus ſulphuris accenſi, *Schwefeldunſt.*
Aer vitriolicus, *Vitriolſauerluft.*
—— muriaticus, *Salzſauerluft.*
—— nitroſus, *Salpeterſauerluft.*

HALITUS AERIS FIXI.

Aer fixus artefactus, *fixe Luft.*
Aura cavernæ caninæ, *Luft der Hundes-Grotte.*
—— muſti fermentantis, *Luft des gährenden Moſts.*

Aura cerevisiæ fermentantis, *Luft des gährenden Biers.*

—— aquarum acidularum, *Luft der Sauerbrunnen.*

—— salium effervescentium, *Luft aufbrausender Salze.*

—— ædificiorum recentium, *Luft frisch getünchter Zimmer.*

—— usturæ calcis, *Luft der Kalchbrennerei.*

HALITUS ALCALINI.

Aer alcalinus, *alkalische Luft.*

Halitus urinæ, *Harndunst.*

——— cloacarum, *Kloakenkothluft.*

HALITUS PHLOGISTICI.

Aer phlogisticatus, *phlogistizirte Luft.*

—— inflammabilis, *brennbare Luft.*

—— igne corruptus, *durch Feuer verdorbene Luft.*

—— carbonum ardentium, *Kohlenluft.*

—— paludosus, *Sumpfluft.*

—— luti platealis, *Gassenkothluft.*

—— fodinarum metallicarum, *Metallgrubenluft.*

—— ——— carbonariarum, *Kohlengrubenluft.*

—— ——— salinarum, *Salzgrubenluft.*

—— hepaticus, *Schwefelleberluft.*

Halitus rancidus, *ranziger Fettdunst.*

Fumus ignis inclusus, *eingeschlossener Rauch.*

HALITUS PUTRIDI.

Aura animalium putrescentium, *faule Thierluft.*

—— vegetabilium putrescentium, *faule Pflanzenluft.*

—— respiratione animali corrupta, *durch thierischen Aushauch verdorbene Luft.*

—— transspiratione animali corrupta, *durch thierische Ausdünstungen verdorbene Luft.*

—— multitudine hominum corrupta, *von Menge der Menschen verdorbene Luft.*

—— aëris diu inclusi, *langverschlossene Luft.*

Aura aquæ corruptæ, *verdorbene Wasserluft.*

—— cœmeteriorum, *Leichenackerluft.*

—— nosocomiorum, *Spitalluft.*

—— carcerum, *Kerkerluft.*

—— navium, *Schifluft.*

Ventus Samu-el, *Giftwind.*

HALITUS METALLICI.

Halitus arsenicalis, *Arsenikdunst.*

——— plumbatus, *Bleydunst.*

——— cupratus, *Kupferdunst.*

——— mercurialis, *Queckfilberdunst.*

Fumus cinnabarinus, *Zinnoberrauch.*

HALITUS TERREI.

Halitus gypſi, *Gipsſtaub.*

HALITUS VEGETABILES.

Aer vegetabilium mephiticus, *giftige Pflanzenluft.*
Halitus *peculiaris* quorumdam vegetabilium.
——— Anagyridis, *Stinkbaum.*
——— Dracunculi, *Schlangenwurz.*
——— Juglandis, *Wallnuſsbaum.*
——— Sambuci, *Hollunder.*
——— Santali albi, *weiſſer Santelbaum.*
——— Alceæ moſcatæ, *Muskatellerkraut.*
——— Mancinellæ, *Manchinelbaum.*
——— Cannabis, *Hanf.*
——— Lini, *Lein.*
——— Toxicodendri, *Giftbaum.*
——— Vernicis, *Fiernisbaum.*
——— Dracontii polyphylli, *vielblättriche Zehrwurz.*
——— ——— fœtidi, *ſtinkende Zehrwurz.*
——— Hellebori albi, *weiſſe Nieſswurz.*
Odor *florum* quorumdam.
—— violarum, *Violen.*
—— roſarum, *Roſen.*
—— Liliorum alborum, *weiſſe Lilie.*
—— Caprifolii, *Geiſsblattblumen.*

Odor Polyanthes, *Tuberosen.*
—— Phaseoli, *Bohnenblüthe.*
—— Fœni recentis *frisches Heu.*
—— Oleandri, *Oleanderblüthe.*
Odor *aromatum vegetabilium.*
—— caryophyllorum, *Gewürznelken.*
—— Asæ fœtidæ, *Teufelsdrek.*
—— Ambræ, *Ambra.*
Odor *aromatum animalium.*
—— Moschi, *Bisam.*
—— Castorei, *Bibergeil.*
—— Zibethi, *Zibeth.*
—— Cantharidum, *spanische Müken.*
Odor *plantarum narcoticarum.*
—— Hyosciami, *Bilsenkraut.*
—— Stramonii, *Stechapfel.*
—— Opii, *Mohnsaft.*
—— Croci, *Safran.*
—— Tabaci, *Toback.*
—— Lolii temulenti, *Lolch.*
—— Cicutæ, *Wütterich.*
—— Conii maculati, *Schierling.*
—— Fungorum venenatorum, *giftiger Schwäme.*

APPENDIX.

Venena, quorum indoles non nota.

Aqua Toffana, *Toffanisches Giftwasser.*
Pulvis Succeſſionis, *Succeſsionspulver.*
Venenum Macaſſarienſe, *Macaſſarisches Gift.*
——— Americanum Ticunas, *amerikanisches Tikunesgift.*

DE VENENIS HALITUOSIS GENERATIM.

Venena, quæ ſub halitus, vaporis vel aëris forma in corpus noſtrum agunt, *halituoſa* ſeu *mephitica* dicuntur.

Dividuntur in acida, alcalina, phlogiſticata, putrida metallica terrea, vegetabilia & incognita.

Vis noxia. Agunt maximam partem in pulmones, aſphyxiam vel ſuffocationem inducendo. Quædam ſimul nervos olfactorios afficiendo in cerebrum.

Noſcuntur ut plurimum odore ingrato, ſenſatione oppreſſionis & difficilioris reſpirationis.

Medela exigit tranſportationem ægroti in *aërem atmoſphæricum*, eluitionem narrium & faciei cum *aqua frigida*, applicationem *remedii antimephitici* & excitationem ſyſtematis nervoſi.

Remedia antimephitica dividuntur

in *acida* ut acetum vini, quæ in halitibus alcalinis, putridis, narcoticis, & phlogiſticis;

— *alcalina* ut ſpiritus ſalis ammoniaci, quæ in halitibus acidis.

— *antiphlogiſticata* ut aër atmoſphæricus, aër dephlogiſticatus, aqua frigida, quæ in halitibus phlogiſticatis conveniunt.

HALITUS ACIDORUM MINERALIUM.

HALITUS SULPHURIS ACCENSI.

Eſt fluidum aëriforme ex ſulphure accenſo evaporans. *Schwefeldunſt.*

ODOR ſulphureus, ſuffocans. SAPOR aquæ immiſſi halitus, ſulphureus. *Flama* coerulei coloris.

VIS NOXIA. Majori copia pulmonibus hauſtus hominem & reliqua animantia, canibus forte exceptis * celerrime ſuffocat, ut incruenta mors phaſanorum docet, quorum ori vapor accenſi ſulphuris admovetur. Ubi vero is mi-

---

* *Cel.* BROWNE LANGRISCH in *phyſical experiments opon bruter.* Lond. 1746. Canibus vapor ſulphuris non nocuit. Sed elephantem necabat, LINDESTOLPE *liber de venenis* 1739. p. 103.

nori copia inſpiratur, tuſſim, ſternutationem, * raucedinem, capitis dolorem, lippitudinem, diarrhæam, dyſenteriam, aſtma, ** peripneumoniam, hæmoptiſim, & phthyſim inducit.

Vina multum *ſulphurata* morbos fere eosdem producunt. Vide *Bromatologiam*.

ANTIDOTA ſint antialcalina.

VIRTUS MEDICATA. Veſtimenta fumo ſulphuris imbuuntur ad curandam peſtem, ſcabiem, arthritidem. Dolia ſulphuris fumo replentur, ut vina a fermentatione arceantur. Fumus ſulphuris eſt fortiſſimum excitans in aſphyctis.

---

* *Cel.* RAMAZZINI hiſtoriam refert mœchæ mulieris, quæ cum amaſium ſuum, marito ſuperveniente, ſub lecto abſcondiſſet, ſuperimpoſito velamine ſulphurato, ſe ipſam prodidit, ille enim ſulphuris odore percitus non potuit, quin alte tuſſiret & ſternutaret.

** *Ill.* VAN SWIETEN inſanabili aſtmate laborantem vidit civem, qui in juventute apud œnopolam habitans jubebatur aperto ingentis dolii ſulphuris vapore repleti ſpiraculo, olfacere: miſer ille valide naribus attraxit infeſtum hunc vaporem, mox concidit, atque aliquot horis cum morte luctatus evaſit quidem, verum tota vita manſit aſtmaticus, & nunquam ſomnum capere potuit, niſi erecto corpore in ſedili hæreret.

AER VITRIOLICUS.

Aëriforme fluidum ex *acido vitrioli* volatilisato constans. *Vitriolsauerluft.*

ODOR sulphureus, suffocans. SAPOR aquæ immissi halitus, acidus.

VIS NOXIA. Chemici, quibus vasa sub destillatione acidi vitriolici dissiliunt aut qui ejus vaporem incaute inspirant, hoc halitu inficiuntur. Inducit suffocationem & mala accensi sulphuris.

ANTIDOTA alcalina. *

VIRTUS MEDICATA. Corrigit aërem putridum.

AER MURIATICUS.

Fluidum aëriforme ex *acido salis* volatilisato constans. *Salzsauerluft.*

ODOR croceus ; SAPOR halitus aquæ immissi acidus.

VIS NOXIA præcedentis. Quibus vasa sub acidi muriatici destillatione rumpuntur, hoc halitu afficiuntur.

ANTIDOTA præcedentis.

VIRTUS MEDICATA antiseptica.

---

* *Ill.* BOERHAAVE vix non suffocatus periisset ex hoc vapore, si ipsi spiritus salis ammoniaci ad manus non fuisset.

AËR NITROSUS.

Fluidum aëriforme ex *acido nitri* volatilifato. *Salpeterfauerluft.*

ODOR acidi nitrofi. SAPOR halitus aquæ commiffi acidus, nitrofus.

VIS NOXIA. Inducit tuffim, fuffocationem, cataractam. * Chemici & artifices, quibus fub deftillatione fpiritus nitri vel aquæ fortis vafa diffiliunt hoc halitu afficiuntur.

ANTIDOTA præcedentis.

VIRTUS MEDICATA antifeptica.

HALITUS AERIS FIXI.

AER FIXUS.

Fluidum aëriforme ex fpecifico acido conftans, ex creta vel fpatho calcareo ope adfufi fpiritus vitrioli diluti expulfum. *Fixe Luft. Acidum aëreum. Luftfaure.*

ODOR nullus. SAPOR aquæ immiffi aëris acidulus. Aquam calcis *præcipitat*, *flammam* candelæ exftinguit.

---

* *Cel.* SZEN *diff. de cataracta ab effluviis aquæ fortis ortæ* 1774. *Jenæ.*

VIS NOXIA. Dum animal vaſi vitreo includitur, & vitrum dein aëre fixo impletur, ſequentia phœnomena in morituro animali obſervantur: *

1. Dum fatalis irruit aura mox animal anxie circumſpicit, exitum quærens, dein incipit anhelare, bulbi oculorum expanduntur, tremit, omnes hebeſcunt ſenſus, tandemque quaſi obdormiens exſpirat.

2. *Aves* plerumque prius quam *canes* & hi citius quam *felles* ſuccumbunt, diutius vero *amphybia* & pertinaciſſime *inſecta* reſiſtunt. Reſpectu ætatis animalia juniora paullo ſegnius enecantur; præſertim paullatim adſuefacta; nam quæ in ipſo agone, libero expoſita aëri pluries vitam recuperarunt, dein tardius hoc fluido pereunt, quam quæ illud prima vice hauriunt.

3. Poſt mortem *pulmones* parum collapſi reperiuntur, in aqua non ſubſident, uti in vacuo pereuntium, ſed natant, & ſæpe plura monſtrant loca inflammata.

4. Truncus *arteriæ pulmonalis*, *cordis* ventriculus dexter cum ſua auricula, vena ca-

---

* *Ill.* BERGMAN *opuſc. chem. & phyſic. Vol.* I. p. 65.

va, jugulares & vaſa cerebri ſanguine turgent, isque in ventriculo dextro polypi inſtar non ſemel concretus fuit viſus. Venæ pulmonales, aorta, ventriculus cordis ſiniſter cum ſua auricula plerumque flacceſcunt.

5. *Fibrarum muſcularium* in toto corpore deleta reperitur *irritabilitas.* Ipſum cor ex animali adhuc calente extractum, nec halitu, nec ſcalpello, nec acido vitrioli concentratiſſimo ad motum excitari potuit.

6. Eadem phænomena in hominibus aëre fixo mortuis obſervantur. Mirum eſt aërem huncce pulmonibus eſſe atrociſſimum venenum, impune tamen hocce cum muſto fermentante vel aqua acidula ventriculo poſſe ingeri.

ANTIDOTA. Expoſitio ægroti in aërem atmoſphæricum; applicatio ſpiritus ſalis ammoniaci, cujus odor penetrans naribus & ori ut pulmones intret, admovetur.

VIRTUS MEDICATA, antiſeptica, irritabilitatem minuens. * Acidulæ maximam virtutem ab hoc aëre habent.

* Vide *Pharmacologiam chirurgicam* p. 265. & *Cel.* DOBSON *Abhandl. über die Kräfte der Fixen Luft. Leipzig* 1781.

AURA CAVERNÆ CANINÆ.

Est aër fixus, qui fundum famosæ cavernæ, *Grotta dei cani* dictæ, quæ in Italia Neapolim inter & Puteolum invenitur, ad aliquot pedum altitudinem replet. *Hundsgrottenluft*, quia in canibus frequentissime explorata fuit ejus necandi vis.

Vis noxia. Canes & cuncta animalia fundo hujus cavernæ immissa illico necantur, adeo ut vel mortui vel saltem asphycti ex ea extrahuntur.

Antidota aëris fixi.

AURA MUSTI FERMENTANTIS.

Est aër fixus, qui e doliis musti fermentantis extricatur & celaria tempore vindemiarum replet. *Mostgährungsluft.*

Noscitur aëris fixi in celari præsentia, si flamma candelæ ope perticæ celari immissæ exstinguatur.

Vis noxia præcedentis

Antidota aëris fixi, asphycti ope hamorum ligneorum e celaribus caute extrahantur.

AURA CEREVISIÆ FERMENTANTIS.

Est aër fixus, qui superficiem cerevisiæ in receptaculo aperto fermentantis ad pedis altitudinem tegit. *Biergährungsluft.*

VIS NOXIA præcedentis.

ANTIDOTA eadem.

VIRTUS MEDICATA. Aqua ope vaſorum in atmoſphæra aëris fixi refuſione repetita agitata, poteſt reddi *acidula.*

AURA AQUARUM ACIDULARUM.

Eſt aër fixus, qui e ſuperficie aquarum acidularum exhalat. *Sauerbrunnenluft.*

VIS NOXIA. Foſſa *Pyrmontana* vapore adeo funeſto repletur, ut anates innatantes aquæ & ſupra fontes oberrantes interficiantur & animalia majora in ſuffocationis periculum inducuntur.

ANTIDOTA aëris fixi.

VIRTUS MEDICATA aquarum acidularum maximam partem a contento in illis aëre fixo pendet.

AURA SALIUM EFFERVESCENTIUM.

Eſt aër fixus, qui ſub efferveſcentia ſalium extricatur. *Luft aufbrauſender Salze.*

VIS NOXIA præcedentis.

ANTIDOTA eadem.

VIRTUS MEDICATA. Sal abſynthii cum ſucco citri ſub actu efferveſcentiæ hauſtum eſt antiemeticum.

AURA ÆDIFICIORUM RECENTIUM.

Aer, qui in ædificiis noviter exſtructis aut recenter dealbatis, recluſa præſertim atmoſphæræ communicatione, cubilia implet, *Luſt neugetünchter Zimmer.*

VIS NOXIA. Inducit anginam * capitis dolorem, anxietatem, aphoniam, ** debilitatem paralytoideam, quandoque mortem.

ANTIDOTA. Fuga e cubiculo noxio, ſpiritus ſalis ammoniaci, irritatio faucium ad vomitum.

AURA USTURÆ CALCIS.

Eſt aër fixus ignifer, qui e furno uſtulatorio calcis emanat. *Kalchbrennereyluſt.*

VIS NOXIA. Mater atque duæ proles ſuffocabantur, cum aër fixus per apertam anguſti cubiculi portam de nocte ex vicina calcis uſtura

---

* *Ill.* HOFFMANN *med. rat. ſyſtem.* T. II. p. 297. Tres infantes, qui in cubiculo ante aliquot dies noviter dealbato aliquot noctibus dormiebant, angina intra biduum rapiebantur.

** *Cel.* STENZEL *de venenis* 1739. p. 93. Duo fratres in cubiculo, quod prima vice calefiebat, dormientes, capitis dolore, aphonia & tanta corripiebantur debilitate crurum, ut ſe lecto movere non valerent, at ſubſecuto vomitu ſpontaneo ſani evadebant.

penetraret. * Duæ feminæ quæ juxta calcis usturam dormiebant suffocatæ inveniebantur.

Antidota præcedentis.

HALITUS ALCALINI.

AER ALCALINUS.

Est aër, qui evolvitur e salibus alcalinis volatilibus, dum calefiunt, vel e sale ammoniaco, si cum calce viva vel minio destillatur. *Alkalische Luft*,

Vis noxia. Animalia huic aëri inclusa pereunt. Odor hominibus sternutationem & oculorum pruritum inducit, pulmones minus afficit, quam aëres acidi. Chemici sub destillatione spirituum urinosorum, si vasa dissiliunt, hoc halitu alcalino afficiuntur.

Antidota. Acetum vini, quod summum est antimephiticum antialcalinum, naribus & ventriculo aplicatum.

HALITUS URINÆ.

Est halitus alcalino-phlogisticatus, ex urina putrescente exhalans. *Harndunst*.

---

* *Cel.* Plencíz *Acta & observata medica* p. 183.

Vis noxia. Aër in cubilibus orphanotrophiorum a ſiccatione linteorum ab urina infantum conſpurcatorum, teterrimum ſpargit odorem urinoſum qui oculos rubefacit & tuſſim inducit. An inde infantum febris miliaris, aphthoſa & necroſis buccarum atque genitalium? qui morbi in orphanotrophiis ſordidis tot neunatos rapiunt.

Antidota. Mundities cubilium, irroratio pavimentorum & linteorum cum aceto vini, cujus pars una cum quatuor aquæ miſcetur. Hoc antidotum momento citius odorem urinoſum delet.

HALITUS CLOACARUM.

Eſt halitus alcalino-phlogiſticatus, qui e fœcibus cloacarum ſeu latrinarum exhalat. *Kloakenkothluft.*

Vis noxia. Teter cloacarum odor oculos rubore afficit & obnubilat. Foricàrii ſi per quatuor horas latrinis expurgandis incumbunt, niſi per 24 horas oculos a luce avertant & aqua tepida abluant, cœci evadunt. * Alii in latrinarum cavernis intra pauca minuta aſphyĉti vel mortui concidunt.

Antidota. Primarium eſt acetum vini. *Antime-*

---

* *Cel.* Ramazzini *morbi artificum* c. 13.

phiticum JANINI * quod ex unciis sex aceti vini & uncia una spiritus lavendulæ constat, latrinæ infusum momentaneam & ad aliquot dies durantem fœtoris stercoracei cessationem efficit. Asphyctis ex cloacarum fœtore nares cum aceto vini eluantur, unum vel alterum cochleare ejusdem ventriculo ingeratur, facies, & totum corpus aceto abluatur. Aër *castrensis* a patulis latrinis infectus infuso in latrinas aceto, multum emendari potest.

HALITUS PHLOGISTICI.

AER PHLOGISTICATUS.

Est fluidum aëriforme maximam partem ex phlogisto constans. *Phlogistizirte Luft.*

VIS NOXIA. Flammam exstinguit, & animalia huic aëri inclusa necantur.

ANTIDOTA. Transportatio in atmosphæram frigidam, ablutio faciei, narium & totius cor-

---

* *Cel.* JANIN *Vorschlag, die schädlichen und tödtlichen Ausdünstungen und Dünste der Kloake, den verderbten Geruch der Gassen, der Krankenhäuser, der Kriegsschiffe unschädlich zu machen.* Vide *Cel.* SCHERF *Archiv der medicinischen Polizey I. Band* p. 203.

poris cum aqua frigida. Inflatio aëris dephlogisticati, applicatio aceti.

AER INFLAMMABILIS.

Est aër, qui admota candela flammam concipit. *Brennbare Luft.*

Vis noxia. Animalia huic aëri inclusa moriuntur.

Antidota præcedentis.

Virtus medicata. Vide *Balneum ferri granulati* in Pharmacologia chirurgica.

AER IGNE CORRUPTUS.

Est aër, in quo candela deflragravit, partim phlogisticatus, partim fixus est. *Durch Feuer verdorbene Luft.*

Relinquitur denique ex accensa *miscela* aëris inflammabilis & respirabilis, atque ex aëre, qui *fulmine* & *electricitate* & deflagratione *phosphori* corrumpitur. Ejusdem indolis est aër, qui cavernam *Vesuvii* circumfluit.

Vis noxia. Animalia huic aëri inclusa suffocantur, vel asphycta redduntur.

Antidota. Ab initio alcalina dein antimephitica antiphlogistica.

AER CARBONUM ARDENTIUM.

Est aër fixo-phlogisticatus, qui e carbonibus vel lithantracibus exhalat. *Kohlenluft. Steinkohlenluft.*

VIS NOXIA. Inducit capitis dolorem, asphyxiam vel mortem.

ANTIDOTA. Transportatio in aërem atmosphæricum, lavatio totius corporis cum aqua frigida. Applicatio spiritus salis ammoniaci * ad nares, & guttulæ quædam ad os.

AER PALUDOSUS.

Est aër maximam partem inflammabilis, qui e paludum fundo lutoso, si bacculo perfodiatur, bullarum forma assurgit. *Sumpfluft.*

VIS NOXIA. Febres inducit intermittentes vel remittentes putridas, malignas. **

ANTIDOTA. Acetum vini. Infusum florum arnicæ cum cortice peruv. in febre paludosa valde proficuum inveni. Exsiccatio vel procuratio motus aquæ paludosæ.

---

* *Cel.* SAGE *Erfahrungen dass der flüchtige Salmiak-Geist das wirksamste Mittel sey, Erstickte wieder zu erwecken*, p. 27.

** *Cel.* LANCISIUS *de noxiis palud. effluviis l.* II. quinque distinctas epidemias perniciosarum, castrensium febrium, quæ diversas Pontificiæ ditionis urbes pene vastarunt describit, omnes a stagnante aquoso latice, æstivis caloribus corrupto & putido reddito exclusas. Vide *Cel.* TRALLES *vera patrem patriæ sanum & longævum præstandi methodus* p. 106. &c.

AER LUTI PLATEARUM.

Eſt aër, qui e luto platearum in acervos congeſto emanat. *Gaſſenkothluft.*

VIS NOXIA præcedentis.

ANTIDOTA. Calx viva in cremorem ope aquæ diluta acervis luti adfundatur. Sic fœtor luti ceſſat. Lutum hocce calce mixtum agros valde fœcundat. *

AER FODINARUM METALLICARUM.

Eſt aër noxius, qui in fodinis metallicis ſubito quandoque erumpit. *Metallgrubenluft. Mephitis fodinarum. Giftſchwaden böſer Wetter* a metallifoſſoribus dicitur.

Eſt quandoque *inflammabilis* & tonitruans. Quandoque vero *flammam extinguit*, hinc aër fixus vel phlogiſticatus. Quandoque *arſenicalis* eſt.

VIS NOXIA. Aëris phlogiſticati vel fixi vel inflammabilis.

ANTIDOTA varia pro diverſitate mephitidis.

AER FODINARUM CARBONARIARUM.

Eſt aër, qui in fundo minerarum lithantracum, ſi hæ ignem concipiant, obſervatur. *Kohlengrubenluft.*

---

* *Cel.* JANIN l. c. p. 231.

VIS NOXIA. Aſphycti vel mortui extrahuntur, qui in tales fodinas deſcendunt.

ANTIDOTA carbonum ardentium.

AER FODINARUM SALINARUM.

Eſt aër, qui fodinas ſalinarum quandoque replet. *Salzgrubenluft.*

VIS NOXIA præcedentis.

ANTIDOTA præcedentis.

AER HEPATICUS.

Eſt aër, qui ex hepate ſulphuris affuſis acidis, præter nitroſum, quibuslibet, obtinetur. *Schwefelleberluft.*

Hoſpitatur præterea in aquarum mineralium ſulphuriferarum effluviis, *odorem* habet ovi putridi. *Conſtat* ex ſulphure per phlogiſton & materiam caloris volatiliſato.

VIS NOXIA. Animalia huic aëri incluſa ſuffocantur.

ANTIDOTA aëris phlogiſticati.

HALITUS RANCIDUS.

Eſt halitus qui ex oleo vel pinguedine rancida vel igni impoſita emanat. *Ranziger Fettdunſt.* Conſtat ex phlogiſto & acido pinguedinis.

VIS NOXIA. Oculorum ruborem in aëre libero inducit. Animalia huic halitui inclusa pereunt. Oleum napi in usum lampadum a plebe adhibitum, ardens fuligine sua gravat pectus & suppellectilem inquinat, stupaque dum exstinguitur, graviter foetet. Puer moriebatur, dum ipsius naribus a petulanti suo socio fumus exstinctæ candelæ inflaretur.

ANTIDOTA præcedentis.

FUMUS IGNIS INCLUSUS.

Fumus e ligno ardente emanans, maximam partem ex aqua, phlogisto & acido ligni constans; in cubiculo quodam inclusus; *Eingeschlossener Holzrauch.*

VIS NOXIA oculis inducit ruborem. Homines & animalia suffocat.

ANTIDOTA. Renovatio aëris, antidota aëris phlogisticati.

VIRTUS MEDICATA. Ad pisces & carnes infumandas.

HALITUS PUTRIDI.

AURA ANIMALIUM PUTRESCENTIUM.

Est halitus, qui ex animali putrescente exit. *Faule Thierluft.*

VIS NOXIA. Vapores fœtidi cadaverum malignas excitant febres putridas. Sola cadaverum nimia consuetudo multos ante diem abstulit anatomicos. * Si cadavera militum post prælia non cito inhumentur, febres putridæ pagorum vicinorum incolas epidemice devastant.

ANTIDOTA. Acetum vini & antiseptica.

AURA VEGETABILIUM PUTRESCENTIUM.

Est aër putridus, qui e vegetabilibus putrescentibus emanat. *Faule Pflanzenluft.*

VIS NOXIA. Acervi brassicæ putrescentis & tabescentes cumuli muscorum margaritiferorum putridas fere excitarunt febres.

ANTIDOTA præcedentis.

AURA RESPIRATIONE ANIMALI CORRUPTA.

Aër e pulmonibus hominis vel animalis respirantis exhalans. *Ausgeathmete Luft.*

Constat aër exspiratus ex aëre phlogisticato, aëre fixo & aëre putrido.

VIS NOXIA. Animalia aëri exspirato inclusa pereunt. Flamma exstinguitur. Caro diu aspi-

* *Ill.* HALLER *de præcip. corp. hum. part.* T. III. p. 155. dicit: memini proprii morbi miliaris & innumerabilium fere febrium continuarum, quas Göttingæ passus sum, cum inter cadavera sex fere mensibus in annum viverem.

rata citius putrefcit. Halitu phthifici hominis mufcæ interemptæ fuere. Fœtidiffima rachiticæ puellæ anima aviculam occidit. *

Antidota præcedentis.

AURA TRANSPIRATIONE ANIMALI CORRUPTA.

Eft aër e cute hominis vel animalis exhalans. *Luft der Hautausdünftung.*

Vis noxia. Aqua cadi in quo homo etiam faniffimus balneavit, intra aliquot horas fœtebat, quod defignat aërem putridum aquæ communicari. Aer e fuperficie corporis noftri egrediens flammam candelæ exftinguit & animalia in eo vix uno momento fupervivunt. **

Antidota præcedentis.

AURA AB HOMINUM MULTITUDINE CORRUPTA.

Eft aër, a nimia hominum copia in cubiculo angufto conclusorum corruptus.

Vis noxia. Nimius hominum numerus in eodem cubiculo aërem dephlogifticatum feu *principium vitale* in aëre latens, pulmonibus perpetuo abforbet & aërem atmofphæræ phlo-

* *Ill.* Haller *l. c. p.* 155.

** *Perill.* Ingen-Housze *experiences fur les vegetaux.*

gisticatum relinquit. Inde anxietas, respiratio difficilis, languor, animi deliquium, asphyxia, mors. Nota est anglorum in nigra caverna inclusorum sors, in quo ex 146 in exiguo atque ubique clauso carcere intra unicam noctem tempestate calida existente 123 moriebantur. Oxfordii 300 homines, qui in exiguo cubiculo judicio criminali auscultabant, subita morte rapiebantur. Ovium magnus numerus in nimis exiguo stabulo inclusarum cito peribant. *

ANTID. Admisso aëris atmosphærici dephlogisticati.

AURA AERIS DIU INCLUSI.

Est aër atmosphæricus diu in loco quodam recluso stagnans. *Lang verschlossene Luft.*

Aer diu in cubilibus, granariis, puteis, fodinis, carceribus, cistis aliisve receptaculis inclusus huc pertinet.

VIS NOXIA. Aer ut aqua diu stagnans corrumpitur. Homines hunc aërem subito haurientes anxii, difficulter respirantes redduntur, & asphycti vel mortui in eo concidunt.

ANTIDOTA. Aeris inclusi expulsio ope admissi aëris atmosphærici. Acetum vini.

AURA AQUÆ CORRUPTÆ.

Est aër, qui ex aqua diu stagnante exhalat. *Verdorbene Wasserluft.*

---

* *Cel.* GMELIN l. c. I. Th. p. 239.

Vis noxia. Inducit febres putridas, petechiales, quæ post domuum inundationes, si non cito & bene purgentur, sæpius observantur. Quandoque ex solo vapore aquæ putridæ mors adnotata. *

Antidota. Acetum vini. Exsiccatio & purgatio cubilium. Aqua fontana, quæ in doliis asservatur ut in navigationibus ad duos annos a putredine præservatur, si cuilibet mensuræ aquæ 14 guttæ olei vitrioli addantur. **

AURA COEMETERIORUM.

Est aër, qui e cadaveribus hominum vel animalium non bene sepultorum in cœmeteriis & catacumbis exhalat. *Leichenackerluft.*

Vis noxia. Nauseam, vomitum, capitis dolorem, animi deliquium, asphyxiam, febrem putridam ***, morbos epidemicos quibus sepulti

---

* *Ill.* Sauvages *Effets de l'air* p. 54. & *Cel.* Platneri *diss. de pestiferis aquarum putrescentium exhalationibus.* Ex stagnationibus aquarum post copiosas pluvias & inundationes superstitibus pertinacissimas tertianas enatas observavit Ramazzini *Misc. N. C.* Dec. II. anno IX.

** *Neue Schwed. Abhandl.* 2 B. p. 234. *Cel.* Faxe *Versuch, Wasser auf der See durch Vitriolsäure vor Faulniss zu bewahren.*

*** In *Gazette salutaire* N. 25. & 26. plures funesti hujus rei narrantur casus. In urbe *Talento* vespillones fossam pro defuncto non satis profundam

moriebantur ut variolas, pestem & mortem inducit. *

fecerunt; feretrum itaque obtegebant terra, quam pedibus comprimebant. Paucis diebus post exhalationes cadaverosæ ex sepulchro emanantes templum sensim ita adimplebant, ut illud dereliqui deberet. Consilium capiebatur corpus exhumandi. E tribus vespillonibus, qui hanc translationem in se suscipiebant, duo insigniter vomebant, tertius in febrem incidit & 10 vel 12 diebus post moriebatur.

In vico *Saulieu* in templo aperiebatur sepulchrum pro sepelienda muliere febri putrida defuncta. Vespillones detegebant feretrum cadaveris, quod ante sex hebdomadas sepeliebatur. Cum femina fossæ mandaretur, ipsius & alterum feretrum aperiebatur, illico odor adeo fœtidus oriebatur, ut omnes, qui assistebant, exire cogerentur. Inter 190 homines, 114 graviter ægrotabant, sicuti etiam prædicator, vicarius & vespillones. Interim ultra 18 ex toto hoc numero mortui non sunt, inter quos prædicator & vicarius primi e medio tollebantur.

* In Diario anglicano seu *London Magazin mense Sept.* 1752 memorabilis prostat historia: Vespillo aperiebat sepulchrum in quo ante 30 annos vir quidam variolis defunctus sepultus erat, percusso operculo feretri extemplo odor fœtidus exiit. Paucis diebus post 14 ex adstantibus variolis corripiebantur & omnes incolæ hujus pagi hunc morbum nondum passi duobus exceptis decubuerunt. Notabile est variolas omnia oppida, quorum incolæ sepulturæ adfuerunt, invasisse.

ANTIDOTA. Sepultura mortuorum non tantum in ecclesiis sed etiam in cœmeteriis circa muros civitatis plane prohibeatur. Et locus pro cœmeterio ad quadrantem horæ a civitate distans, sat amplus, aëre perflatus, arboribusque, quæ miasma putridum absorbent, hinc inde circumvalatus assignetur.

Cadavera in feretro ad sex pedum profunditatem inhumentur & feretrorum apertura atque ossium corruptorum exemtio & dispositio in ossilegium ad 50 annos plane interdicatur. Si vero locus quidam revera jam odore cadaveroso impletus esset, aëris atmosphærici perflatio, effusio & evaporatio aceti & aëris vitriolici vel muriatici adhibeatur.

AURA NOSOCOMIORUM.

Est aër, qui in nosocomiis sordidis observatur. * *Spitalluft.*

Causæ aërem in noscomiis noxium reddentes in *producentes* & *adiuvantes* dividuntur.

Producentes sunt

1. *Transpiratio ægrorum morbosa* seu putrida febricitantium.

---

* *Cel.* NAHUYS *diss. de qualitate noxia aeris in nosocomiis & carceribus ejusque remediis. Harlemi* 1770.

2. *Alvi excrementa*, præsertim disentericorum, febri putrido biliosa, aut diarrhæa colliquativa laborantium, in cubilibus diu relicta. Idem fit si januæ latrinarum in cubilia ægrorum se aperiant.

3. *Ulcera fœtentia*, *vulnera* multum *suppurantia*, præsertim partes *gangrænosæ*, *urina*, *sanguis corruptus*, *sputa phthisicorum*, *imundities* lectorum, cortinarum, indusiorum, apparatus purulentus ulcerosorum &c. quæ causæ aërem putridum exhalant.

4. *Nimius ægrorum numerus* in eodem cubiculo, qui perpetuo aërem dephlogisticatum seu *principium vitale* in aëre latens pulmonibus absorbent & aërem phlogisticatum relinquunt.

5. *Nimius calor cubiculorum*, qui aërem putridum activum reddit

ad causas *adjuvantes* refertur

1. *Nosocomii situs* aliis undique domibus vel magnis ædificiis arboribusve dense locatis circumdatus, ita ut venti & aëris liber accessus impediatur. Vel nosocomii situs ad pedem montis, quo aëris accessus denegatur.

2. *Cubicula ægrorum nimis angusta nec alta satis.* Inde idem fit, ac si nimius ægrorum numerus in cubiculo majori locetur.

3. *Januarum & fenestrarum cubiculi* nimia parvitas, quo aëris renovatio satis libere fieri nequit.

4. *Rara nimis pavimentorum lavatio*, qua sordes putridæ in pavimentis remanent.

5. *Rara nimis lectorum & stragulorum renovatio.* Aut ægroti *depositio in lectum*, super quo ægrotus febre putrida laborans mortuus est vel decubuit. Etiam *cortinæ lectorum* aërem putridum retinendo valde in nosocomiis nocent.

VIS NOXIA. Aer putridus nosocomialis

1. *Morbos leviores sæpe in gravissimos imo lethales mutat.* Variolæ benignissimæ, alvi fluxus innocui, febres leviores in civitate cito & faciles curatu in aëre nosocomico iisdem remediis & ab iisdem medicis tractati in malignas febres petechiales cum diarrhæa colliquativa stipatas abeunt. * Ulcera leviora, quæ aliis in locis facillime curantur in nosocomiis sæpe incurabilia manent. Quoties non ulcera & vulnera ab aëre putrido nosocomii in gangrænam abeunt.

* *Cel.* NAHUYS l. c. p.

2. *Novos producit morbos*, Aer noſocomialis ſaniſſimos homines diu in noſocomio degentes febre putrida noſocomiali vel diarrhæa putrida afficit. Quandoque contingit, ſi unus & alter febre putrida vel dyſenteria decumbens noſocomio inferatur, ut ex improviſo hi morbi in noſocomio graſſari incipiant.

3. *Longam reddit ægrorum convaleſcentiam*, ægroti enim debiles in aëre putrido diu adhuc languent vel a leviſſima cauſa accedente ſæpe pejus quam ante decumbunt.

ANTIDOTA. *Excrementa* morboſa adfuſo vini aceto vel antimephitico *JANINI* cito auferantur. Aegroti morbo putrido laborantes a reliquis ægris in peculiaria & diſſita cubilia *ſeparentur*. Evitentur, quantum fieri poteſt, cauſæ aërem putridum *producentes*, *adjuvantes* vel *retinentes*. Ventilatoribus, & *machina SUTTONIANA correcta* aër cubiculorum aliquoties de die *renovetur*. Singulis diebus pavimentum aliqua aceti portione *irroretur*, vel ollæ aliquot aceto plenæ prunis imponantur ardentibus, ut ſic aceti vapor aſſiduo per noſocomium *diſpergatur*.

AURA CARCERUM.

Eſt aër atmoſphæricus a ſqualore carceris corruptus. *Kerkerluſt*.

Causæ aërem in carceribus depravantes sunt perspiratio captivorum, excrementorum & urinæ depositio in ipso carceris cubiculo. Sordes putridæ pavimenti, carcerum situs profundus sub terra, quo situ omnis aëris renovatio prohibetur; humiditas parietum, qui carcerem constituunt; nimia carceris angustia, fenestris lateralibus destituta; vel nimia copia captivorum, qui principium vitale ex aëre absorbent; neglecta mundatio carcerum, neglecta renovatio vestium & stramentorum.

VIS NOXIA. Morbi, quibus captivi ab aëre putrido, humido, & frigido carceris vexantur, sunt febres malignæ * pessimis stipatæ symptomatibus & dysenteriæ putridæ. Captivi vero, qui acutis his non corripiuntur morbis, febre lenta, hydrope & scorbuto pereunt.

ANTIDOTA. Constructio carcerum supra solum elevatorum, dein adhibeantur, quæ in aëre nosocomiali laudavimus.

AURA NAVIUM.

Est aër atmosphæricus a sorditie navium corruptus. *Verdorbene Schifluft.*

---

* Aer ventilatoris, qui carcerem repurgabat propius receptus & haustus perniciosissimam febrem ciivit. *Ill.* PRINGLE *phil. Trans. n.* 48.

VIS NOXIA. Etiamſi aër marinus multo purior & ſalubrior ſit aëre rurali, in cubiculis tamen navium majorum a diuturna aëris ſtagnatione, ab exhalatione putrida aquæ ſtagnantis, a tranſpiratione & reſpiratione copioſorum hominum in anguſtis cubilibus recluſorum putridus evadit, inde febris putrida *navalis*, ſcorbutis & alii morbi putridi navigantium.

ANTIDOTA. Aeris perpetua renovatio ope *machinæ SUTTONIANÆ*. * Mundatio loculamentorum & cubilium, irroratio cum aceto vel antimephitico *JANINI*.

VENTUS SAMU-EL.

Eſt ventus venenatus, qui in Perſia, Arabia, Aegypto quandoque obſervatur & homines ſubito necat. *Der Giftwind*.

---

* Hujus machinæ effectus tantus fuit, ut in illa nave, in qua prima vice hæc machina tentabatur, duo tantummodo morerentur homines, dum antea in ſimili itinere fere dimidium nautarum peribat, vel ſaltem periculoſiſſime decumbebat; atque egregius ille effectus poſtea ſemper conſtans repertus eſt, ita quidem ut Hollandi atque Sueci ſimiles ſuis in navibus conſtruentes machinas longe minorem habuerint ægrorum atque mortuorum numerum, & totus navis aër ejus ope tam bene depuratus fuit, ut vix aliquem odorem ingratum etiam in profundiſſima navis parte, ubi alias vix per momentum morari licuit, animadverterint nautæ. *Cel.* NAHUYS. *l. c.* p. 150.

Vis noxia. Continuo putrescunt viatores, quos ventus Samu-el percussit, adeo ut membra tracta manum sequantur * nisi se humi prosternant aut domibus bene includant.

HALITUS METALLICI.

HALITUS ARSENICALIS.

Est halitus arsenicum volatilisatum continens. *Arsenikdunst.*

Qui in *fodinis* arsenicalibus laborant, aut arsenicum e suis mineris sublimant, vel arsenici diu inclusi halitum *naribus* attrahunt, halitu arsenicali afficiuntur.

Vis noxia. Animi deliquium, suffocationem, astma, cardialgiam, vomituritionem, vertiginem, capitis dolorem, crurum dolorem, anxietatem inducit. E fodinis promontorii bonæ spei halitus arsenicalis *Giftschwaden* exhalans omnia, quæ propinquant animalia, interficit.

Prophylaxis. In *fodinis* arsenicalibus aëris bona perflatio procuretur. *Labores* arsenicales in laboratoriis bono camino instructis peragantur. *Diæta* sit pinguis ex butyro, pingue-

---

* *Cel.* Chardin *voy. en Perse* T. IV. p. 22. & *Cel.* Thevenot *voy.* T. III. L. 1. p. 10. & T. II. L. 1. p. 12.

dine anserina, lardo, lacte. * Spiritus *alcalinus* sæpius ori & naribus admoveatur & guttulæ aliquot deglutiantur.

ANTIDOTA lac, alcalina, oleum blandum & oleum essentiale anisi. V. *arsenicum*.

HALITUS PLUMBATUS.

Est halitus plumbum volatilisatum continens. *Bleydunst.*

Vapore plumbeo afficiuntur, qui in *fodinis* minerarum plumbiferarum laborant, aut plumbum e *mineris* excoquunt. ** Vel in cubilibus co-

---

* *Cel.* GMELIN *de venenis* T. I. p 190. TACHENIUS quum vas aperiebat, in quo aliquoties sublimaverat arsenicum, percipiebat odorem suavem, sed ab eo oriebatur cardialgia, syncope, sudor algidus, nausea, vomitus, mictus cruentus & contractura totius corporis nec potuit nisi longo tempore lactis usu restitui. *Cel.* BOERHAAVE *de morbis nervorum* T. I. p. 244. Homines, qui cuprum arsenico dealbare in clauso cubiculo tentabant, fere suffocabantur, linguam ex ore protendebant, capitis dolor, vertigo, lassitudo & maculæ flavæ circa thoracem erumpentes aliquot dies remanebant.

** Vapores plumbi *Freybergæ* homines metallarios potissimum enecant, ideo 17 anno uxores ducunt & 30 annum vix superant. *Ill.* HALLER *Elem. physiol.* T. VIII. p. 103. in *addendis*: & *Cel.* STOCKHAUSEN *libellus de lithargyrii fumo noxio, vulgo dicto Hüttenkaze. Gosl.* 1656.

lore plumbeo recenter illinitis habitant, præſertim janua & feneſtris clauſis, aut plumbum in igne fundunt; vel *præparata plumbata* parant, ut

Tritores pigmentorum plumbeorum.

Decoloratores rhedarum,

Pictores, qui imagines coloribus plumbeis ſimulant.

Deauratores, qui ad ignem vel abſque igne deaurant, qui mercurialia plumbo adulterata adhibent.

Stannatores vaſorum, qui ſtannum plumbo mala fraude ad ulteratum tractant.

Figuli, qui vaſa terrea incruſtant, maximè qui lithargyrium, quo ad incruſtandum utuntur, in pulverem terunt.

Politores, qui mediante rota plumbea vel ſtanneo plumbo mixta opus faciunt.

Fibularii, qui compoſitione ex ſtanno & plumbo confecta utuntur, præcipue autem ii, qui hæc artefacta iterum in pulverem conterunt.

Apothecarii, qui plumbata in pollinem terunt emplaſtraque ſaturnina parant.

VIS NOXIA. Plumbi halitus varios & multiplices inducit morbos: Eſt ubi unus vel duo tantum digiti fiunt paralytici; quandoque manus vel integrum brachium reſolvitur; alias

ſub larva rheumatiſmi vagi, arthritidis vagæ, podagræ anomalæ latitat, alias ſub larva morbi nervoſi, hypochondriaſeos, melancholiæ, maniæ, fatuitatis, epilepſiæ, conſtrictionis thoracicæ cum plenaria lotii retentione, palpitationis cordis &c. ludit: altior & manifeſtior gradus is eſt, quando immani ventrem dolore excruciat cum vomitu enormi materiei æruginoſæ, porraceæ, alvo pertinaciter clauſa. Vide *Plumbum.*

Phrophylaxis. Fodinarum & laboratorii, in quo labores plumbati inſtituuntur bona *aëris perflatio. Diæta pinguis.* Denique *alumen* ad grana XV cum gummi arabico aliquoties in ſeptimana deglutitum.

ANTIDOTA. Morbi ſaturnini jam præſentis medela exigit, ut purgante remedio plumbum expellatur V. *Plumbum.*

HALITUS CUPRATUS.

Eſt halitus cuprum volatiliſatum continens. *Kupferdunſt.*

VIS NOXIA. Artifices cuprum frequenter tractantes capillos non raro virides habent, vertigine, nauſea, vomitu, tuſſi ſicca, ulceribusque pulmonum laborant, & excrementa viridia nonnunquam alvo reddunt.

ANTIDOTA oleoſa, mucilaginoſa, purgantia. V. *Cuprum.*

HALITUS MERCURIALIS.

Eſt halitus mercurium volatiliſatum continens: *Queckſilberdunſt*.

Qui e *ſodinis* hydrargyrum vel cinnabarim eruunt. Artifices, qui *præparata mercurialia* conficiunt. Qui in cubiculis, cujus *atmoſphæra* atomis mercurialibus ſcatet, degunt, halitu mercuriali afficiuntur.

Vis noxia. Inducit vertiginem, tremorem præſertim manuum, faciei pallorem cachecticum; aſtma; ptyaliſmum; dentium nigredinem, vacillationem, lapſum; ulcera putrida oris. Quandoque ſurditatem, aphoniam; ſtupiditatem; cui apoplexia ſæpe finem imponit. Nocet præcipue ſcorbuticis. * Dum mercurium ſublimatum conficiunt chemici, ab ejus vapore graviter nonnunquam læduntur; oculis naribuſque receptus peſſimas ophthalmias, vo-

* *Cel.* Goulard duos milites ſcorbuticos in quo venerei quidam mercurio curabantur, locatos, a ſola atmoſphæra ſalivantium in capitis intumeſcentiam, ingentem ſalivationem & peſſima ulcera oris incidiſſe vidit.

Venetiis in lazaretto, quando per ſalivationem multi ægroti lue venerea liberantur, adeo vehementer aër inficitur, ut ſaniſſimo homini intra paucas horas puſtulæ effloreſcant. *Cel.* Tisting *cypria.* p. 169.

lentoſ-

lentosque ſternutationes inducit, ubi vero fauces, aſperam arteriam, pulmoneſque tangit, tuſſim, reſpirandi difficultatem ſummam, phthiſim affert, aut ſuffocatione ſubito necat. *

PROPHYLAXIS: *Perflatio aëris* fodinarum & laboratorii. *Diæta* pinguis. *Purgantia eccoprotica* ſæpius aſſumpta.

ANTIDOTA. Mucilaginoſa & diaphoretica. V. *Mercurius.*

FUMUS CINNABARINUS.

Eſt fumus e cinnabari prunis ardentibus adſperſa aſcendens: *Zinnoberrauch.*

VIS NOXIA. Cum ignis cinnabarim in vaporem mercurialem & vaporem ſulphureum reſolvat; hinc duplici halitu noxius eſt. Sulphureus halitus pulmonibus incaute hauſtus ſuffocationem & halitus mercurialis cito ſalivationem cauſat.

ANTIDOTA, quæ in halitu ſulphureo & halitu mercuriali laudavimus.

VIRTUS MEDICATA. Fumus cinnabarinus caute ope infundibuli applicatus in ozœna venerea, ulceribus, tophis & condylomatibus venereis obſtinatis quandoque egregium præſtat effectum V. *Pharmacologia chirurgica.*

---

* *Cel:* CÆLSI l. c. p. 47.

HALITUS TERREI.

HALITUS GYPSI.

Halitus, qui gypſum pulveratum continet. *Gipsſtaub.*

VIS NOXIA. Gypſi pulvis una cum aëre ad pulmones delatus in lapillos concreſcit, linguæ & faucium ariditatem, ſingultum, tuſſim ſiccam, anxietatem, ſyncopem, cachexiam, peripneumoniam, phthiſim inducit. Hinc gypſoplaſtæ fere ſemper debiles incedunt, gypſataque facie referunt ſimulacra.

ANTIDOTA. Evitata atmoſphæra gypſata, aceti vapor pulmonibus inſpiratus gypſum ſolvit & tuſſi excitata educit. *

HALITUS VEGETABILIUM.

AER VEGETABILIUM MEPHITICUS.

Eſt aër, qui e vegetabilibus in locis umbroſis de die, atque de nocte exhalat. *Verdorbene Pflanzenluft.*

Folia viridia luci ſolari expoſita aërem ſalubrem ſeu dephlogiſticatum exhalant, at eadem ſo-

* *Cel.* CÆLSI l. c. p. 88.

lia in locis umbrosis de die & nocte aërem insalubrem, noxium exhalant. Idem aër noxius e *floribus*, *fructibus* & *radicibus* etiam de die irradiante quamvis sole exit. *

VIS NOXIA. Animalia huic aëri inclusa necantur. Flammam exstinguit. Qui summo mane caldarium plantarum adeunt, summam experiuntur pectoris oppressionem. Hinc patet, quid valeat consilium, quod suadet, ut arbuscula aut frondes virides in conclavi ægrotorum locentur. Si pleno id die irradiante sole fiat, aliqua haurietur inde utilitas, humiditate earum refrigerationem conciliante. Sed non idem sequentur eventus, si frondes numerosi virides in parvo & umbroso conclavi locentur. Minus tamen pertimescendum est a plantis quam a floribus & fructibus.

ANTIDOTA. Aër atmosphæricus, dephlogisticatus, acetum.

HALITUS PECULIARES QUORUNDAM VEGETABILIUM.

HALITUS ANAGYRIDIS.

ANAGYRIS fœtida L. *Stinkbaum.*

---

* *Ill.* INGEN-HOUSZ *Experiences sur les vegetaux.*

VIS NOXIA. Fœtor in Creta gravedinem capitis infert.

HALITUS DRACUNCULI.

ARUM Dracunculus L. *Schlangenkraut.*

VIS NOXIA præcedentis.

HALITUS JUGLANDIS.

JUGLANS regia L. *Wallnuſsbaum.*

VIS NOXIA. Umbra ejus ſuſpecta cenſetur, ac febrem inducere dicitur. *

HALITUS SAMBUCI.

SAMBUCUS nigra L. *Hollunder.*

VIS NOXIA præcedentis.

HALITUS SANTALI ALBI.

SANTALUM album L. *weiſſer Santelbaum.*

VIS NOXIA. Arbor recens conciſa halitum venenatum ſpirat, qui febrem ſynocham delirioſam cauſat, ** quam Indi radice mungos curant.

---

* *Ill.* LINNE *diſſ. de odoribus medicamentorum.* In *amœnit. acad.* vol. III. p. 200.

** PONTIUS *hiſt. nat. & med. Ind. Orient.* p. 46.

HALITUS ALCEÆ MOSCATÆ.

ALCEA moſcata L. *Muskatellerkraut.*

VIS NOXIA. Odor hyſtericas, viduas, proſtibula ſuffocare dicitur. *

HALITUS MANCINELLÆ.

HIPPOMANE Mancinella L. *Manchinelbaum.*

VIS NOXIA. Europæos quam plurimos Surinamum appellentes ſolo halitu occidiſſe dicitur. ** At id alii negant. ***

HALITUS CANNABIS.

CANNABIS ſativa L. *Hanf.*

VIS NOXIA. Effluvia cannabis macerati noxia cenſentur.

---

* LINNE l. c.

** LINNE l. c.

*** *Ill.* JACQUIN *Select. ſtirp. amer. hiſt.* p. 251. dicit: fertur etiam arboris umbram noxam inferre ſubtus recumbenti; ſed per trihorium ipſi mihi cum ſociis periculum facienti, nihil mali evenit. Tum etiam pluviam trans hanc arborem cadentem, corporeque nudo exceptam, innocuam ſum expertus. Noxia fortaſſe fuit ubi rupti ventis vel imbribus rami foliave lac ſuum venenatum ſimul deſtilaverint pluviæ immiſtum.

HALITUS LINI.

LINUM usitatissimum L. *Lein.*

VIS NOXIA. Linum in aqua ut fieri solet, maceratum, odorem & saporem habet piscibus lethalem, hominibus noxium. *

HALITUS TOXICODENDRI.

RHUS Toxicodendron L. *eichenblätterichter Giftbaum.*

VIS NOXIA. Halitus censetur suspectus.

HALITUS RHUS VERNICIS.

RHUS Vernix L. *Firnisbaum.*

VIS NOXIA praecedentis. **

HALITUS HELLEBORI ALBI.

VERATRUM album L. *weisse Niesswurz.*

VIS NOXIA. Radix incaute effossa horrendum vomitum causavit.

HALITUS DRACONTII POLYPHYLLI.

DRACONTIUM polyphyllum L. *vielblättrichte Zehrwurz.*

VIS NOXIA. Spatha longitudinaliter dehiscens,

* *Cel.* RITTER in *Acad. N. C.* vol. 10.

** *Cel.* MONTI in *Institut. Bonon. Act.* T. III, *p.* 165.

tantum fœtorem putridissimi cadaveris spargit, ut olfacientes, attonitos reddat & catalepticos; sed quod mirum, cum post aliquot dies pollinem ejaculare incipiunt antheræ una eademque hora venenatus ille fœtor, totus quantus penitus abolitur. *

HALITUS DRACONTII FOETIDI.

DRACONTIUM fœtidum L. *stinkende Zehrwurz.*

VIS NOXIA. Flos teterrimum odorem spargit, qui capitis dolorem causat.

VIRTUS MEDICATA. Radix virtutem ari maculati possidet ac præcipue in scorbuto laudatur. **

ODORES FLORUM QUORUMDAM.

ODOR VIOLARUM.

VIOLA odorata L. *Violen.*

VIS NOXIA. Corollæ recentes odorem gratissimum spirant at adeo fragrantem, ut virgo nobilis ex patina, violis repleta & per noctem in cubiculo servata, apoplexia interierit. ***

---

* *Hort. Clif.* p. 434.

** *Cel.* KALM in *suo itin.* p. 59.

*** *Cel.* TRILLER *diss. de morte subita ex nimio violarum odore, in opusc. vol.* I. p. 240.

Omnia odora valde fragrantia halitibus angustiori spatio occlusis, caput tentant, sensus denique omnes supprimunt.

ODOR ROSARUM.

ROSA centifolia L. *Rosen.*

VIS NOXIA. Etsi florum horum odor vix non omnibus hominibus gratissimus sit, quibusdam tamen solo olfactu sternutationem, catarrhum, inflammationem oculorum, animi deliquia, hystericas affectiones, alvi dejectiones excitant, imo abortus mortisque inde orta exempla leguntur. Facile patet ejusmodi effectus vitio idiosincrasiæ maxime oriri. *

ODOR LILIORUM ALBORUM.

LILIUM candidum L. *weisse Lilie.*

VIS NOXIA præcedentis.

ODOR CAPRIFOLII.

LONICERA periclimenum L. *Geisblut.*

VIS NOXIA. A florum recentium odore vomituritio, lassitudo & linguæ paralysis animadvertebantur. **

---

* *Ill.* MURRAY *apparat. medicam.* Vol. III. p. 160.

** *Cel.* GMELIN *über die Entdeckungen in der Lehre von der Luft* p. 93.

ODOR POLIANTHES.

POLIANTHES tuberosa L. *Tuberose.*

VIS NOXIA præcedentis.

ODOR PHASEOLI.

PHASEOLUS vulgaris L. *Bohne.*

VIS NOXIA florum ut præcedentium.

ODOR OLEANDRI.

NERIUM Oleander L. *Oleander.*

VIS NOXIA. Florum odor intra conclave inclusus occidit sæpe dormientes. *

ODOR FOENI RECENTIS.

FOENUM recen. Frisches Heu.

VIS NOXIA. Mortui inveniebantur, qui super acervo fœni recentis in loco occluso dormiebant.

ODORES AROMATUM VEGETABILIUM.

ODOR CARYOPHYLI AROMATICI.

CARYOPHYLLUS aromaticus L. *Gewürznelke.*

VIS NOXIA. Homines, qui in camera, ubi acer-

---

* *Ill.* LINN. in *diss. citata.*

vus caryophyllorum congestus erat, per unicam solum noctem dormiebant, nausea, vomituritione, anxietate & ingenti capitis dolore afficiebantur. *

ODOR CAMPHORÆ.

Resina volatilis ex *LAURO Camphora* L. *Kampfer.*

VIS NOXIA. Aromatarii, qui magnas sarcinas, camphora, croco, asa fœtida similibusque aromatibus repletas, resignabant insuperabili somnolentia corripiebantur. Vir illustris Amstelodami penurium, aromatum odoribus refertum ingressus, vertigine, sensuum stupore correptus, pectoreque oppressus, nisi protinus pedem titubantem retraxisset, sine dubio concidisset. **

ODOR ASÆ FOITIDÆ.

Gummi-resina ex *FERULA Asa fœtida* L. *Asand*, *Teufelsdrek.*

VIS NOXIA præcedentis.

ODOR AMBRÆ.

AMBRA ambrosiaca L. *Ambra.*

VIS NOXIA præcedentis.

---

* RUMPFIUS.

** *Ill.* TRILLER in *diss. citta.*

ODORES AROMATUM ANIMALIUM.

ODOR MOSCHI.

MOSCHUS Moſchifer L. *Biſam.*

VIS NOXIA. Moſchi odor multis mulieribus animi deliquium, vertiginem, vomitum & affectiones hyſtericas movet. Veſica animalis moſchiferi naribus alicujus hominis admota ſanguinem ex illis provocabat, * in aliis menſtrua movebat.

ODOR CASTOREI.

CASTOR Fiber L. *Bibergeil.*

VIS NOXIA præcedentis at mitior.

ODOR ZIBETHI.

VIVERRA Zibetha L. *Zibeth.*

VIS NOXIA. Qui cameram, in quo animal zibethinum conſervabatur, primi intrabant, fere inebriabantur. Fæminæ teneriores ab hoc odore animi deliquio afficiuntur. **

* *Cel.* TRALLES *de limitandis laudibus & abuſu moſchi in medela morborum diſſertatio.* Vratisl. 1783. §. 3 & 4.

** *Ill.* BOERHAAVE *prælect. inſt.* §. 1112.

ODORES PLANTARUM NARCOTICARUM.

ODOR HYOSCIAMI.

HYOSCIAMUS niger L. *ſchwarzes Bilſenkraut.*

VIS NOXIA. Inducit temulentiam & vertiginem. * A fumo ſeminum combuſtorum mentis alienatio cum furore & altercatione, imo etiam ab effluviis ſeminum eadem mala fuere viſa. ** Hæc ſemina videntur eſſe artificium, cujus vapore ſagæ ad altercationes inter homines excitandas utuntur.

ODOR STRAMONII.

DATURA Stramonium L. *Stechapſel.*

VIS NOXIA. Odor ſoliorum comminutorum poſt ſomnum in eodem cubiculo captum, capitis dolorem obtuſum paullo poſt evanidum cauſavit. ***

ODOR OPII.

PAPAVER ſomniferum L. *Mohnſaft.*

---

* *Ill.* BOERHAAVIUS cum ſuo amico dum emplaſtrum de hyoſciamo pararent a ſolo vapore temulenti fiebant.

** *Ephem. N. C.*

*** *Ill.* STORCK *libellus de ſtramonio* p. 5.

Vis noxia. Homines, qui in colligendo opio occupantur, luridimarcidi & tremuli comparent. Sola translatio opii crudi recentioris in alia vasa mentis emotionem excitavit, somno dimidiæ horæ dissipatam. *

ODOR CROCI.

Crocus sativus L. *Safran.*

Vis noxia. Immoderatus ejus odor caput gravat, mentem turbat, apoplexiam risum sardonium inducit. **

ODOR TABACI.

Nicotiana Tabacum L. *Toback.*

Vis noxia. Inassueti, dum fumum ore hauriunt, vertigine, cephalalgia, anxietate, somnolentia, vomitu, alvi solutione corripiuntur. ***

---

* *Cel.* Lorry in Vandermonde *Recueil period.* T. 4. p. 70.

** Uxor aromatarii, quæ in conclavi parvulo calefacto crocum pulverisatum in minutas portiones dividebat, subito in terram prolapsa instar apoplecticæ jacuit. *Cel.* Tralles *de limitandis laudibus moschi* p. 40. Judæus qui sacco, croco repleto incumbens dormiebat, mortuus inveniebatur. Muli, qui crocum transportant sæpe ab ejus odore pereunt. *Cel.* Gmelin *Entdeckungen von der Luft*, p. 93.

*** *Ill.* Murray *app. m.* V. I. p. 468.

Exceſſus in aſſuetis idem facit. Homo, qui 25 fiſtulas poſt meridiem exhauſerat, ſtupidus inde evaſit cum jactura ſenſuum, quos recuperavit vomitionibus violentis. * Duo fratres quorum unus 17 alter 18 fiſtulas evacuarunt more apoplectico exſpirarunt. **

ANDITOTA ſunt irritatio faucium ut vomitus ciatur. Acetum vini

VIRTUS MEDICATA. V. *Pharmacologiam chirurg.*

ODOR LOLII TEMULENTI.

LOLIUM temulentum L. *Lolch.*

VIS NOXIA. Halitus, qui ſub ſeminis toſtione, projectione ad prunas ardentes aut ſub fermentatione ſeminum in cubiculo clauſo emanat, ſtupiditatem & cephalalgiam cauſat. ***

ODOR CICUTÆ.

CICUTA viroſa L. *giftiger Wüterich. Waſſerſchierling.*

VIS NOXIA. Odor in loco clauſo inducit ſomnolentiam. *)

---

* VANDERMOND *Rec. period.* T. VII. p. 68.

** HELLWIG *obſ. phyſ. med.* p. 45.

*** *Cel.* GMELIN *Geſchichte der Gifte* I Th. p. 187.

*) *Cel.* TREW in *Commerc. Litt.* *Nro.* 1740. p. 395. Pharmacopoei tiro, qui æſtate calida ſudans plantam domum tulit, ſtupore & ſomnolentia afficiebatur.

ODOR CONII MACULATI.

CONIUM maculatum L. *Schierling.*

VIS NOXIA. Ab odore murino plantæ inter digitos tritæ vertigo inducebatur. *

ODOR FUNGORUM VENENATORUM.

FUNGI venenati. Giftige Schwämme.

VIS NOXIA. Solus odor nauſeam movit. **

APPENDIX.

DE VENENIS, QUORUM INDOLES ADHUC IGNOTA

AQUA TOFFANA.

Eſt liquor venenatus, qui ſcelleratæ feminæ italæ, *TOFFANIA* dictæ, malignum inventum eſt. *Toffaniſches Giftwaſſer. Aquetta Italorum.*

Vera compoſitio hujus veneni medicos adhuc fugit, at *arſenicum cryſtallinum* in larga aquæ copia per ſimplicem decoctionem ſolutum eſſe videtur. ***

---

* *Ill.* BOERHAAVE *de morbis nervorum* p. 236.

** *Ill.* LINNE *de viribus plant.* in *Amœ. acad.* p. 451.

*** *Ill.* HOFFMANN *Med. rat. ſyſtem.* T. II. p. 185. & *Cel.* GMELIN *mineraliſche Gifte* p. 131.

Vis noxia. Homines, quibus hæc aqua ingeritur, febre ardentiſſima utplurimum diu durante, vomitu chronico, ſiti inexplebili corripiuntur, cui tabes hectica & mors finem imponit. Cadavera mortuorum valde rubebant. Hoc veneno præſertim in Italia ingens maritorum numerus a nefariis uxoribus ſub regimine Pontificis *ALEXANDRI VII.* interficiebatur. Malitioſas has mulieres artem cito aut tarde mortem hac aqua accerſendi caluiſſe legitur. *

Antidota. Succus citri magna copia ingeſtus valde proficuus fuit. Sed tentur ſal alcalinum, lac, oleum & reliqua antidota, quæ contra arſenicum laudavimus.

PULVIS SUCCESSIONIS.

Eſt venenum pulveris forma, quod priori ſæculo præprimis in Gallia conſuetum erat. **

Teterrimum hoc venenum fæminæ cujusdam Pariſienſis *Madame DE BRIAVILLIERS* dictæ inventum eſſe, cenſetur. Ob dulcem ſaporem, & lentam, quam ejus ingeſtio cauſat mortem,

* *Cel.* Lebret *Magazin zum Gebrauch der Staaten und Kirchengeſchichte* IV. *Th. p.* 141.

** *Cel.* Erndt *diſſ. med. ex veneno ſalutem ſiſtente. Gieſſ.* 1691. *Theſ.* 21.

ex ſaccharo ſaturni & pauco arſenico conſtare videtur. *

ANTIDOTA. Certa non conſtant; hinc quæ contra venena plumbata & arſenicalia laudantur, adhibe.

VENENUM MACASSARIENSE.

VENENUM Macaſſarienſe, das Macaſſariſche Gift.

VIS NOXIA. Diriſſimum hoc venenum eſt ſuccus lacteus ignotæ nobis adhuc arboris, ſauciatione per arundinem acuminatam prolicitus, tam viroſus, ut halitus vulneratæ arboris ſuffocet, niſi eminus vulneretur, & ventus a facie averſus ſpiret: unde etiam collectio capitis damnatis modo committitur.

ANTIDOTUM eſt radix mungos, quæ ad drachmam cum aqua hauritur. **

VENENUM AMERICANUM TICUNAS.

Eſt venenum incognitum, quod ab Indis Ticunenſibus in America ad ſua tela intoxicanda præparatur. *Amerikaniſches Tikunasgift.* ***

---

* *Cel.* WEPFER *hiſt. cicut. aquat. Cap.* 20. *Schol.* 4.

** *Ill.* MURRAY *ap. med.* T. I. p. 376.

*** *Cel.* FONTANA *traité ſur le venin de la vipere, ſur les poiſons americains* &c. p. 83. *Philoſ. Tranſact.* vol. 47. N. 12.

Y

VIS NOXIA. ODOR nauſeoſus; SAPOR amariſſimus. VAPOR e veneno ſiccato emanans & veneni applicatio ad cutem ſanam vel corneam oculi nihil nocuerunt. At tela hoc veneno intoxicata cutem hominis vel animalis vulnerantia celerrime necant, ſi venenum recens. Caro horum animalium impune comedi ſolere dicitur. Veneni major doſis & ventriculo vacuo ingeſta animalia intra aliquot minuta interimit. Mera excitat ſymptomata nervoſa, ſubitaneum virium lapſum, inſenſilitatem, convulſionem, lethargum &c.

ANTIDOTA. Nulla adhuc cognita, nec acida mineralia nec acetum, nec alcali, nec ſpiritus ſacchari, nec Sal, nec Saccharum * vulneri inditum, quidquam profuere.

* Ut *Ill.* LA CONDAMINE propoſuit.

INDEX.

A.

B.

C.

D.

E.

E.

F.

G.

H.

I.

L.

M.

N.

O.

P.

R.

T.

Tin-

V.

U.

